

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım
Motivasyonlarının İncelenmesi

DOKTORA TEZİ

HASAN BEKİROĞULLARI

LEFKOŞA

2022

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım
Motivasyonlarının İncelenmesi

DOKTORA TEZİ

HASAN BEKİROĞULLARI

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Nazım Serkan Burgul

Prof. Dr. Hasan Ulaş Yavuz

LEFKOŞA

2022

Onay

Hasan BEKİROĞULLARI'NIN "Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi" başlıklı tez Haziran 2022 tarihinde jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Mustafa Ferit Acar

Üye: Prof. Dr. Şahin Ahmedov

Üye: Prof. Dr. Cevdet Tınazcı

Üye: Doç. Dr. Emete Yağcı

Üye (Danışman): Doç. Dr. Nazım Serkan Burgul

Üye (Danışman): Prof. Dr. Hasan Ulaş Yavuz

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Anabilim Dalı Başkanı Onayı

21/11/2022
Prof. Dr. Mehtap Tiryakioğlu

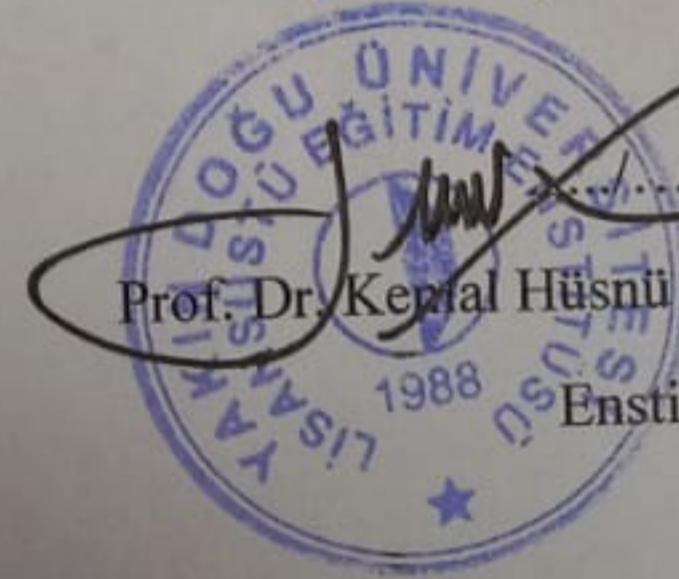
Unvan, Ad-Soyad

Anabilim Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İlkelerine Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

HASAN BEKİROĞULLARI

Önsöz

Yakın Doğu Üniversitesi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, doktora çalışma programının gereği olarak hazırlanan bu araştırmada Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi (KKTC Örneği) hedeflenmiştir. Değerli hocalarım Prof. Dr. Hasan Ulaş Yavuz ve Prof. Dr. Şahin Ahmedov'a araştırmanın tez izlemelerdeki öneri ve fikirleriyle çalışmanın şekillenmesinde katkı sağladıklarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca jüri üyeleri Prof. Dr. Mustafa Ferit Acar ve Prof. Dr. Cevdet Tınazcı hocalarımda katkılarında dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Bunun yanında, uzun süren çaba ve yoğun emek sonucunda ortaya çıkan bu araştırma boyunca, her zaman görüş ve önerilerine başvurduğum, büyük bir sabırla beni destekleyen, karşılaştığım güçlükleri aşmamda sürekli yanımda olan, düşünce ve önerileriyle akademik yaşamımda yol gösterici ve yönlendirici rol oynayan; bugünlere gelmemi sağlayan, çok değerli tez danışmanım Doç. Dr. Nazım Serkan Burgul'a içtenlikle teşekkür ederim.

Tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yönlendirme ve bilgilendirmeleriyle çalışmamı bilimsel temeller ışığında şekillendiren Doç. Dr. Emete Yağcı hocama desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca her anımda yanımda olan bilgisini desteğini benden esirgemeyen arkadaşım, yoldaşım Dr. Kurthan KORUTÜRK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak hayatım boyunca beni var eden, desteklerini esirgemeyen, her anımda yanımda olan ve aldığım her kararı koşulsuz şartsız destekleyen değerli anneme, babama ve ağabeyime sonsuz teşekkürleri bir borç bilirim.

Saygılarımla

Özet

Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi (KKTC Örneği) BEKİROĞULLARI, Hasan

**Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nazım Serkan BURGUL
Ekim, 2022, 147 Sayfa**

Araştırmada, ortopedik ve işitme engelli olan sporcuların spora katılım motivasyonlarını tespit etmek için *içsel motivasyon*, *dışsal motivasyon* ve *motivasyonsuzluk* düzeylerine ait görüşler alınmıştır. Sporcuların spora katılım motivasyonları tespit edilip, çalışmaya dahil edilmiş ortopedik ve işitme engelli sporcuların demografik özellikleri (*yaş*, *cinsiyet*, *engel durumu*) arasındaki ilişki üzerine çalışılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yer alan KKTC Engelliler Spor Federasyonu'na bağlı olan ortopedik ve işitme engelli toplam 155 engelli sporcular ile çalışılmıştır.

Araştırmada, nicel ve nitel olan karma yöntem araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırmada, ortopedik ve işitme engelli olan sporcuların spora katılım motivasyonlarını tespit etmek amacıyla anket yöntemi uygulanmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre; Araştırmaya katılan ortopedik ve işitme engelli sporcuların Engellilerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği ESKMÖ'den alınan sonuçlar doğrultusunda, cinsiyet ve engel durumu değişkenlerine göre herhangi bir anlamlı farklılık bulunamazken, yaş grubu değişkenine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Nitel araştırma sonucunda ise, spor yapmayan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının düşük olduğu ve engel durumu, psikolojik faktörler, maddiyat, ulaşım ve spor branşları ile spor organizasyonlarının bilgilendirici ve güvenli olarak artırılması yönünde hizmetlerin devlet tarafından yürütülmesi gerekliliğin ön planda olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ortopedik Engelli, İşitme Engelli, Spora Katılım, Motivasyon

Abstract

For the purpose of this research, the opinions on the levels of *intrinsic motivation*, *extrinsic motivation* and *amotivation* in order to identify the sports participation of orthopedically handicapped and hearing-impaired athletes. The sports participation motivation among athletes were identified respectively while this study assessed the relation between the orthopedically handicapped and hearing-impaired athletes that were covered under this study and their demographical characteristics (*age, gender, type of disability*). A total number of 155 disabled athletes – orthopedically handicapped and hearing-impaired – registered under TRNC Sports Federation for Disabled Persons in the Turkish Republic of Northern Cyprus were covered within the scope of this study.

Quantitative and qualitative research mix method is used for this research where a survey methodology is applied to identify the sports participation motivation of athletes with orthopedic and hearing impairment.

Pursuant to the results of orthopedically handicapped and hearing-impaired athletes from MSSPPD, there is no significant difference based on the variables of gender and type of disability whereas there are significant differences per the age group variable. As a result of the qualitative research, it was found that the motivation to participate in sports is low for the disabled individuals who do not do sports is low and the disability status, psychological factors, financial, transport, informative of sports branches and sports organizations and it has been determined that the necessity of providing services by the state is at the forefront in order to increase the safety of the services.

Key Words: Orthopedically Handicapped, Hearing-Impaired, Sports Participation, Motivation

İÇİNDEKİLER

Onay	ii
Etik İlkelerle Uygunluk Beyanı.....	iii
Önsöz	iv
Özet	v
Abstract	vi
İçindekiler	vii
Tablolar	x

BÖLÜM I

Giriş.....	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	2
1.3 Problem Cümlesi	3
1.3.1 Alt Problemler.....	3
1.4 Denence	3
1.5 Alt Denenceler.....	3
1.6 Araştırmanın Önemi	4
1.7 Varsayımlar	4
1.8 Sınırlılıklar.....	5
1.9 Tanımlar	5

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	7
2.2 Engelliliğin Nedenleri	13
2.2.1. Doğum Öncesi Nedenler	14
2.2.2. Doğum Sırasındaki Nedenler	16
2.2.3 Doğum Sonrası Nedenleri	16
2.3 Ortopedik Engelliler	18
2.3.1 Ortopedik Kusurların Nedenleri ve Başlangıç Zamanına Göre Sınıflandırılması, Doğuştan Ortopedik Kusurların Nedenleri.....	20
2.3.3 Sonradan Olan Ortopedik Engellerin Nedenleri	23
2.3.4 Ortopedik Engelli Olmanın Sebepleri	24
2.4. Ortopedik Engellilerde Spor	26

2.4.1. Ortopedik Engellilerde Sporun Gelişimi.....	26
2.5. İşitme Engelliler	29
2.5.1 İşitme Engelinin Nedenleri	33
2.6 Görme Engelliler	34
2.7 Beden Eğitimi ve Spor.....	36
2.8 Engellilerde Spor.....	40
2.9 Sporun Engelliler İçin Önemi.....	54
2.9.1. Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Engelliler İçin Önemi.....	60
2.10. Konu ile İlgili Araştırmalar.....	62

BÖLÜM III

Yöntem.....	73
3.1 Araştırmanın Modeli.....	73
3.2 Evren ve Örneklem.....	74
3.3 Veri Toplama Araçları	74
3.4 Veri Toplama Süreci	76
3.5 Verilerin Analizi.....	76
3.6 Çalışmanın Planı.....	79
3.7 Geçerlik ve Güvenirlik	80

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	82
---------------	----

BÖLÜM V

TARTIŞMA	101
----------------	-----

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER	108
6.1 Öneriler.....	112
6.1.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	112
6.1.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	113
KAYNAKÇA.....	114
EKLER.....	124

EK I KKTC Engelliler Federasyonu	ix
EK I KKTC Engelliler Federasyonu	124
EK II YDÜ Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu	125
EK III ENGELLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM MOTİVASYONU ÖLÇEĞİ (ESKMÖ).....	126
EK IV	127
EK V	128
EK VI	129
EKVII.....	130

Tablolar

Tablo 1 Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarına ilişkin normallik testleri	77
Tablo 2 Katılımcıları sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı.....	82
Tablo 3 Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği maddelerinden aldıkları puanlar.....	83
Tablo 4 Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanlar	84
Tablo 5 Katılımcıların cinsiyetlerine göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	85
Tablo 6 Katılımcıların yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	86
Tablo 7 Katılımcıların engel durumlarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması.....	87
Tablo 8 Engelli Spor Branşlarından Birine Katılım Düşüncesine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	88
Tablo 9 Engelli Spor Branşlarına Katılım Gösterip Bırakma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi.....	89
Tablo 10 Engelli Spor Branşlarına Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	90
Tablo 11 Spor ve Egzersiz Yapmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	92
Tablo 12 Spor ve Egzersiz Yapmak için Maddi Olanakların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi.....	94
Tablo 13 Spor ve Egzersiz Yapmak için Aile ya da Arkadaşlarının Teşvik Etmesine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi.....	95
Tablo 14 Ülkedeki Ne Tür Engelli Spor Branşlarının Yapıldığı Bilgisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi.....	96
Tablo 15 Ülkedeki Engelli Spor Branşları ile İlgili Bilgi ve Organizasyonların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	97
Tablo 16 Ülkedeki Engelli Spor Branşları ile İlgili Devletten Beklentilere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi.....	98

Tablo 17 Ülkemizde Spor/Egzersiz Koşulları Sağlanması Durumunda Katılmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	100
--	-----

Kısaltmalar

İE: İşitme Engelli

KTOÖD: Kıbrıs Türk Ortopedik Özürlüler Derneği

OE: Ortopedik Engelli

YDÜ: Yakın Doğu Üniversitesi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve ilgili tanımlara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Spor, fiziki faaliyetler sonucu kişi veya kişilerin katılımıyla birlikte insanı oluşturan ruhsal, fiziksel, psikolojik ve sosyokültürel özelliklerin geliştirilmesini gerektiren ve içerisinde rekabet faktörünü de barındıran faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Kişilerin kendilerine ait olan yeteneklerin keşfedilip yükseltilmesinde büyük rol oynayan spor, bir gruba ait olarak, takım ruhunu benimseyerek, sporun kendine özgü kuralları çerçevesinde gerek araç kullanarak gerekse de hiçbir araca ihtiyaç duyulmadan özgür bir şekilde istenilen her zaman yapılabilen, yeri geldiğinde bir meslek gibi, yeri geldiğinde ise kişiyi topluma ait hissettiren, sosyokültürel bir araç olarak da tanımlanabilir (Sarıkol, 2021).

Engellilik, bir noksanlık durumunda veya özür nedeninden dolayı yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel etmenlere bakılmaksızın, kişinin gerçekleştirmek istediği faaliyetlerin sınırlar içinde olması veya faaliyetlerin yapılamaması durumu olarak tanımlanabilir (Konar ve Şanal, 2017).

Sporun engellilere sadece ortopedik katkısı olduğuna inanmak zor ama psikolojik ve sosyolojik katkıları var. Bu bakış açısına göre engellilerin çıkış noktası olmaları, toplumda kabul görmeleri, üretime katılmaları ve ailelerine destek olmaları mantığında spor temel bir rol oynamaktadır. Olgun toplumlarda spor bir yaşam biçimi haline gelir ve insanlar bu yaşam biçimini hayatlarının her alanında kullanırlar. Bu durum engelliler için rehabilitasyon ve rekreasyon için vazgeçilmez hale gelmiştir. Engellilerin ihtiyacı olan her şey sporla karşılanmakta ve bir farkındalık aracı haline gelmektedir (Mumcu, 2018).

Ortopedik engellilik, rastgele bir nedenden dolayı vücut yapısının ve şeklinin olması gerekenden farklı olması, yetememe durumu ve vücutsal etkinliklerinde rastgele bir çarpıklık veya başaramama oluşturması halidir (Osmanağaoğlu, 2016).

İşitme engeli, bireyin gelişimi sırasında sosyal hayata geçiş sürecinde ve özellikle sözlü olarak iletişim kurduğu hizmette işitme hassasiyetinin tam olarak gelişmediği durumlarda ortaya çıkan bir durumdur. Başka bir deyişle, işitme kaybı,

çok hafif ila çok şiddetli arasında değişebilen bir işitme bozukluğudur. Bu, dış dünya ile iletişim kurmakta ve ilişki kurmakta zorlanan bir engellilik şeklidir (Kaya, 2016).

Engelli bireylere, kaybedilen fonksiyonlarını geri kazandıracak sağlık ilkesi, engelli bireylere rehberlik eden en önemli konu olarak dikkat çekmektedir. Ancak sağlık ilkesi engelli bireylerin tüm isteklerini yerine getiremez. Bu durumda spor ve sportif aktivitenin ayrılmaz bir özelliği olan rekabet ve organizasyon olgusunun engelliler için önemli çıkarımları bulunmaktadır. Engellilerin, engelleri nedeniyle yaşadıkları zihinsel, duygusal ve fiziksel sınırlılıklar, iç dünyalarına kapalı bir yaşam tarzına yol açmakta ve bu yaşam biçiminin sınırları giderek artmaktadır. Ancak spor, bireyin kendini geliştirme aracıdır ve toplum içinde statü kazanımında en büyük yardımcı faktörlerdendir. Bunun yanı sıra spor, engelli bireylerin diğer engelli bireyler ile iletişim kurmalarına ve yaşamları boyunca içerisinde bulunabilecekleri sosyal grupları geliştirmelerine de olanak tanır (McLoughlin ve ark., 2017).

1.2 Araştırmanın Amacı

Ortopedik ve işitme engelli bireylerin sportif etkinliklere katılım motivasyonlarının incelenmesi ve karşılaştırılması araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Buna bağlı olarak yaşanan sorunların saptanması ve bu doğrultuda çözüm önerilerinin belirlenmesidir.

Spor yapan ve spor yapmayan bireylerde spora katılım motivasyonlarında farklılık olduğu, engel türüne ve farklı değişkenlere göre spora katılım motivasyonlarını önemli derecede etkide bulunmaktadır. Motivasyon kavramına, spora yönelme veya yöneltme olarak bakıldığında, özellikle engelli bireyler arasında sporu yaygınlaştırmak ve bunun için kullanılabilir dinamikleri belirlemesi gerekmektedir. Motivasyon kaynaklarının tüm boyutlarıyla birlikte ele alınarak her yaş grubundaki farklı gelişim gösteren bireylerde spora yönelik harekete geçirici unsurları da betimleyebilir. Bu nedenle araştırmada, lisanlı olarak spor yapan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının farklı değişkenlere (cinsiyet, yaş, engel türü) göre belirlenmesi ile spor yapmayan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda hem spor yapan hem de spor yapmayan, ortopedik ve işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonları belirlenecektir.

Elde edilen veriler ışığında engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarını etkileyen olumlu ve olumsuz faktörler belirlenecektir. Ayrıca çalışma sonunda

belirlenecek olan olumsuz faktörlerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunulacaktır.

1.3 Problem Cümlesi

Araştırmanın temel problemi “Ortopedik ve işitme engelli bireylerin sportif etkinliklere katılım motivasyonları ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemleri şu şekilde kurgulamıştır:

1.3.1 Alt Problemler

1. Engelli sporcuların cinsiyetleri ile spora katılım motivasyonları ne düzeydedir ve cinsiyete göre anlamlı farklılık var mıdır?
2. Engelli sporcuların yaşı ile spora katılım motivasyonları ne düzeydedir ve farklı yaş grupları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Engelli sporcuların spora katılım motivasyonu engel durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Spor yapmayan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

1.4 Denence

Spor yapan ortopedik ve işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonları yüksektir. Ayrıca spor yapmayan ortopedik ve işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonları düşüktür.

1.5 Alt Denenceler

1. Engelli sporcuların cinsiyet değişkenine göre spora katılım motivasyonlarında farklılık vardır.
2. Engelli sporcuların yaş değişkenine göre spora katılım motivasyonlarında farklılık vardır.
3. Engelli sporcuların engel türlerine göre spora katılım motivasyonlarında farklılık vardır.
4. Spor yapmayan engelli bireylerin maddi durumları, ulaşım ve engel durumları spora katılım motivasyonlarını etkilemektedir.

1.6 Araştırmanın Önemi

Yapılan araştırmalar dünyada ve ülkemizde yaşayan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Dünya genelindeki rakamlara bakıldığı zaman engelli birey sayısının azımsanamayacak bir düzeyde olduğu görülmektedir. Bu bağlamda engelli bireylerin sosyalleşmelerine, engelleriyle başa çıkmalarına ve sağlıklı yaşamalarına öncülük eden bir etkinlik olan sporun önemi büyük önem arz etmektedir. Engelli sporcuların farklı motivasyon kaynaklarından etkilenerek spora katılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte motivlerin engel türüne, cinsiyete, yaş gibi faktörlere göre farklılıklar gösterdiği de söylenebilir. Motivlerin bilinmesi, antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri ve aileler için oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Motivasyonel faktörlerin belirlenmesi farklı gelişim gösteren bireyler için spora başlama ve devam etme noktasında önemli katkılar sunabilecektir.

Çalışma sonucunda, ortopedik ve işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonları belirlenecektir. Elde edilen veriler ışığında engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarını etkileyen olumlu ve olumsuz faktörler belirlenecektir. Ayrıca çalışma sonunda belirlenecek olan olumsuz faktörlerin giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunulacaktır. Ülkemizde daha önce çalışılmamış bir konu olduğundan akademik literatüre katkıda bulunacak ve gelecekte yapılması olası çalışmalara öncülük edecektir.

1.7 Varsayımlar

Bu çalışmada aşağıda gösterilen konular dikkate alınarak bazı varsayımlar ortaya çıkartılmıştır:

- a. Katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme sorularını cevaplarken tarafsız ve bilerek cevapladıkları varsayılmaktadır.
- b. Katılımcıların anket sorularını cevaplarken farklı kişilerin fikirlerinden ve anketi uygulayan kişilerden herhangi bir şekilde etkilenmedikleri, tarafsız ve farkında olarak doldurdukları kabul edilmiştir.
- c. Ankette bulunan ölçekteki sorular nicelik açısından spora katılım motivasyonlarını belirlemek için yeterlidir.
- d. Çalışmanın modeli konuya ve hedefe uygundur.
- e. Veri toplama aracında bulunan soruların araştırılan problemi ortaya çıkarabilecek şekilde olduğu varsayılmaktadır.

- f. Araştırmada kullanılan analiz yöntemleri verilere ve araştırmanın hedefine uygundur.
- g. Elde edilen verilerin analizinde ise kodlanması ve kategorize edilmesini gösteren içerik analizi doğru olarak uygulanmıştır.
- h. Veri toplama aracı araştırmanın hedefini ortaya koyacak şekildedir.

1.8 Sınırlılıklar

- a. Bu çalışma; ortopedik ve işitme engelli bireylerin sportif etkinliklere katılım motivasyonları ile sınırlıdır. Spor yapan 70 ortopedik engelli ve 30 işitme engelli toplam 100 sporcular ile spor yapmayan 35 ortopedik engelli ve 20 işitme engelli toplam 55 bireylerin katılımıyla, genel toplam olarak 155 engelli bireyler ile sınırlıdır.
- b. Araştırma, 2021-2022 eğitim öğretim yılları arasında sınırlıdır.
- c. Araştırma KKTC'deki ortopedik ve işitme engelli bireyler arasında spor yapan ve yapmayan bireyler ile sınırlıdır.
- d. Araştırma bulguları ve sonuçları "Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği" ve spora katılım motivasyonlarına ait yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile sınırlıdır.

1.9 Tanımlar

Engellilik: Engellilik, her kim olursa anatomik, fiziksel veya ruhsal bozukluk nedeniyle normal kabul edilen aktivitelerin yetersiz olma durumu veya eksik olma durumu olarak tanımlanmaktadır (Sezen, 2007).

Özürlülük: Normal bir insanın yapabileceği faaliyetlerin bir eksiklik veya anormal bir yapı ve anatomik, fizyolojik, psikolojik işlevler nedeniyle veya yetersiz bir şekilde gerçekleştirilmesi durumudur (Dalbudak, 2012).

Ortopedik engellilik: Rastgele bir nedenden dolayı vücut yapısının ve şeklinin olması gerekenden farklı olması, yetememe durumu ve vücutsal etkinliklerinde rastgele bir çarpıklık veya başaramama oluşturması halidir (Osmanağaoğlu, 2016).

İşitme Engelliler: Kulaktaki duyamama durumuna "işitme kaybı" denir. Odyogram, bir kişinin duyabileceği ses seviyesini ve her iki kulaktaki işitme kaybını gösteren bir çizelgedir. Bunlar frekanslardır, yani farklı yüksekliklerdir. Birey rastgele

frekanslardaki sesleri duyamadığında "işitme bozukluğu" olduğu söylenir (Say, 2013).

Engellilerde Spor: Sporun engellilere sadece ortopedik katkısı olduğuna inanmak zor ama psikolojik ve sosyolojik katkıları var. Bu bakış açısına göre engellilerin çıkış noktası olmaları, toplumda kabul görmeleri, üretime katılmaları ve ailelerine destek olmaları mantığında spor temel bir rol oynamaktadır. Olgun toplumlarda spor bir yaşam biçimi haline gelir ve insanlar bu yaşam biçimini hayatlarının her alanında kullanırlar. Bu durum engelliler için rehabilitasyon ve rekreasyon için vazgeçilmez hale gelmiştir. Engellilerin ihtiyacı olan her şey sporla karşılanmakta ve bir farkındalık aracı haline gelmektedir (Mumcu, 2018).

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde araştırma ile ilgili kavramsal açıklamalara, tanımlamalara ve araştırma ile ilgili literatür’de geçen ve daha önce yapılmış olan araştırmalara ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Engellilik Tanımları

Engellilik, her kim olursa anatomik, fiziksel veya ruhsal bozukluk nedeniyle normal kabul edilen aktivitelerin yetersiz olma durumu veya eksik olma durumu olarak tanımlanmaktadır (Akyol ve İlkim, 2018).

Doğum sırasında veya sonrasında rastgele bir olumsuz durum sonrasında ortopedik, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal marifetlerin büyük ölçüde kaybedilmesi neticesi toplumla ilgili hayata geçiş sağlanması ve günlük ihtiyaçların ortadan kaldırılmasında güçlüklerle karşı karşıya kalınması sonucunda korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık, destek hizmetleri ile yapılarda ve bazı alanlarda spesifik fiziksel ayarlamalara ihtiyaç duyulması durumudur (Kaya, 2016).

Engelliler, cemiyete etkin olarak iştirak edemeyen, günlük hayatlarındaki iş veya okul ortamlarında dışlanma ile karşı karşıya kalan şahıslardır. Engelli fertlerin toplumsal hayatlarında ne kadar fazla bariyer varsa, bununla aynı ölçüde engelli bir şahıs haline gelmektedirler. Bir hayli insan, fiziksel yaralanma, hastalık veya yaşlanma sebebiyle yaşamlarında aniden engelli bir insan durumuna gelebilirler (Ergun, 2011).

Örnek olarak, bir bireyin tek bir bacağının olup olmaması değil, ferdin yürüyebilme hareketini yerine getirip veya yerine getirememesidir. Her ferdin bir kişisel kapasitesi vardır. Örnek olarak, bireyin başı üzerinde su taşıyabilmesi, ağırlık kaldırabilmesi veya bir zümreye hitap etmesi durumu bir kabiliyettir. Engellilik durumu sadece bir fert için lüzumlu rutin etkinlikleri yerine getiremediğinde ortaya çıkan bir durumdur. Bir bireyin kendisi için önem arz eden bir etkinliği ilerlete bilme durumunu seçebilmesi ve bir etkinliği yürütmeye çalışmak adına lüzumlu yeterliliklerini öğrenmesi lüzumluluğu açıklaması önemlidir (Karakullukçu, 2020).

Engellilik “yetenek” ile “durum” ilişkisindeki uyumsuzluktur, bu şekilde bir fert kişisel ihtiyaçlarını gerçekleştirilemediğinde, buna “katılım kısıtlaması” denir. Kısaca açıklayacak olursak engellilik, rutin günlük yaşamı devam ettirebilmek için sahip olunan sınırlı yeterlilik halidir. Engellilik sıhhatle bağlantılı bir kavram

olmasında ötürü bu hudutlu kapasite vaziyeti sağlıkla ilgili bir sorunun olmasından ve vücutsal bir problemden süregelmektedir (Konar ve Kurtoğlu, 2019).

Her türden engelli birey engellerine doğum sırasında veya sonrasında sahip olurlar ve bu sebepten ötürü ortopedik, zihinsel, ruhsal, duyusal ve sosyal alanlarda üzenlerine düşen vazifeleri yaparken zorluk yaşarlar. Bu vazifelere örnek verecek olursak toplumla ilişkin hayata geçiş, günlük ihtiyaç, vb. bu bireyler engellerinde dolayı korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerdir. Rastgele bir bozukluktan dolayı bir etkinliği klasik kabul edilen hudutlar ve geçim içinde yapabilme becerisinin kısıtlanması veya yapılamaması durumudur. Yürüme ya da konuşma etkinliklerinin yerine getirilememesi misal olarak verilebilir (Osmanağaoğlu, 2016).

Engelli kavramı ve tanımı hakkında muhtelif bakış güzergahlarından dolayı bir kavram kaosu görülmektedir. Reelinde engelli kavramı daha geniş bir alanı içermektedir. Zira engellilik kavramı bazen sakat, bazen engelli ve bazen de beceriksizlik gibi muhtelif sözcüklerle ifade edilebilmektedir. Bu sebeple engelli kavramını belirlemek kolay olmadığı gibi tek bir tanımla ifade etmek doğru olmayacaktır. Fiziksel bir yetersizlik veya becerememe olabileceği gibi benzeri bir zamanda sosyal faaliyetlerini, kültürel faaliyetlerini, ekonomik faaliyetlerini, psikolojik faaliyetlerini de yerine getirememesi için bir neden de olabilir (Çevik ve Kabasakal, 2013).

Kanun 16.01.1987 tarih ve 19402 rakamlı Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan "sakatların istihdamı" hakkındaki anayasada 06.01.1997 tarihinde yapılan metamorfozla çalışma eforunu kısmi alan kavramla, "ortopedik, zihinsel ve ruhsal engellerinden ötürü çalışma eforlarının en az %40'ından yoksun bulunanlar" sakat olarak kabul edilmiştir (Eroğlu ve Acet, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü engelliliğin tanımını "bir noksanlık veya engel sebebi ile yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlerle ilgili şekilde kişiden istenen görevin yapılamaması veya istenileni yapamaması durumu" olarak tanımlanmaktadır. Sakatlığın tanımını Dünya Sağlık Örgütü WHO, BM ve Uluslararası Çalışma Örgütü ILO tarafından muhtelif bakış açısı doğrultusundan bakmaktadır (Gur,2018). Dünya Sağlık Örgütü, özürülük kavramı hakkında altta gördüğümüz gibi rahatsızlık sonucunda katlanan sıhhat doğrultusuna odaklanan belirleme ve sınıflandırma yapmıştır:

- Noksanlık (Impairment): “Sihhat açısından “beceriksizlik” psikolojik, anatomik veya fiziksel yapı ve işlevlerdeki beceriksizliği veya dengesizliği ifade eder.”
- Sakatlık (Disability): “Sihhat kapsamında “sakatlık” bir eksikliğin neticesi alana gelen ve banal denebilecek sakat olmayan bireye göre bir işi yerine getirebilme maharetinin ortadan kalkması ve sınırlanma vaziyetini ortaya koyar.”
- Maluliyet (Handicap): “Sihhat çerçevesinde “maluliyet” bir durumu becerememe veya sakatlık neticesinde, emin bir bireyde alana gelen ve ilgili şahsın yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel gidişatına göre banal olarak görülen iş yapabilme marifetini engelleme ve kısıtlayan avantajlı olamama durumu bir gidişatı ortaya koyar.” Spor bilimleri istikametinden engelli kavramı; vücutsal ve atletik faalliklere müteveccih özel eğitim almadan, özel makineler kullanmadan ve bir ekip faaliyetlerde tertip etmeler yapıldığı süreçte fiziksel etkinliklere katılması güç olan veya durumu hiç elverişli olmadığından dolayı katılmayan şahısları tümünü kapsamaktadır (Gur, 2018).

Engel kavramı evrensel bir tanımdır ve odağı nedenden tesire kaydırmaktadır. Uluslararası İşlevsellik sınıflandırması ICF e göre bir ferdin kendine özgü davranışı değil, etrafın ve toplumla ilgili oluşturduğu bir problemdir. Tekerlekli sandalye ile hareket eden bir bireyi incelersek, yaraşmayan yollar, kapı eşikleri vb. nedenler bağımlı bir hal alır. Böylece etrafa ve sosyal yaşama atılımı yasaklanmış olur. Toplumsal hayattaki her şey bir engel sıkıntısı olmayan insanlara göredir ve bunun sonucunda engel sıkıntısı olan insanlar engelli olmuş olur. (Meriç ve Turay, 2020).

Engellilik mevzusundan farklı kaynaklarda ekseriyetle de benzer anlama gelecek şekilde farklı durumda bahsedilmektedir. Bu söylemler arasında ise en sık karşılaşılan “bozukluk”, “engelli”, “özürlü” ve “sakat” kavramlarıdır. İsimler arasında hâlâ bir uyuşma elde edilememiştir ve eşi olmayan bir anlam için değişik vaziyetlerde farklı anlamlarda kullanılmaktadır (Öztürk, 2011).

5378 Sayılı Özürlüler (Engelliler) Kanunu: Doğum sırasında veya doğum sonrasında rastgele bir sebeple ortopedik, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal maharetlerini muhtelif seviyelerde kaybetmesi durumundan dolayı toplumla ilgili hayata geçişin sağlanması ve rutin ihtiyaçlarını giderme çabaları olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine lüzum dinleyen şahıs “özürlü” olarak belirlenmektedir. Engelliliğin sürekli her tarafta yürürlükte olan miktarlarla açıklama yapmanın oldukça çaba olmasından dolayı literatürde çok farklı açıklamaları yapılmaktadır. Birleşmiş Milletler Sakat Hakları Bildirgesi’nde, “Şahsi

ya da sosyal hayatında kimseye ihtiyacı olmadan yapması gereken işleri vücutsal ya da yeni ortaya çıkan rastgele bir eksiklik neticesiyle yapamayanlar” engelli olarak belirlenmektedir. Engellilik ile alakalı teorik bakış biçiminden kaynaklanan veya bu bakış biçimlerine sebep olan birtakım engellilik grupları vardır (Konar ve Şanal, 2020).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) engellilik kavramını üç farklı grubu ele almaktadır;

- Yetersizlik/Bozukluk: Sıhhat açısından psikolojik, fizyolojik ve anatomik yapı veya yapılarıdaki işlevlerin yetersizliği ve anormal olma durumunu anlatır. Bozukluk süren veya çok sürmeyen, psikolojik veya fizyolojik olabilmektedir (Kumcağız ve Çayır, 2018).
- Özürülük: Rastgele bir bozuk olma durumu neticesinde bir etkinliği sıradan stilde veya sıradan kabul edilen stilin içinde gerçekleştirilen kısıtlılık veya eksiklik durumudur (Nişli ve ark, 2019).
- Engellilik: Bir noksanlık durumunda veya özür nedeninden dolayı yaşa, cinsiyete, sosyal ve kültürel etmenlere sonucunda kişiden istenen görevlerin sınırlar içinde olması veya gerekenin yapılamamasıdır. Tüm sosyal, kültürel ve atletik aktifliklere yaşa,ırka, vücutsal, zekasal ve ruhsal marifetlere bakma işine konu olmaksızın şahsı özgür istemi ile ulaşmak, herkesin en asıl hakkıdır. Yalnızca engelli bireylerin bu adaletlerini kullanabilmelerine ait bir ekip meseleleri vardır. Engelli fert, doğum esnasında veya doğum sonrasında rastgele bir sebeple ortopedik, zihinsel, ruhsal, duygusal ve sosyal maharetlerini muhtelif seviyelerde kullanamaması sebebiyle basmakalıp hayatın gereksinimlerini yerine getirememeye vaziyetinde olup; özgür hareket edilebilmesi adına bazı tertip etmelere gerek duyan şahıstır. Bozukluk durumunda ya da özürüne karşın fert toplumuyla ilgili sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan uyum sağlayabiliyor ise hayattaki rollerini yerine getirebiliyorsa toplumla ilgili ve sosyal yaşamdan soyutlanmamış demektir. (Lastuka ve Cottingham, 2016).

Engel gidişatından imkânı bulunmak için bazı etkinliklerin yapılamamasının, bireyin konut, iş ve toplumsal ve sosyal hayatın gereği olan üstlerine düşen görevleri yerine getirebilmesini ne miktarda etkilediğinin öğrenilmesi ehemmiyetlidir.

Yaralanma veya birtakım sapmalar neticeyi, bir şahıs için klasik kabul edilen bir aktifliğin veya yapının önlenmesi, belirlemesi haline yetersizlik denilir. Fert yaralanma ya da sapma neticeyi hayatında bazı zorluklarla karşı karşıya kalır. Bazen zorlukların üstesinden gelebilmekte sıkıntılar yaşayıp eksik kalır. Bacakların

olmaması durumunda yürümede güçlük çeker, böylece yürüyemez ve yürüyerek sonuçlandırılacak aktivitelerde beceriksizlik durumu oluşur (Say, 2013).

Görme, duyma, konuşma gibi noksanlıklar çok süren- sürmeyen, giderilebilir-giderilemez, büyüyen-gerileyen, tesiri gidişattan vaziyete değişebilen özellikler gösterebilir. Bunlar derecelidir ve ferde bağlıdır, ferde özgüdür. Böylece mevzuda bir kavram karmaşası ortaya çıkmaktadır. Engelli bireyin engel türünün ne tür olduğu, engel derecesi ne durumda olduğu iyi bir şekilde saptanmaz ise eğer, engelli bireyleri müteveccih geliştirilecek siyasetlerin, kanunların ve hizmetlerin kapsamı da meçhulleşmektedir. Bu belirsiz olma durumu uygulamada bir hayli sualin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. İsimlendirmedeki karmaşık olma durumu ve tanım zorluğu engellinin kendisini itham etmesini ve değişikliklerinin de onları basitçe kavramasını güçleştirmektedir (Saltan ve Ergun, 2017).

Engellilik, bir grubun ya da topluluğun genel durumlarına göre kişilerin, ciddi miktarda hasar görme durumu şeklinde ifade edilen bir fonksiyon ya da durumdur. Anlam olarak fiziksel yetersizlik durumu, duyu bozukluğu durumu, bilişsel bozukluk durumu, zihinsel bozukluk durumu, ruhsal hastalık durumu, çeşitli kronik hastalık çeşitlerini kapsayan kişisel işlevleri ifade etmektedir. Engellilik, kişinin çok çeşitli bir deneyimi olarak anlamsallaştırılmıştır. Etkileri vücut kısımlarında veya organlar üzerinde ve tesirleri organlar üzerinde ya da vücut kısımlarında ve bireyin toplumsal yaşamsal ortamlara katılımı sırasında olabilir (Tatar, 2017).

Aynı zamanda, ICF engelliliğin üç boyutunu şöyle tanımlar: vücut strüktürü ve fonksiyonu (ve bunlarla ilgili değerlerin düşük olma durumu), aktivite (ve aktivite engelleri) ve katılım (katılım engelleri). Sınıflandırmada ise, engelliliğin sonucunda etki eden fiziksel, sosyal ve ekolojik ortam etkenlerinin görevini de bilmektedir. Engellilik, kişinin günlük aktivitelerini yapmasına engel olan veya azaltan çeşitli fiziksel ve zihinsel eksiklikleri içerir. Erkek veya kadın günlük aktivitelerini yerine getiremediğinde bu bozukluklara engel adı verilmektedir. Engelli olmak, bir rahatsızlık ya da özürlenme durumunda yaş, cinsiyet, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak toplum tarafından talep edilen rollerin tam olarak yerine getirilememesi veya kısıtlanması durumudur (İnal, 2011).

Özürlülük: Normal bir insanın yapabileceği faaliyetlerin bir eksiklik veya anormal bir yapı ve anatomik, fizyolojik, psikolojik işlevler nedeniyle veya yetersiz bir şekilde gerçekleştirilmesi durumudur. Toplum engelliliği farklı bir biçimde de tanımlar. Çoğunlukla insanlar arasında engellilik özürlü olma durumu olarak da

tanımlanır. Özürlülük ile ilgili olarak oldukça açıklamalar yapılmıştır. Bu tanımlamaları örnekleyecek olursak; özürlülük, korunmaya, bakıma, rehabilitasyona, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan ve sosyal yaşamda zorluklar yaşayan ve bu nedenle günlük yaşamlarına yanıt vermekte zorlanan kişi olarak tanımlanır. Zihinsel, ruhsal, duysal ve sosyal kapasitelerinin değişen derecelerde herhangi bir nedenle, doğuştan veya sonradan kaybolmasına neden olur (Kahvecioğlu, 2019).

Özürlülük; farklı bozukluklar nedeniyle istenilen sınırlar içinde normal olarak uyum içinde sınırlanması veya uygulanmasıdır. Bireyler farklı özelliklerle yaşadıkları sürece toplumda birçok faktöre bağlı olarak rol oynarlar. Aynı yaşta olunan bireylerle olumsuz yönde farklılıklara sahip olmak ve sahip oldukları bu yetersizliklerden dolayı sosyal çevrenin dikkatlerini üzerlerine çeken bireylere engelli bireyler denilmektedir. Bireyin içinde bulunduğu durumdan ötürü sahip olduğu yetersizliklere engel denir. Yaşlılarından negatif değişiklik gösteren ve bu noksanlık sebebiyle etrafın dikkatini kendine çeken bireylere engelli bireyler denir. Engeli olan bireyler dünyadaki nüfusun %10'unu oluşturmaktadırlar. Engelliler arasında görme engelli, işitme engelli, ortopedik ve zihinsel engelli olmak üzere 4 farklı grupta tetkik edilir. (Saraç,2014).

Fertler, motorik, sosyal, duygusal ve bilişsel değişiklikleriyle cemiyetsel yaşamın bireyleri olarak hayatlarını sürdürürler. Ferdin yetersizlik durumunda etki görmesi ve bunu yapamama derecesine bağlı olarak hareket kısıtlılığı ya da duysal kayıpların yarattığı eksik olma durumu onu cemiyetin öbür fertlerinden değişik kılabilir (Demir ve İlhan, 2020).

Değişiklerinden değişik olma gidişatı, engelli olma hâli, “yeti yitimi” olarak adlandırılır. Engelli bireyin bedeninde duysal, zihinsel ve ortopedik değişiklikleri belirtilerek; toplumla ilgili veya çevresel tavır ve seçimleri neticesinde, hayatın bir hayli noktasında kısıtlama ve engellerle karşılaşmasıdır (Demir ve İlhan, 2019).

Doğuştan veya sonrasında geçirilen bir kaza, hastalık, vb. nedenlerden dolayı zihinsel, ortopedik, ruhsal, duysal ve sosyal kabiliyetlerini önemli ölçüde kaybedilmesi durumundan dolayı sosyal yaşama geçiş sağlama ve rutin gereksinimlerinin karşılanmasında ihtiyaç duyulan; korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine lüzum dinleyen, birey bedenlerindeki doğum sırasında veya sonrasında oluşmuş, fiziksel, biyolojik veya estetik olarak, görünür durumda olan işlev bozukluğu sebebinden ötürü, rutin yaşam ve sosyal yaşam

içerisinde engel ve engel durumlarıyla karşılaşmaktadır. Toplumsal yaşama geçim sağlanabilmesi ve engel vaziyetinden dolayı ihtiyaçlarının sağlanması için sosyal-bilimsel çalışma ve destekleri elde etmeye hakkı olan şahıstır. Engelli kişilerin bu toplumsal haklardan ellerinden alınmaması şarttır ve gerekmektedir (Şahin ve Şahin, 2020).

Birey yaşam boyunca, cinsiyet, yaş, sosyal ve kültürel sebeplere bağlı olduğundan dolayı yerine getirmesi gereken görevler bulunmaktadır. Fert noksanlık durumundan dolayı bu görevleri olması gerektiği gibi yerine getirmez vaziyete gelirse buna engel denilmektedir. Engel, vücutsal, zaman bakımından anlıksal ya da tavırdaki bir bozukluk vaziyeti ve zaferi efor kılan her türlü eksik gidişatıdır. Engel bir grup özelliği olmayıp kişisel bir vaziyettir. Engel, bir noksanlığın tesirini, bu nedenle şahsın, toplumla ilgili kendisinden beklenenden daha düşük bir zafer seviyesinde durmasını belirtir (Yaşar, 2017).

Yapılan tüm tanımlarda dikkat edilecek olursa değişiklikler söz konusu olmasına rağmen bazı benzer özelliklerde söz konusu olmaktadır. Ortak özellikler ferdin yapısında doğumdan veya doğum sonrasında alana gelen dıştan kollanabilen veya kollanamayan farklılıkların noksanlık neticesini doğurmasıdır (Pitts ve Shapiro, 2017).

2.2 Engelliliğin Nedenleri

Özürlülük sebepleri, doğum evveli, doğumdan daha ileri bir zamanda ve doğumdan sonraki bir zamanda sebepler olarak üç grupta değerlendirilmektedir. Doğumsal ve genetik bozuk olma durumu ile tehlikeli hamilelikler özürlülüğün doğum evveli sebepleri içerisinde bulunmaktadır. Doğum esnasında meydana gelen muhtelif sıhhat meseleleri (zor doğum, asfiksi gibi) özürlülüğe sebep olabilir (Alptekin ve Ark, 2019).

Teknolojik gelişmişliğin dünyadaki seviyesi, sıhhat ortamındaki olumlu olanaklarında da yanında getirmektedir. Rehabilitasyon ve tedavi dönemleri neticesinde birçok hastalıklar bir engel oluşturmadan önce aşılmalıdır. Lakin olanakların sınırlı olduğu gelişmemiş bölgelerde mali olanaksızlık nedeninden dolayı küçük tedavilerle bertaraf edilebilecek sorunlar engel haline yol açmaktadır. Örnek olarak az gelişmiş bazı ülkelerde katarakt körlüğe sebep olurken, gelişmiş ülkelerde benzer bir durumla karşılaşılmamaktadır. Farklı bir durum çerçevesinde aşırı beslenme (obezite) ve yetersiz beslenme arasında ki karşıtlıktır (Çelenk, 2021).

Engelliliğin çok ayrımlı nedenleri bulunmaktadır. Bu sebepler bazıları doğum evveli anne karnında muhtelif nedenlere bağlı olduğu gibi, doğum sırasında ve doğumdan sonra da ortaya çıkabilmektedir. Engellilik konusunda biyolojik-genetik etkenlerle beraber, toplumla ilgili ananeler, alışkanlıklar, ekonomik sıkıntılar, çevresel yalıtımlar, inançlar gibi toplumla ilgili faktörlerde vardır. Toplumsal hayat açısından engellilik durumu; şahsın hayat pratikleri, eğitimi, kültürü, inançları ve tavırları ile alakalı yaşam şekilleri ve anlayışları neticesinde meydana gelen ve tamamı ile insana ait sebeplerden olarak değerlendirilebilmektedir. Engellilik gelişim, çevresel ve kalıtsal etkenler tarafından da hayatın üç kısmında da etkilenme ihtimali olabilir (Esatbeyoğlu ve Karahan, 2014).

Bir şahsın hayatı süresince her an karşı karşıya gelebileceği kendisinin ve etrafının tesirleriyle muhtelif uzuv kayıplarına maruz kalma vaziyetleri de engelliliğin sebeplerinden addedilmektedir (Kampfe ve Ark, 2014).

Özürlülük nedenleri, doğum evveli, doğum anında ve doğumdan daha ileri bir zamandaki nedenler olarak üç gruba bölmektedir. Genetik ve doğumsal bozuk olma durumu ile risk durumu olan hamilelikler engellilik doğum evveli sebepleri içerisinde yer yakalamaktadır. Doğum esnasında meydana gelen türlü sıhhat meseleleri (zor doğum, asfiksi vb.) engelliliğe sebebiyet verebilir. Ortaya çıkan engellilikler ise beslenme bozuklukluları, bulaşıcı hastalıklar ve kazalar gibi sebeplerden dolayı doğumdan sonrası bir zamanda ortaya çıkabilir (Mumcu, 2018).

2.2.1. Doğum Öncesi Nedenler

Doğum öncesi sebeplerden bazıları şöyle sıralanabilir; doğuştan engellilik ve genetik hastalıklar, akraba ilişkileri, genetik hastalıklar, kan uyumsuzluğu, annenin mülkiyetinde olduğu kronik hastalıklar, diyabet, hiper tansiyon, sara, kalp hastalıkları ve gebelikte yaşanan enfeksiyon hastalıkları kızamıkçık, toksoplazma, hepatit b, suçiçeği, cinsel yolla geçen hastalıklar, annenin yaşı, annenin gebelik yarıyılında karşı karşıya geldiği meseleler, hekim hakimiyetinde kullanılmayan ilaçlar, riskli kimyevi maddeler neticesiyle annenin zehirlenmesi, röntgen ışınlarıyla karşı karşıya kalmak, annenin beğenilen nitelikte olmaması ve yetersiz beslenmesi, stres bu sebeplerdendir. Doğumdan daha ileri bir zamanda alana gelen engellilik sebepleri, fertlerin içinde bulunduğu cemiyetlerin sağlık ve şuur hususlarına bakış biçimiyle mütenasiptir (Banack ve Sabiston, 2011).

Hamilelik evveli beslenme biçiminin hamilelik zamanınca beslenme durumundan daha da özen gösterilmesi önemli olan ve olduğunu gösteren oldukça fazla yayın vardır. Gelişim göstermekte olan ülkelerde hamilelik evveli büyük bir çoğunlukla perhiz elverişli ve kifayetli olarak görülmektedir. Bu nedenden dolayı hamilelik müddetinde perhize ek yiyecekler ilave edilmesi fötal gelişmeyi değiştirmez. Buna rağmen cılız ve malnütrisyonlu bayanların hamilelikte daha uygun yemek düzeninde olmaları ve aşırı yemek yememeleri ile fötüsün gelişmesinin müteessir olması ortadadır (Asmat ve Ark, 2017).

İnceleyen kimse, doğum evveli beslenmenin, genlerin klonlama ve hücre ayrılması yerinde ve zamanındaki emeğini de tesir edebileceğini gösterir. Şahista ve ailede mevcut olan ırsiyetsel hastalık, ebeveynler arasında kan ve RH anlaşmazlığı, gebelik yerinde ve zamanında hekim tavsiyesi dışarısında ilaç kullanılması, annenin doğum yaşının on yedi aşağısında veya otuz beşin yukarısında olması, gebelik esnasında annenin sigara, içki, uyuşturucu madde benzeri sıhate hasarlı maddeleri kullanmama alışkanlığı olması, annenin evvelki doğumlarına ait makûs geçmişî bulunması, gebelik sırasında eksik beslenme, gebelik sırasında ateşli bulaşıcı hastalık geçirme, hamileliğin sağlık personelleri tarafından takip edilmemesi ve zorunlu testlerin yaptırılmaması, hamile kalmadan evvel ve gebelik yarıyılında alınması gereken folik asit gibi vitamin ve minerallerin noksanlığı, çok rakamda ve az aralıklar ile hamile kalınması ya da doğum yapılması gibi sebepler doğum evveli sebepler arasında addedilebilmektedir (Bouttet, 2016).

Doğumdan önce anne eksiksiz olarak bütün etkenler eşliğinde hamilelik sırasında gelişen olayları yürütmesi muhtemel engellilik tehlikesini asgari seviyelere indirmiş olacaktır (Dalbudak, 2018).

Doğum öncesi engellilik etkisi bulunan etmenler genetik yatkınlık ve bozukluklar birincil sebep olarak, hamilelik evveli ve hamilelik esnasında beslenme şekilleri, hamilelikte kontrol dışı ve gereğinden çok dozda ilaç tüketilmesi, hamilelik esnasında alkol tüketilmesi, hamilelikte geçirilen enfeksiyon hastalıkları, hamilelik sıkıntıları, anne ve baba arasındaki kan uyuşmazlığı, annenin duygusal durumu, annenin yaşı, hamilelik esnasında annenin maruz kaldığı radyasyon, endokrin bozukluklarıdır (Emamvirdi ve Ark, 2020).

2.2.2. Doğum Sırasındaki Nedenler

Normal şartlardaki gibi sürmeyen ve beklendiğinden uzun süren doğum sırasında bebeğin oksijen alamaması durumunun oluşması ve doğum esnasında yapılar doktor hatası veya beklenen zamandan önce ya da beklenen zamanın sonrasında doğum olması doğum sırasındaki nedenlere örnektir (Fiorilli ve Ark, 2021).

Doğumun olduğu sırada bebek gerekli miktarda oksijene ulaşamayabilir ya da doğum sırasında yapılan müdahaleler sonucunda yaralanabilir. Gereken ilgi veya özeni göstermeden yapılan tıbbi bakım, aşırı miktarda ilaç kullanımı ve daha birçok sebepten dolayı bebeğin doğuştan engelli doğmasına sebebiyet verebilir (Jaarsma ve Ark, 2014).

Doğumların tıbbi tesislerde yapılması büyük önem gerektirmektedir. Bir kişinin doğumundan beri var olan engeller fiziksel olabileceği gibi zihinsel de olabilir. Ek olarak, bu kusurlar bireyin ebeveynlerinden miras alınabilir. Yerinde doğum zamanı ile ilgili sakatlık nedenleri, tıbbi bir tesiste yapılmayan veya sağlık personeli tarafından yapılmayan doğumlardan, planlanan saatten önce veya sonra doğumdan veya bir darbeye karşı dirençten, bebeğin düşük doğum ağırlıklı doğmasından kaynaklanmaktadır. Bebeğin doğum sırasında travma geçirmesi, doğumda bebeğin oksijensiz kalması da bunlara örnektir. Bu olumsuzlukların önüne geçmek için sağlık kuruluşlarında doğum yapılmalıdır. Doğumun ve hamileliğin tüm aşamalarında bir uzman bulunmalıdır. Aileler tarafından konuya hassasiyet gösterilmesi ve zaman zaman uzmanların hakimiyeti ile yönlendirilmelidir (Konar ve Şanal, 2019).

Doğum sırasında sakatlığa neden olan faktörler; doğum travmasına bağlı bebek yaralanması, oksijen eksikliği veya bebeğin kafasına ani baskı, annenin çok kan kaybetmesine neden olan faktörler, göbek kordonunun sıkışması, oksijen eksikliği, hızlı çekilme. Doğum sırasında bebek, baskıya bağlı kafa içi kanama, doğumdan sonra bebeğin düşmesi, bir yere, özellikle kafasına çarpma vb. (Aslan ve Ark, 2017).

2.2.3 Doğum Sonrası Nedenleri

Bebekler daha yeni büyümeye başladıklarında birçok hastalığa yakalanacaklardır. Boğmaca, kızamık, menenjit, ensefalit, sıtma, kabakulak ve alerji gibi enfeksiyonlar zekâ geriliğine neden olabilir. Fiziksel, zihinsel ve cinsel istismara

uğramış çocuklar zihinsel gerileme belirtileri gösterirler. Diğer bir neden de damgalanma, aile içi şiddet, kaza sonucu zehirlenme ve diyettir. Travmatik beyin hasarına yol açan beyin hasarı, enfeksiyon ve madde kullanımı zekayı bozan nörodejeneratif hastalıklara yol açabilir (Dalbudak, 2018).

Ülkemizde engellilik yaratabilen spor yaralanmalarından en sık rastlananlar, su sporlarında olan yaralanmalardır ve ehemmiyetli bir yer almaktadırlar. Toplumsal ve sosyal yaşamı içerisinde fertler kendi yanılığları veya neticesinde de ciddi yaralanmalarla karşılaşmaktadırlar (Kaya, 2016).

Doğumdan önce veya doğum sırasında herhangi bir olumsuz olay yaşamamış sağlıklı bir bebek de bazı olumsuz etkiler nedeniyle kötüleşebilir. Bunlar ateşli hastalıklar, şeker hastalığı, frengi, kazalar, katarakt ve körlüğe neden olan hastalıklar, merkezi sinir sistemi sarsıntısı, çeşitli kaza ve travmalar, gürültüden kaynaklanan işitme bozuklukları, merkezi sinir sistemi enfeksiyonları; bakteri ve virüsler kafa travması, menenjit, ateşli silah yaralanmaları, karbon monoksit zehirlenmesi, radyasyona maruz kalma, sosyal ve kültürel gerilik, düşmeler, trafik kazaları, aile ve iş kazaları, depremler, sel ve ortopedik yetmezliğe bağlı çeşitli kan yoluyla bulaşan hastalıklar doğum sonrası sakatlık nedenleri olarak gösterilmektedir (Yaşar, 2017).

Teknolojinin ilerlemesinden dolayı, sıhhat ve insan saptamalarındaki büyüme ve insan adaletlerinin gündeme gelmesi, özürülülerin toplumsal hayattaki ve çevredeki yerini ve toplumun onlara bakış açısını tesir etmek en ehemmiyetli büyümelerdendir. İçinde bulunduğumuz gün kimi ülke ve bölgelerde özürülü fertler, herhangi bir özürü bulunmayan yaşam kalitesi konumundan ayrımcılıklarını en aza inmesini sağlamışken, bazı ülkelerde toplum olarak ilgilenmeme sürdürülmektedir (Sonuç, 2012).

Bir doğum döneminden sonra ortopedik kusurların nedenleri üç bölümde tartışılmaktadır: kazalar, afetler ve hastalıklar. Kaza örnekleri trafik kazaları, işyeri kazaları, tarım kazaları, oyun kazaları, aile kazaları vb. Doğal afetlerin neden olduğu yaralanma örnekleri deprem, yangın, savaş vb. Hastalık örnekleri inme, iltihaplanma, cüzzam, romatizma, akciğer hastalığı, kardiyovasküler hastalık, gelişimsel anormallikler vb. olarak test edildi (Pelin ve Ark, 2020).

2.3 Ortopedik Engelliler

Ortopedik engellilik, rastgele bir nedenden dolayı vücut yapısının ve şeklinin olması gerekenden farklı olması, yetememe durumu ve vücutsal etkinliklerinde rastgele bir çarpıklık veya başaramama oluşturması halidir (Bozkurt ve Ark, 2019).

Ortopedik engelle misal olarak herhangi bir uzvun olmaması veya işlevini yapamaması (kol ve bacak) bireyin fizik olarak yerine getirmesi gereken hareketleri ve yeteneklerin kısıtlanması ve engel olan durumlar misallerdir. Bu ortopedik engel misallerine bakılacak olursa; engellilik saptamalarının gözle görünebilir basitlikte anlaşılması söylenebilir. Halbuki gözle görünür basitlikte olan ortopedik engellerde başkada bulguları gözle görülemeyen ortopedik engel cinslerde olmaktadır (Belli, 2019).

Ortopedik engelliler; Ortopedik engelliliğin tanımı 1962 Çocuk Yönetmeliği'nde "kemiklerin ve eklemlerin fiziksel yapısında kusurları olan veya kas kuvveti, kas, koordinasyon veya kontrol gelişiminde bozukluk gösteren kişiler" olarak verilmiştir. Ortopedik engelli kişilerde görülen rahatsızlıklar, kemik tüberkülozu, romatoid artritli çocuklar, çocuk felcinin farklı formları, beyin fonksiyon bozukluğu olan kişilerde meydana gelen felçler ve diğer fonksiyon bozuklukları olan kişiler olarak açıklanabilir. Bir kişinin fiziksel, fizyolojik veya morfolojik eksikliklerinin neden olduğu, fiziksel yeteneklerini sınırlayan ve onları her şeyi yapamaz hale getiren doğuştan veya kazanılmış bozukluklara fiziksel engel denir (Tatar, 2017)

Engelli fertler bütün düzeltmeler karşısında sonuç alınamamışsa eğer bedensel engellerinden dolayı normal eğitim, öğretim hayatlarından yeterince faydalanamayan birey olarak tanımlanmaktadır engelliler milli eğitim bakanlığı tarafından. Bütün sebepler karşısında kemik, kasa ve eklemlerin kısmi veya tamamının fonksiyon göstermemesi sonucunda özürlü durumuna gelen bireylere ortopedik engelli bireyler nedir. El, kol veya bacak gibi uzuvların da bozuk olma durumu veya noksanlığı olan bireyler ede sakat denir. Engelliler tüm düzeltmeler karşısında iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemleri toplumsal yaşan çalışmalarından tamamen yararlanamayacağı ölçüde sakatlığı olan fertleri sakatları koruma milli koordinasyon kurulu sakat olarak tanımlamaktadır (Kızar ve Ark, 2015)

Doğum öncesi, sırası veya sonrasında rastlantısal nedenlerle iskelet, kemik, kas ve sinir sisteminin bozulması sonucu bedensel kapasitelerin kaybı Ortopedik engelli kişilerde bu sürecin devam etmesine neden olan nedenlere ortopedik

engellilik denir. Ortopedik sakatlık, genetik hastalıkların, dış faktörlerin, keyfi bir nedenin rastgele bir kazasının ve iskelet ve eklem sistemi ve sinirin ara sıra veya tam işlev bozukluğunun ortaya çıkması olarak tanımlanır. Omurga, kalça ve bacaklar gibi hayati organları bozulmuş, hareket edemeyen veya hissini yitirmeyen kişiler ortopedik engelli olarak kabul edilir. Millî Eğitim Bakanlığı'na göre ortopedik engelliler, iskelet sistemi, kas-iskelet sistemi, kas veya eklemlerdeki tüm tedavilere rağmen özürlülük nedeniyle yeterince normal bir şekilde devam edemeyen ve antrenman yapamayan kişiler olarak tanımlanmaktadır (Osmanağaoğlu, 2016).

Ortopedik engeli olan bireylerde kas ve iskelet sisteminde kifayetsizlik, noksan ve işlev yitimi olan bireylerdir. Uzunlarında, ellerinde, parmak ve omurgalarında, kısa olma durumu, eksik olma durumu, gereğinden artık olma durumu, bulunmama durumu, hareket kısıtlı olma durumu, şeklin bozuk olma durumu, kas kuvvetsizliği vb., rahatsızlığa sahip olan bireyler ortopedik engelli grubundadırlar (Klenk ve Ark, 2019).

Fertlerin doğum öncesi, zaman içinde gelişen olay yahut daha ileri bir zamanda değişik bir hayli sebeple olabilecek iskelet, kas ve sinir sistemlerindeki bozulmalar neticesinde, fiziki kabiliyetlerini farklı derecelerde yitirmesi nedeniyle toplumla ilgili hayata uygunluk sağlanamaması, o günkü hayatında zorlanması, vücut duruş biçimine sebep olan ve bu mevzularda ihtiyaçlı olan şahıs a ortopedik engelli denilmektedir (Martin ve Ark, 2015).

Doğumdan önce veya sonra herhangi bir nedenle iskelet, kas ve sinir sistemlerinde meydana gelen bozukluklar ortopedik kusurlar olarak tanımlanmaktadır. Bu engel nedeniyle okul hayatında ve sosyal uyumunda zorluk yaşayan bireylere ortopedik bireyler denir. Fiziksel olarak zararlı olan ve sıklıkla karşılaşılan durumlar ortopedik engelliler olarak bilinir (Mcloughlin ve Ark, 2017).

Ortopedik engelliler, normal olarak aldıkları eğitim ve öğretimden tam bir düzeltmeye rağmen iskelet, sinir sistemi, kas ve eklemlerin bozulması nedeniyle yararlanamayan kişilerdir (Karakullukçu, 2020).

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımladığı şekliyle ortopedik engelliler; “Ortopedik engelli çocuk; İskelet, sinir sistemi, kas ve eklemlerdeki bozukluklar ve sakatlıklar nedeniyle eğitim ve öğretim faaliyetlerinden tam olarak yararlanamayan bir çocuktur” olarak tanımlanır. Daha geniş bir açıklama verilirse; Doğuştan veya kaza sonucu oluşan bir hastalık veya kaza nedeniyle normal yaşam aktivitelerini

yerine getiremeyecek düzeyde engelli olan kişilere ortopedik engelli denir (Akyol ve İlkim, 2018).

Engellilik çeşitlerini bölümlendirmek zordur. Sebebi ise birtakım hastalıkların tedavi edilememesi kimilerinin kalıcı hasarlara sebep olması kimilerinin ise birden çok engelle neden olabilecek meseleler ispat etmesidir. Bu sebepten dolayı engelle sebep gösteren sorunlar değil bireylerde alana getirdiği işlev kayıpları hesaba katılmaktadır. Ayrımlı nedenlerle anatomik yetenekler tekel yahut tam işlevsizliği neticesi engeli oluşan şahıslara ortopedik engelli demıştır (Konar ve Kurtoğlu, 2019).

2.3.1 Ortopedik Kusurların Nedenleri ve Başlangıç Zamanına Göre Sınıflandırılması, Doğuştan Ortopedik Kusurların Nedenleri

Bu tür bir engellilik, doğum sırasında da işlev gören vücudun motor sistemlerinin bedensel işlev bozukluğu veya işlev bozukluğu olarak tanımlanır. Bu tip kusurlar vücudun motor sisteminin ilerlemesi sırasında görülür (Kaya, 2016).

Ortopedik engellerin ortaya çıkmasında birçok sebep etken olmuştur. Bunlar genetik, gebelik yerinde ve zamanında yaşanan olumsuz durumlar, doğum anında yaşanan durumlar olarak anlaşılabilir durumlara getirilir. Genetik faktörlerden ötürü engelli olanların orasını %20,74 ile azami seviyededir. Genetik sebeplerden dolayı ikinci sırayı %15,84 ile doğum yerinde ve zamanında yaşanan sebeplerden kaynaklanan nedenler takip etmektedir. Engelliliğin sebebi bilinmeyenlerin oranı ise %53,34'tür. Ortopedik engelin ortaya çıkma sebebini oluşturan sebeplerden bazılarını şu sırada açıklayabiliriz (Osmanağaoğlu, 2016).

2.3.2 Doğumsal Ortopedik Engellerden Bazıları

Doğuştan itibaren engeller doğumun öncesindeki zamanda ve doğum sırasında gerçekleşen hastalıklardır. Çok kolay ve çok zor hastalık türleri bulunmaktadır. Temelde bebeğin anne karnında normal olarak büyüyememesi durumunda değişen nedenlerden dolayı ortaya çıkan bir durumdur. Büyüyememe, oluşamama, yetersizlik, bozukluk veya yokluk olarakta ortaya çıkmaktadırlar (Altun, 2010).

2.3.2a. Uzuvların Doğuştan Olmama Durumu

Doğuştan bir uzuv kusuru, elin bir kısmını veya tamamını veya tüm eli, bacağı veya tüm eli oluşturamamadır. Örneğin kolda başlayan bir yokluk varsa alt

ekstremiteler tamamen yok demektir. Buna doğuştan amputasyon denir (Çevik ve Kabasakal, 2013).

2.3.2b. Doğuştan Kalça Çıkığı

Birçok araştırmacının araştırma sonuçlarına göre doğuştan kalça çıkığının en önemli nedenlerinden biri genetikdir. Bu hastalığın şüpheli nedenleri röntgen, bulaşıcı hastalık, oksijen eksikliği, kimyasal etkiler, vitamin eksikliği, hormon eksikliğidir. Ancak bu hastalığın ortaya çıkış nedenleri tam olarak aydınlatılamamıştır (Eroğlu ve Acet, 2017).

2.3.2c. Çarpık Ayak

Çarpık ayak, ayağın yaygın bir karmaşık deformitesidir ve her 10.000 canlı doğumda 11 çocukta görülür. Çarpık ayak deformiteleri kalıtsal sendromlar, kromozomal anormallikler veya spina bifida gibi nöromusküler hastalıklarda görülür. Bununla birlikte, bu hastalığın ortaya çıkmasına neden olan faktörler hala belirsizdir (Çevik ve Kabasakal, 2017).

2.3.2d. Doğuştan Kol Felci

Genetik olarak yatkın olan brakial pleksus felci (BPD), üst ekstremiteler olarak kabul edilen kolun kullanımına önemli engeller oluşturarak bireyin gelişim yaşı ve sosyal durumu ile ilgili sorunlara yol açabilen kritik bir nörolojik durumdur (Altun, 2010).

2.3.2'e. Yapışık Parmak

2000-2500 arasında canlı doğan bebeklerde görülür. Değişen derecelerde toplam veya kısmi olabilir. Esas olarak 2. ve 3. parmaklarda görülür. Embriyonik palmat, hamileliğin 16. haftasından sonra bilinmeyen nedenlerle parmakların ayrılmaması durumudur (İrgit vd., 2009).

2.3.2f. Doğuştan Kas Hastalıkları (Kas Erimesi)

Her şeyden önce DMD, kas dokusunun erimesiyle oluşan kasların zayıflığı ve güçsüzlüğü ile açıklanabilen, kalp ve solunum problemlerinden erken yaşta ölüme yol açabilen korkutucu bir hastalıktır (Ergün ve İleri, 2009).

2.3.2g. İlerleyici Kalıtsal Sinir Hastalıkları (SMA)

Progresif nöropati (SMA), kalıtsal bir sinir ve kas (nöromusküler) hastalığına verilen isimdir. Terapötik olanaklar bugün hala tam olarak keşfedilmemiştir. En sık görülen nörolojik hastalıklardan biridir. Vücutta kas güçsüzlüğüne ve erimeye neden olur. Tüm çeşitler, omuriliğin ön boynuz hücrelerinin tükenmesi ile ortaya çıkar (Öngören vd., 2007).

2.3.2h. Cücelik

Ortopedik cerrahide nadir görülen bir durumdur. Boyun normal derecelerin altında olması, kısa olması ve vücut bölümlerinin asimetrisinden dolayı cücelik olarak adlandırılır. Boy kısalığının ana nedeni, uzun kemiklerin kırıkdağındaki yapısal kusurlardır. Genetik faktörlere bağlı olduğu bilinmektedir. Bazı doğuştan gelen nörolojik bozukluklar da uzuvlarda şekil bozukluklarına neden olur. En sık görülen semptomlar spina bifida ve serebral palsidir (İrgit vd., 2009).

2.3.2'ı. Sipina Bifida

Nöral tüp defektleri (NTD'ler), embriyonik gelişim sırasında ve zamanında nöral tüpün kısmen veya tamamen kapanmasından kaynaklanan konjenital durumlardır. Anne adayını hamile olduğunu öğrenene kadar bebeğin gelişiminin en önemli aşaması sona erer. NTD'ler, annenin özelliklerine ve sosyal çevrenin demografik özelliklerine bağlı olarak farklı oranlarda gözlenmektedir (Ergün ve İleri, 2009).

2.3.2'i. Meningomyelosele (Doğuştan Omuriliğin Kese Şeklinde Dışa Doğru Çıkması)

Bebeklerin bel ve sırt bölgelerinde bulunur ve bu bölgelerdeki bacaklar bir veya iki taraf değişen derecelerde felçli olarak buluşur. Omuriliğin fitıklaşması ve beyin omurilik sıvısının kese şeklinde dışarı çıkmasıyla oluşur. Bazı yerlerde beyin omurilik sıvısının dolaşımının tıkanması dolaylı olarak beyinde toplanabilir ve kafa büyümesi gözlemlenebilir. Bu durum beyin gelişimine ciddi şekilde zarar verebilir (Berker ve Ark, 2000).

2.3.2.j. Beyin Felci (Spastik Felç, Serebral Palsi)

Serebral palsi, bir fetüsün veya büyümekte olan bir çocuğun beyinde oluşabilen, lezyona bağlı olarak hareket ve duruşta gelişimsel bozukluklara neden olan kalıcı bir hastalık olarak tanımlanabilir. Serebral palsiye birçok bozukluk eşlik eder. Diğer şeyler; duyu, algı, biliş, iletişim, epilepsi veya kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları (Ergün ve İleri, 2009).

2.3.3 Sonradan Olan Ortopedik Engellerin Nedenleri

Normal hayatının belli bir döneminden sonra engelli olan insanların engelli olma sebepleri araştırıldığı zaman kaza (%41,17) ve hastalık (%41,20) nedenlerinden dolayı engelli olan insanların değerleri neredeyse aynıdır. Toplumlar her zaman gelişmeye ve büyümeye devam etmektedir bununla eş zamanlı olarak ta teknolojiye ilerlemeye durmaksızın devam ediyor durumdadır ve bu yüzden teknoloji hayatımızın en önemli noktalarından birindedir, bu sebepten ötürü ise teknolojik cihazlardan olan makinelerin yaşamımızın içerisine girmesiyle iş kazalarını da ne yazık ki yanında getirmiştir. Yukarıda bahsettiğimiz sebepler yüzünden günümüzdeki ortopedik engellilerin çoğunluğu iş ve trafik kazaları yüzünden engelli olmaktadır. Engelin sonradan edinilen nedenlerinin oranları ise şöyle seyretmektedir; ilaç kullanımı (%2,70), zehirlenme (%0,19), beslenme bozukluğu (%0,76) ve madde bağımlılığı (%0,09). Bu nedenlerin dışarısında diğer nedenlerin yüzdeliği ise %6,05'tir. Sonradan engelinin nerden dolayı olduğunu bilmeyenlerin oranı ise %5,72'dir. Ortopedik sebeplerin çoğunluğu yüksek derecede karmaşık nedenlerden ötürü ortaya çıkmaktadır. Bu nedenler ise bazen bir kazadan başlamakta ve görülmekte, sonrasında bir kırık, çıkık, iltihaplanma veya kronik bir ilik, kemik irini olarak devam ettirmektedir. Bu yüzden birçok ortopedik özrün sebebi kesin olarak bilinmemektedir (Berker ve Ark, 2000). Sonradan olan ortopedik engellerden bazıları şu şekilde sıralanabilir:

2.3.3'a. Süreğen Kemik ve Eklem İltihapları (Kronik Osteomyelit, Septik Artrit)

Kronik osteoartrit bakterilerin neden olduğu osteoartrit olduğunu açıklarlar. Ek olarak, bakterilerin kemikleri veya eklemleri üç şekilde kolonize ettiği bildirilmiştir. Örneğin; açık bir kırıktan sonra ortopedik cerrahi sırasında vücudun iltihaplı bir bölgesinden (Belli, 2019).

2.3.3b. Romatizmal Hastalıklar (Romatoid Artrit, Ankilozan Spondilit)

Romatoid artrit, vücudumuzun sadece küçük eklemlerinde değil aynı zamanda büyük eklemlerde de bulunan ve eklem yapısını bozan bir hastalık türüdür (Sultanoglu ve Ataoğlu, 2022).

2.3.3c. Çocuk Felci (Poliomyelit, Polio)

Çocuk felci genel olarak bir virüsün neden olduğu, uzuvlarda ve gövde kaslarında felçlere, omurga deformitelerine, yüksek ateşe bağlı uzuv kontraktürlerine ve üst solunum yolu enfeksiyonlarına neden olabilen bir hastalık olarak açıklanmaktadır. 1 yaş üstü çocuklarda sık görülen bir hastalıktır. Çocuk felci aşısı ile önlenilecek bir hastalık olarak kabul edilir (Belli, 2019).

2.3.3d. Omurga Eğrilikleri (Skolyoz, Kifoz)

Skolyoz, omurganın “S” veya “C” şeklinde eğriliğidir; arkaya eğilmeye kifoz (yumru) denir (Korkmaz ve Ark, 2015).

2.3.3'e. Travmatik Engeller

Yaralanma bariyerleri, trafik kazaları, iş kazaları veya savaş gibi dış etkenler nedeniyle oluşabilecek yaralanmalardan kaynaklanan engeller olarak açıklanmaktadır. Travmatik engeller örneğin uzuv kaybı, çıkık, nasır, sertlik, travmatik felç ve güç kaybı olabilir (Belli, 2019).

2.3.4 Ortopedik Engelli Olmanın Sebepleri

Ortopedik engelliler, ortopedik engellilerden etkilenebilecek olanları ve kalıcı tıbbi rahatsızlıkları olanları içerir. Ortopedik engelliler iki şekilde gruplandırılabilir. Birincisi sinir sisteminin zarar görmesi, ikincisi ise diğer hastalıklar ve kazalar nedeniyle kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesidir. Kalıcı bir hastalık, bireyin tıbbi ve bakım sorunlarının amansız bir şekilde devam etmesidir. İnsanlar, yaratılmalarından önce veya sonra çeşitli nedenlerle ortopedik engeller geliştirebilirler. Eğitimciler, rehabilitasyon uzmanları ve sağlık uzmanları, ortopedik engelleri çeşitli şekillerde tanımlar. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Okulları Yönetmeliği'nin 6. Maddesinde ortopediyi şöyle anlattı; “Ortopedik engellilik; Yapılan tüm düzenlemelere rağmen iskelet, kas ve eklem sistemlerindeki yetersizlik

nedeniyle normal eğitim ve öğretim faaliyetlerinden tam olarak yararlanamayan kişi olarak tanımlandı (Akçalar, 2007).

Ortopedik kusurlar, tüm düzeltici işlemlere rağmen iskelet, kas ve sinir sistemlerinde meydana gelen bozukluklar olarak tanımlanır. Bu engel nedeniyle akademik performans ve sosyal uyum sorunları yaşayan bireylere ortopedik engelli denilmektedir (Emamvirdi ve Ark, 2020).

2.3.4'a. Serebral Palsi:

Serebral Palsi adındaki sıhhat grubu, gelişmekte olan beynin değişik sebepler neticesinde zarara uğramasından dolayı meydana gelen duyu, algı ve hareket bozukluğudur (Berker ve Ark, 2000).

2.3.4b. Ampütasyon:

Parmak, el, dirsek altından kolunun omuzdan kolunun veya kalçanın altında ayak diz altında bir bacağın veya iki bacağın olmamasıdır. Amputasyon çocuğun anne karnındayken çeşitli nedenlerle normal gelişimini tamamlayamaması sonucu meydana geldiğinde duruma doğuştan amputasyon denir (Akçalar, 2007). Merkezi sinir sistemini etkileyen dejeneratif, metabolik ve genetik hastalıklar:

Bu hastalıklara örnek olarak; Down sendromu, Subakut sklerozon, Panensefalit, Jobert sendromu, Rett sendromu, Prader-willi sendromu, Williams sendromu örnek olarak gösterilebilir (Belli, 2019).

2.3.4c. Mental Motor Gerilik:

Zekâ, biliş ve ortopedik kapasitedeki gelişimsel gecikmelerin bir birleşimidir (Berker ve Ark, 2000).

2.3.4d. Doğuştan Kol Felci:

Doğum sırasında kola giden sinirlerin hasar görmesi sonucu oluşan felçtir. Etkilenen kolun tamamen felç olması veya elde veya omuzda kas güçsüzlüğü olarak kabul edilebilir (Belli, 2019).

2.3.4'e. Omurilik Kapanma Defektleri:

Omurilik sıvısının dışarıya doğru kaçarak bir veya iki bacağın felç olmasına neden olan, değişen derecelerde görülebilen bir hastalıktır (Korkmaz ve Ark, 2015).

2.4. Ortopedik Engellilerde Spor

Sosyal hayatın yükü altındaki sağlıklı insanlara ortopedik ve zihinsel stresten kurtulmak, maddi geçim sağlamak için önerilen spor; Bunun bir kısmı temel ihtiyaçlarını karşılayamayan, kalıcı veya geçici ortopedik, zihinsel ve sosyal baskılara maruz kalan engelliler tarafından yapılabileceği fikri, I. Dünya Savaşı'ndan sonra ve özellikle II. Dünya savaşından sonra gerçekleşmiştir (Meriç ve Turay, 2020)

Çağımızda spor, sadece rekabet için etkili bir topluluk şeklinde değil, aynı zamanda her bireyin refahını artıran bir durum olarak da karşımıza çıkmaktadır. Bilindiği gibi, sağlığı koruma veya zaten sağlıksız olan bir sağlık durumunu iyileştirme vizyonu giderek daha popüler hale gelmekte ve insanlar bu zihniyetle spor yapmaya motive olmaktadır. Spora olan ilginin artmasının nedeni, biyolojik bir dengeye duyulan ihtiyaç kadar, spor yapan ve yapmayan kişilerin ortopedik yeteneklerinde de birçok değişikliğin meydana gelmesi ve bu değişikliklerin her zaman bireyin yararına gelişmesidir. Spor yapan pek çok kişinin arkadaşlarıyla ilişkisi, arkadaşlarıyla ilişkileri, paylaşma duyguları ve fedakarlıkları daha fazla gelişir ve özgüvenleri artar. Ortopedik engelliler için spor, topluma katılım ve bireysel rehabilitasyon için çok önemli bir nedendir. Engellilerin kişisel hareketliliklerinin doğumdan itibaren arttığı ve engellilerin özgüveninin daha sonra arttığı, bunun da işten farklı bir anlamı olduğu bir gerçektir (Bayramlar ve Ark, 2009)

2.4.1. Ortopedik Engellilerde Sporun Gelişimi

Sporun bireylerin fiziksel ve psikolojik yapıları üzerindeki olumlu etkileri ve önemi vurgulandığında, spor etkinliklerinin engelliler için de önemli olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca beden eğitimi ve spor, engellilerin rehabilitasyon ve entegrasyon sürecini doğrudan etkiler (Tatar, 2017).

Geçmiş zamanlarda yapılan spor amaçlı çalışmalar 2. Dünya savaşından sonra hayat bulmaya başlamıştır. Dr. Ludwig Guttmann paraplejik hastaların rehabilitasyon döneminde sporu kullanmaya başlayan öncüdür. Engelli bireylerde ilk olarak yapılmaya başlanan sporlar okçuluk, bowling ve masa tenisiydi. Kısa bir süre geçmeden ise tekerlekli sandalye basketbolu, eskrim, cirit, gülle ve halter gibi çeşitli spor dalları da yapılmaya başlanmıştır. İlk paralimpik oyunları 1960'lı yıllarda Roma'da 21 ülkeden 400 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Tarih olarak

kabul edilen bu tarihte, engelli sporcuların da engelli olmayan sporcuların yanı sıra spor dallarında da yarışabilecekleri kanıtlanmıştır (Bozdam, 2011).

1988 Paralimpik Oyunları kararına göre 1989 yılında Uluslararası Paralimpik Komitesi (IPC) kurulmuştur. Olimpiyat Oyunları, Olimpiyat Oyunlarına benzer bir ortamda yapılır ve Olimpiyatlardan hemen sonra komite aracılığıyla yapılacaktır. Yaz Paralimpik Oyunları 16 gün, Kış Paralimpik Oyunları ise 12 gün sürer. Paralimpiklerde, 2008 Pekin Olimpiyat Oyunlarına 146 ülkeden 3951 sporcu katıldı. Öte yandan ülkemiz ilk kez 1992 yılında Barselona'da bir sporcuyla Paralimpik Oyunları'na katılmıştır (Bozkurt ve Ark, 2019).

Engelli spor isimleri çeşitli şekillerde telaffuz edilebilir; Engelli sporunun gelişimine bakacak olursak, sosyal hakların geliştirilmesinde, uluslararası hukukun ve uluslararası kuruluşların (WHO, UNESCO, UNISEF, ESF, Paralimpik Komiteler gibi) yasalaşmasında aktif rol oynamaktadır. Örneğin, "Herkes için spor" ifadesinin ilk kez 1966 yılında Avrupa Konseyi'nin arabuluculuğuyla haberlerde yer aldığı görüyoruz. 20. yüzyılın başlarından itibaren spor, profesyoneller tarafından rekreasyonel faaliyetler olarak görülmeye başlandı. Avrupa Konseyi, evrensel karakterinin bir parçası olarak, kelimenin anlamını genişletmeye ve genişletmeye çalışmıştır. 1975 yılından bu yana UNESCO'da sporda aktif rol almıştır. Bu doğrultuda 1980 yılında "Bütün Dünya İçin Spor Programı" başlıklı bir rapor hazırlanmıştır. Programın amacı, spora katılımı artırmak ve bireyin yaşam kalitesini güçlendirmektir (Bozdam, 2011).

Herkes için Spor adı, engellilerin spor ortamına katılmalarını ve spor ortamına katılım için bir destek olarak sosyal ve sağlık uyumunun faydalarından yararlanmalarını kolaylaştırmıştır (Banack ve Ark, 2011).

Sporun engelliler için sağlık açısından gün geçtikçe faydaları yüksek oranda çoğalmaktadır. Spor engelli bireylerin fiziklerinde ve ruhsal açıdan tedavilerinde birçok fayda sağlamaktadır. Engelli bireylerin yaptıkları spor hayatlarına da aileleri ile olan ilişkilerine de, çalışma ortamlarına da kısacası toplumsal hayatlarına da birebir avantaj olarak yansımaktadır. Engelliler içerisinde sporun anlamı irtibat kurmayı yükseltmek ve sosyal hayata uyumu sağlamak demektir. Düzenli spor yapmak engellilerin sıhhatinin yükselmesine, hayata olan sevincini artırmasına ve özgüvenlerinin gelişmesine büyük oranda katkı sağlamaktadır (Bouttet, 2016).

Engellilerin duygularını da yansıta bildikleri spor etkinlikleri oyun, dans vb. sosyal bir tecrübe olarak ta kendilerine faydalar sağlamaktadır. Sporun engelliler

üzerindeki etkilerinde bazıları da saldırganlık, utangaçlık, kıskançlık gibi hislerden kurtulmalarına olanak göstermesidir. Spor etkinliklerine katılan engelli bireylerin fiziksel olduğu düzeyde, sosyal gelişiminin de kolaylaşmasına yardım etmektedir (Yaşar, 2017).

Farklı kaynaklardan alınan bilgilere göre spor bireylerin engelleri ile başa çıkabilmesini ve engel durumlarının hafifletmesini öğretmekte, neşe sağlamakta, iletişim kurmayı kolaylaştırmakta, hayata karşı olan motivasyonunu artırmakta, doğruluk, hoşgörü, iş birliği gibi pozitif kişilik özelliklerinin kazanılmasını sağlamaktadır. Birey spor aktivitelerinden dolayı daha önce keşfedemediği özelliklerini keşfeder ve yaratıcı tarafını ortaya çıkarmaktadır. Spor engellilerin kendilerini kanıtlayabilecekleri ve engelleri ile başa çıkabilecekleri çok önemli bir araçtır. Spor yaptıklarından dolayı sosyal çevre ile iletişim kurabilecekler ve özgüven gibi hislerini de geliştirebileceklerdir (Çevik ve Kabasakal, 2013).

Engelli fertlerin spor yapması bir haktır ve bunun hak olduğunu savunan kitlenin artması ve bununla birlikte farkındalığında artması engellilerin gelişimini olumlu yönde desteklemektedir. Engelliler bireysel olarak ne kadar istekli olursa olsun spor yapmaları için başkalarına ve araç gereçlere ihtiyaç duymaktadır ve bu açıdan farkındalığın artması avantajdır (Beacom ve Golder, 2015).

Engellilerin spor platformuna iştirakında seçilecek olan etkinlik türünün, engelli ferdin kapsama gücü dâhilinde olması gerekmektedir. Başkaca egzersiz biçiminin, sakat olan uzvun, fonksiyonel iyileşmesine yardımcı edebiliyor olması belirgin hale getirilmelidir. Engellilerde seçilecek olan spor çeşidi engellinin kapsama gücü dâhiline müsait olmalıdır. Tıpkı engellilerin kendi engellilik türlerinden ve diğer engellilerin kendi engellilik türlerinden farklı olması gibi, engelliler de genel nüfustan farklıdır. Engelli bir kişinin yapacağı egzersiz türü engeline özel olmalı ve kullanılmalıdır. Aksi bir şekilde yapılsaydı, zarar, maluliyetin yararına aykırı olarak görülebilirdi (Çevik ve Kabasakal, 2013).

Spor, engelli fertlere yeni bir hayat sunarken, kendileri içinde yarışma olanağı da sunmaktadır. Spor yaptıklarında dolayı sporculuk sıfatı kazanan engellilerin toplumsal ve sosyal hayat bağları artarak toplum içerisinde kendilerine kimlik ve statü kazandırmaktadır. Engelli bireylerin sportif aktivitelere katılmaları ve bunu bir yaşam biçimine dönüştürmeleri hayatları boyunca onları sportif etkinliklerin içerisinde tutma açısından önemlidir (Beacom ve Golder, 2015).

2.5. İşitme Engelliler

Bir veyahut iki kulağında eksiksiz veyahut kısmen işitme kaybı olan bireylerdir. İşitme cihazından faydalananlar da bu gruba içerisinde yer almaktadırlar (Dalbudak, 2018).

Kulaktaki duyamama durumuna "işitme kaybı" denir. Odyogram, bir kişinin duyabileceği ses seviyesini ve her iki kulaktaki işitme kaybını gösteren bir çizelgedir. Bunlar frekanslardır, yani farklı yüksekliklerdir. Birey rastgele frekanslardaki sesleri duyamadığında "işitme bozukluğu" olduğu söylenir (Say, 2013).

İşitme kaybı, işitme sürecinin hiçbir aşamasında mükemmelleştirilmeyen işitsel algının gelişimidir. Aşağıdaki farklı işitme kaybı türleri nedeniyle, insan işitme sınırları içinde (desibel cinsinden 16-20.000 titreşimden) sesleri duymak mümkün değildir. 0-20db Normal, 21-35db Hafif, 36-55db Orta, 5670db Orta Gelişmiş, 91db'nin üzerinde çok gelişmiş (Mumcu, 2018).

- İşitme Kaybı: Şahsın işitmesi, gelişim süreçlerinde iletişimdeki işlevlerini yeteri oranda yerine getirememesidir.
- İşitme Engeli: Bir kişinin işitme eşiği, bir odyogramda keyfi bir frekansta sıfırdan sapar ve bu da işitme kaybını gösterir.
- Sağırlık: İşitsel süreç, tüm tedaviler ve düzeltmeler karşısında normal seyrinde ana dili konuşmayı öğrenmeyi engeller.
- Ağır İşitme: Tüm düzeltmeler yapıldıktan sonra kulaklığın işitme kaybı büyük ölçüde normal derste ana dilini öğrenmesini engelliyor.
- Merkezi İşitme Özü: Tüm işitme sistemi düzenli ve sıhhatlidir ancak beyin merkezi işitme sisteminde sorun vardır.
- Psikojenik İşitme Özü: Histeri olarak isimlendirilen bir rahatsızlıktan dolayı ortaya gelmektedir. İyileşme süreci vardır ancak kimileyin uzun sürebilir.
- Fonksiyonel İşitme Özü: Seslerin beyinde yorumlanamamasından ötürü oluşan işitme engelidir” (Mumcu, 2018).

Görme, işitme, koklama, dokunma ve tat alma duyuları arasında en önemli engel cinsidir. İşitme, bireyin çevresiyle iletişiminde çok önemli bir rol oynar. İşitilebilir sesler bazen kişiye yeni komutlar verir ve onları tehlikeli bir duruma karşı uyarır. En önemlisi, dilsel sembollerin kullanılmasıdır. Konuşma ve dinleme iletişimin en önemli parçasıdır. İnsan kulağının anatomik ve fizyolojik bozuklukları nedeniyle

sesleri duymayı engelleyen bir durumdur. Duyamamak konuşamamaktır (Eroğlu ve Acet, 2017).

İşitme kaybı, kişinin gelişimi, uyumu ve iletişimci olarak düzgün çalışamaması olarak tanımlanır ve işitme kaybı olan bir kişi, işitme kaybı nedeniyle özel eğitim gerektirir (Bozkurt ve Ark, 2019).

İşitme kaybı olan kişiler, işitme sistemindeki sorunlar nedeniyle günlük yaşamlarında sözlü dili kullanamaz hale gelebilirler. İşitme sorunları dış, orta veya iç kulakta meydana gelebilir. Alıcı, mesajın kodunu çözmeye sorun yaşayacaktır, çünkü işitsel sistemin rastgele bir bölümündeki bir arıza, konuşma seslerinin tümünün algılanmasını engelleyebilir. Sonuç olarak, sözlü olarak iletişim kuramaz. Normal işiten kişiler, normal sesleri özel bir cihaz veya teknikle algılayabilen kişiler olarak tanımlanırken, işitme kayıplı kişiler belirli sesleri duyabilen ancak konuşmayı anlayacak kadar işitme kaybı olan kişiler olarak tanımlanır (Kaya ve Ark, 2017).

Sağır insanlar, konuşmanın sesini duyamayan veya algılayamayan kişilerdir. Bu kişiler, işitme kayıplarının derecesine göre doğada az ya da çok ses duyabilirler. Gök gürültüsü, elektrikli ekipman gibi. İşitme testinin sonuçlarına göre, belirli bir kişinin sonuçları normal olarak kabul edilen işitme eşliğinden farklıdır ve bu kaybın kriteri, kişinin dil ve eğitim almasını engellemekse, kişi işitme engellidir (Eroğlu ve Acet, 2017).

İşitme kaybının derecesi veya türü ne olursa olsun, bireyin sadece konuşma ve dil gelişimini değil, aynı zamanda zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini de etkiler. Bireyin gelişimsel, işlevsellik ve özellikle iletişim görevlerinin tam olarak karşılanmadığı işitme durumu, "işitme engeli" olarak adlandırılır (Bozkurt ve Ark, 2019).

İşitme duyuları gelişmemiş, adaptasyonu, özellikle iletişim görevleri tamamlanmadığı için özel eğitime ihtiyaç duyan kişilere işitme engelli denir. Bu açıklamalarda, işitme duyarlılığında gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra, insan kulağının sınırları içinde akustik uyarıları işitebilmek ve yanıt verebilmek, iletişim ile sözlü iletişimin işaretlerini algılayabilmek ve anlayabilmek için, konuşmanın sembolleri uyarılara uygun tepkileri iletin ve bunları mesajlarda kullanın, görevleri tamamlayın ve normal bir ortamda akustik uyarıları kullanın. Bu uyarıları anlama ve uygun şekilde yanıt verme yeteneğine sahiptir. Doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası nedenlerle kısmen veya tamamen işitme kaybı yaşayan kişilere işitme engelli denir (Say, 2013).

Normal işitebilmek için dış kulak, orta kulak, iç kulak ve ses yollarının düzgün çalışması gerekir. İşitme kaybı, işitmenin bu bölümlerinden bir veya daha fazlasında hastalık, hasar veya anormal büyüme meydana geldiğinde duyamama durumu ortaya çıkar (Saltan ve Ergün, 2017).

İşitme engeli, bireyin gelişimi sırasında sosyal hayata geçiş sürecinde ve özellikle sözlü olarak iletişim kurduğu hizmette işitme hassasiyetinin tam olarak gelişmediği durumlarda ortaya çıkan bir durumdur. Başka bir deyişle, işitme kaybı, çok hafif ile çok şiddetli arasında değişebilen bir işitme bozukluğudur. Bu, dış dünya ile iletişim kurmakta ve ilişki kurmakta zorlanan bir engellilik şeklidir (Kaya, 2016).

İşitme organlarının tamamını veya bir kısmını kaza sonucu kısmen veya tamamen kullanamayan kişilere işitme engelli denir. İşitme bozukluğu doğumdan önce, doğum sırasında veya sonrasında meydana gelmiş olabilir. “İşitme kaybı 21 ile 35 dB arasında ise kişi hafif sağır kabul edilir. İşitme kaybı 36 ile 76 dB arasında olanlar orta, 71 ile 90 dB arasında olanlar ileri derecede engelli olarak kabul edilir. İleri derecede işitme kaybı olan kişiler için 90 dB veya daha fazla kullanılır. İşitme kaybının derecesi, insanların yanlışlıkla bir yardımcı cihazla duyularını geri kazanmasını engeller. Bu insanlar hayatlarının geri kalanında özel bir dil olan “işaret dilini” kullanmaya devam etmelidirler (Osmanağaoğlu, 2016).

Birey etrafındakilerle iletişim halinde işitmeyi algılayarak olaylara karşılık verir ve olayları anlamlandırarak değerlendirir. İşitme duyusunda bir sorun belirlenmesi veyahut noksanlığı neticesinde bireylerin engellerinden dolayı etraflarındaki etkileşimlerinde problemler yaşanabilir. Etrafa entegrasyon sağlamadaki sorunlar, bireyin kendine yönelik, etrafına karşı ilgisiz, işitmeyen bireylerin olaylara karşılık vermemesine neden husule gelmektedir. Sosyal güçlükleri olan bireylerde yeni sonuçlar ortaya çıktı. Bireyler yaşlıları ile iletişim kurmak yerine sadece ebeveynleri gibi sağır kişilerle iletişim kurarlar. Sonuç olarak, çocuk belirli bireylerle iletişim kurar ve belirli bir kendini geliştirme çerçevesi elde eder. Bireyin duygularını diğer bireylere iletme yeteneğini fark edememesi durumu işitme bozukluğu olarak açıklanmaktadır. Başka bir deyişle, hafiften yüksek dereceye arasında değişen postural işitme kaybı olarak tanımlanabilir (Kızar,2018).

İşitme ve anlama, bireyin diğer bireylerle olan iletişimidir. Dolaylı olarak bu da dilin etkisiyle ortaya çıkar. Öte yandan, bu düzeye, bireyin insan kültürünün bir modelini oluşturması ve tahminlerde bulunması, bunu dile çevirmesi ve fikirlerini kendisine bağlı bireye açıklaması ile ulaşılır. İşitmenin gerçekleşmesi için ortamda

sesin olması, sesin kulağa ulaşması, sesin insan kulağının duyabileceği frekans ve yoğunluk seviyesinde olması, sesin iç, dış ve orta kısımdan geçmesi gerekir (Bozkurt ve Ark, 2019).

Bir kişinin sağır olduğunu söyleyebilmek için işitme organının tamamen veya kısmen sağır olması gerekir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın özel eğitim kurslarına ilişkin yönetmeliğine göre, ses edinme, dili kullanma ve işitme bozukluğu nedeniyle iletişim güçlüğü nedeniyle kişilerin eğitim çalışmalarının ve sosyal uyumunun olumsuz etkilendiği belirtiliyor (Toy ve Ark, 2017).

İşitme seviyesindeki kaybın, türü ve kaybın olduğu yaşa göre açıklanmaktadır. İşitme kaybı genele düşük seviyeden yüksek seviyeye doğru artarak oluşur ve önceden duyabildiğiniz gibi şimdi duyamadığınızı fark edersiniz. Bazı durumlarda iyi duyuyorken bazen neden iyi duymadığınızı anlamaya çaba gösterirsiniz. Ailenizden, arkadaşlarınızdan veya sosyal hayatınızdaki insanlardan, söylediklerinizi duyamadığınızı için sürekli olarak söylediklerinizi tekrar etmelerini istemeniz gerekir. Diğer engellilik türlerinden farklı olarak, işitme kaybı görünür bir engel değildir (Osmanağaoğlu, 2016).

Birey etrafıyla iletişim yaşarken işitmeyi algılayarak olaylara tepkiler gösterir ve olayları anlam kazandırarak değerlendirir. İşitme duyusunda bir sorun saptanması veyahut noksanlığı neticesinde bireylerin engellerinden dolayı etraflarındaki etkileşimlerinde problemler yaşanabilir. Etrafla bütünleşme sağlamadaki problemler, bireyin kendine yönelik, etrafına karşı ilgisiz, işitmeyen bireylerin olaylara karşılık vermemesine neden husule gelmektedir. Toplumsallaşmada zorluk yaşayan bireylerde yeni neticeler meydana gelmektedir. Bireyler akranlarıyla iletişim kurmak yerine yalnızca velet zâtı gibi işitme engelli olan bireylerle iletişim kurmayı benimsemektedir. Bu yüzden çocuk belirli sayıdaki bireylerle iletişim haline geçer ve kendini geliştirme de belirli bir alan oluşturmaktadır. Bireyin duygularını diğer bireylere iletme yeteneğini fark edememesi durumu işitme bozukluğu olarak açıklanmaktadır. Bir başka deyişle, hafiften ağıra doğru değişen bir bireyin pozisyonu işitme kaybı olarak tanımlanabilir (Kızar,2018).

Eğitime ve sosyal hayata entegre olmak işitme engellilerin önündeki en büyük engeldir. İşitme kaybı olan çocuklarda işitme kaybının erken tespiti uygun müdahaleler için çok önemlidir. İşitme kaybı çok ciddi bir sorundur ve iletişimin önündeki en büyük engellerden biridir. DSÖ işitme kaybını, yetişkin nüfusunda 0,5 ila 4 kHz arasında en iyi kulak dört frekanslı Saf Ton Ortalaması (4 PTA), çocuk

nüfusunda 40 dBHL'den fazla ve 30dB HL'den fazla olduğunda işitme engelli olarak açıklamaktadır (Say, 2013).

Bu, hayatını işitme kaybı ile sürdürmek zorunda olan kişilerin teknolojiden uzak durması gerektiği anlamına gelmiyor. İşitme kayıplı kişilerin sosyal ve sosyal hayatta yaşadıkları konuşmayı anlamada yaşadıkları güçlükler, faydalı iletişim araçları ve çeşitli iletişim planları ile büyük ölçüde giderilebilir. Dünya Sağlık Örgütü, çocukluk çağı işitme kaybını önlemeye yönelik uygun müdahalelerin rehabilitasyon, eğitim ve güçlendirme yoluyla potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olabileceğini kabul etmektedir (Toy ve Ark, 2017).

2.5.1 İşitme Engelinin Nedenleri

İşitme kaybı doğumda veya daha sonra ortaya çıkabilir. Daha önceki hastalık, kazalar, yaşlanma gibi faktörlere bağlı olarak ilerleyebilir. İşitme kaybına neden olan faktörleri genetik, prenatal, intrapartum ve postpartum faktörler olarak ayırabiliriz. (Kaya ve Ark, 2017).

2.5.1.1. Genetik Faktörler

Çocukluk çağı işitme kayıplarının yaklaşık yarısından genetik faktörler sorumludur. Kan bağı ile evlilik akdi yapmış kişilerde bunun yaygın bir durum olduğunu tespit ettik. Doğuştan kulak ve işitme siniri kusurları, genetik veya çevresel faktörlere bağlı olarak işitme kaybına neden olur (Demir, 2019).

2.5.1.1'a. Doğum Öncesi Nedenler

Anne adayları hamilelik sırasında sitomegalovirüs ve kızamıkçık gibi hastalıklara yakalanabilir. Bu bozukluklar işitme kaybına neden olabilir.

Hamilelik sırasında enfeksiyonlar ve hastalıklar;

- Gebelik periyotlarında annenin röntgene girmesi
- Gebelik periyotlarında annenin kullandığı ağır ilaçlar
- Gebelik periyotlarında geçirdiği kazalar
- Kan uyuşmazlığı
- Genetik faktörler
- Akraba evliliği (Karakullukçu, 2020)

2.5.1.1b. Doğum Anındaki Nedenler

Doğum sırasında erken doğum, bebeğin beynine yetersiz oksijen verilmesi ve yeni doğan sarılığı gibi rahatsızlıklar da işitme kaybına neden olabilir.

- Doğum anında meydana gelen yan etkiler.
- Düşük kiloda doğum
- Beklenende önce doğum
- Bebekte kan değişimi gerektiren sarılık
- Baş, boyun ve kulakta görülen zedelenmeler (Demir, 2019)

2.5.1.1c. Doğum Sonrası Nedenler

Çocukluk döneminde bireyler menenjit, kabakulak, kızamık gibi hastalıklara yakalanabilir ve işitme kaybı yaşayabilir. Yaygın kulak kiri, kulakta sıvı birikmesi ve kulak enfeksiyonları gibi sorunlar da çocuklarda işitme kaybına neden olabilir. Yeni doğan enfeksiyonları, sıtma, ilaca dirençli tüberküloz ve kanser tedavisinde kullanılan ototoksik ilaçlar, özellikle dünyanın bazı bölgelerinde sık görülen enfeksiyonlar kalıcı işitme kaybına neden olur (Karakullukçu, 2020)

- Çocuğun şiddetli ateşten dolayı geçirdiği rahatsızlıklar ve havale geçirmesi
- İşitme yitimine sebep olan ilaçların kullanılması
- Orta kulak iltihapları
- Kafa travmaları
- Yüksek şiddette gürültüye maruz kalma (Yıldız, 2018).

2.6 Görme Engelliler

Görme, doğuştan gelen ışık ve karanlık arasındaki farkı söyleme yeteneği ile başlar. Ancak gelişimi için gerekli dürtülere sahip olmak gerekir. Gözler doğumda ileri görüşlüdür. Araştırmalar, bebeklerin uzağı görememe (uzak görme), %5 miyop (yakın görme) ve emetrop miyop (retina bozukluğu) ile doğduğunu gösteriyor. Gözdeki diğer organlar gibi zamanla çeşitli nedenlerle deforme olarak spesifik veya kalıcı görme kaybına neden olabilir (Dalbudak, 2018).

Görme bozukluğunun nedeni, keyfi bir merkezin görme yönündeki işlevini kaybetmesidir. Yasal tanıma göre kör, mevcut görme gücünün 1/10'u olan yani 20/200 veya daha az görüşe sahip olan veya görme alanının 20 derecesini göremeyen kişiler olarak tanımlanmaktadır. 20/200, normal görüşe sahip bir kişinin 200 ayaklık (1 ayak: 0,3048 cm) uzaklıkta görebildiği, kör bir kişinin yalnızca 20 ayaklık veya

daha az bir mesafede görebileceği anlamına gelir. Yasaya göre, normal bir insan kadar uzun bir birey 6,1 m'den görebildiği büyüklük yaklaşık 60cm'den büyük veya daha kısa mesafeyi görebilen bir kişi, yasaların tanımladığı şekilde kördür. Tüm düzeltmelerden sonra görme yeteneği 20/70'den 20/200'e düşen kişilere az gören denir. Bu, normal gören bir kişinin 21 m'de gördüğü, az gören bir kişinin 6 m'de gördüğü anlamına gelir (Demir ve İlhan, 2019).

B1: Işığı algılayabilirler ancak rastgele bir mesafeden bir elin şeklini algılayamazlar. Hiç görmüyorlar.

B2: Elin şeklini görebilirler, ancak görme güçleri 20/600'den daha iyi değildir. Görme alanında görüş açısı 5 dereceden azdır.

B3: Başka guruplara göre daha keskin görme yeteneğine sahiptir. Görme açıları 5-20 derece arasındadır. 20/600-60 görme gücüne sahip değildir (Kimyon, 2016).

American Association for Mental Retardation'a (AAMR) göre, zekâ geriliği zihinsel, kavramsal, sosyal ve işlevsel becerilerde takdire şayan özellikler gösterdiğinde bir zayıflık halidir. Zekâ ve uyum kriterleri tüm zihinsel yetersizliklerde yer alsa da zihinsel engelliler genel olarak zekâ puanlarına göre bölümlere ayrılmaktadır. Hafif engellilik, 50-55'ten 70'e orta düzeylere, 35-40'tan 50-55'e orta düzeyde engelliliğe, 20-25'ten 35-40'a kadar ağır engelliliğe ve 20-25'in altında çok ağır engelliliğe bölünmüştür. Zihinsel engellilik genellikle her ikisi tarafından da açıklanır. Çocuğun bilişsel olarak olması gerekenden standart sapması, diğer bir deyişle, IQ testinde yaş puanları 75 veya daha azdır (Konar ve Kurtoğlu, 2019).

Zihinsel yetersizliği olan birey: Bunlar, zihinsel işlevsellikte ortalama iki standart sapma (IQ seviyesi 75) olan ve buna rağmen kavramsal, sosyal ve pratik başa çıkma becerilerinde bozulma olan kişilerdir (Kurtoğlu, 2017).

Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Bunlar zihinsel işlevlerde ve kavramsal, sosyal ve pratik başa çıkma becerilerinde düşük düzeyde eksiklikleri olan bireylerdir (Kimyon, 2016).

Orta düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Bunlar, zihinsel işlevlerindeki ve kavramsal, sosyal ve pratik uyum yeteneklerindeki sınırlamalar nedeniyle temel akademik, günlük ve mesleki becerileri tamamlayamayan bireylerdir (Konar ve Kurtoğlu, 2019).

Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan birey: Zihinsel işlevlerdeki ve kavramsal, sosyal ve pratik başa çıkma becerilerindeki bozulmalar nedeniyle özel eğitime ve öz

bakım becerilerinin öğretimi de dahil olmak üzere yaşam beklentisi gibi yoğun destekleyici eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerdir (Demir ve İlhan, 2019).

2.7 Beden Eğitimi ve Spor

Spor alanını düşündüğümüzde çocuk sporları, okul öncesi sporlar, çocuk sporları, gençlik sporları, okul sporları, kulüp sporları, yaşam boyu sporlar, dönem sporları tatili, kurumsal sporlar, hapisane sporları, yaşlılık sporları, kadın ve spor, engelli sporları, rehabilitasyon ve rehabilitasyon sporları, gelişimsel sporlar, kronik şifa sporları, kuvvet antrenmanı sporları vb. Yukarıdakiler gibi çeşitli içerik ve organizasyon yapılarını içeren, farklı özelliklere sahip bir yapıya sahip geniş bir ölçekte dağıtılır (Konar ve Yıldırım, 2012).

İsmi oldukça geniş olan sporun birçok farklı yorumu vardır. Avrupa Konseyi'nin deklarasyonuna göre spor, egzersiz yapmak, ruh sağlığını korumak, sosyal ilişkiler kurmak ve her düzeyde yarışarak sonuç almak amacıyla gelişigüzel veya organize katılımın bir parçası olarak yapılan her türlü fiziksel aktivite olarak tanımlanmaktadır (Yalçın ve Ark, 2017).

Çünkü sporun her şeyden önce bir amacı vardır; sağlıklı yaşamak, iş verimliliğini artırmak, geleceği güvence altına almak, yaratıcı ve sağlıklı gençleri yetiştirmek ya da toplumun parçalanmasıyla mücadelede kullanılan 'görülebilir bir mercek olmak ve yabancılaşmaya karşı kullanılacak bir amaç olması özelliğiyle, günümüzde pek çok kişi için popüler bir konu haline gelmiş, dinamik ve vazgeçilmez bir toplumsal vizyon konumunda olduğu bir gerçektir. Beden eğitimi ve spor kavramları birbirinin yerine veya birlikte kullanılmaktadır. Sporu tanımlarsak; Spor, belirli kurallara göre ve yarışma amacıyla yapılan bir uygulama alanıdır (Konar ve Yıldırım, 2012).

İnsanlığın ilk çağlarından itibaren insanoğlu her zaman işe koyulmuştur. İlk çağlardan itibaren günümüze değin savaş ve barış için kendilerini ait hissettikleri toplumlar için çalışmışlardır. Bu kadar emeğin kaybolmasıyla, insanların hepsi spor yapıyor muydu? Kelimenin günümüzdeki karşılığına göre tarihte spora başlama tarihi nedir? Bu tarihi elde etmek imkansızdır. Araştırmacılar bu soruyu şöyle cevaplamışlardır; spor insanlığın dünyaya yayılması ile birlikte başladı. Ardında ise bazı sporlar insanların ilk çağlarda aileleri ile yaşadıkları kavim ve kavimlerden onları taklit ederek öğrenmeye çabalamışlardır. İnsanlarının doğada bedenlerini çalıştırarak harcadıkları enerji bir iş yapmak anlamına gelen ilk çağlardan günümüze

kadar yapılan etkinlikler spor olarak kabul edilmeliydi. Günümüz görüşüne göre ise spor toplumun eğitim aracıdır (Yalçın ve Ark, 2017).

İnsanları sadece fiziksel olarak geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda oyunlar, hareketler ve yaşam sınavı yoluyla insanların seviyesini, egosunu, davranışsal niteliklerini ve psikolojik yapısını belirleyen ve geliştiren bir bilimdir. Egzersiz bilimi, sporun ortaya çıkardığı problemlerle ilgili bilimsel buluşları, tartışmaları ve yöntemleri içeren bir alandır. Bugün, on yıl öncesine göre daha farklı görülüyor. Örneğin spor meslekleri alt gruplara ayrılmış ve bunlar alanında uzmanlık gerektiren meslekler haline gelmiştir. Hepimizin bildiği gibi ülkemizde beden eğitimi ve spor alanındaki meslekler bugüne kadar sadece beden eğitimi öğretmenleri ve endüstri antrenörleri olmuştur. Günümüzde spor eğitimi, fitness ve sağlıkla ilgili işler, spor yönetimi, spor medyası ve yayıncılığı, spor hukuku, spor danışmanlığı, sporları bilimcisi, spor doktoru, spor istatistikçisi gibi birçok farklı iş grubu bulunmaktadır (Dönmez, 2013).

Hepimizin bildiği gibi, uluslararası spor müsabakaları savaşın değil, barışın bir unsurudur. Uluslararası hukuk olduğu gibi, uluslararası spor hukuku da vardır. İnsanlığın gelişmesiyle birlikte antik Yunan'dan günümüze evrilen kurallar, günümüzün ileri ilkelerine ulaşmıştır. Sonuç olarak, sporda güçlü olan kazanır ve aktif kullanıcılar kaybeder. Kişisel olarak, spor karşılaşması kişinin hakimiyetini ve fırsatını takdir etmesini sağlar. Bu amaçla halkın ve ülkenin eğitimini tamamlamıştır. Genel eğitime dayalıdır ve beden eğitimi insanların düşünce ve eğitim düzeyini yansıtan bir aynadır. Spor, uluslararası sahnedeki en asil savaştır. Çünkü bu dünyadaki savaşlar uluslararası spor savaşları gibi değildir, siyasi savaşlar, hizipler oluşmayacaktır (Hekim, 2016).

Son yıllarda spor bilimcileri, "vücut" teriminin sadece canlı bir organizmanın fiziksel yönlerini ifade ettiğini savunarak "spor" teriminin anlamını sorguladılar. Gerçek, beden ve zihin yapısının birbirinden ayrılamayacağını kanıtlamıştır. Günümüz eğitim felsefesinde beden eğitiminin amacı beden kelimesinin çok ötesine geçmektedir. Diğer şeyler; sosyal, fiziksel, duyuşsal ve bilişsel gelişim. Bu amaçlar için sporun fiziksel gelişimin yanında birçok anlamı olması nedeniyle spor bilimciler onun yerine "beden eğitimi" kelimesini kullanmaya başlamışlardır. Spor kültürü ve sporun birleşimi beden eğitiminden spor bilimine geçişte yardımcı olur. Bu nedenle 20. yüzyılın sonlarında diğer bilim dalları arasında "spor bilimi" olarak bilinen yepyeni bir disiplin doğmuştur. (Say, 2013).

Toplumlar arasında spor eğitimi çok büyük bir derecede önem taşımaktadır. Bireylerin zihinsel ve sosyal açıdan gelişmesinin de bu olguyu önemli kılmasında payı büyüktür. İnsanlar doğalarındaki saldırganlık duygusunu da spor sayesinde denetim altına alabilirler. Ferdin bir yarışmaya katılarak toplumsal hayata uyum sağlaması da kolaylaşmaktadır spor sayesinde. Ruh ve beden sağlıkları yapılan spor sonucunda büyük bir iyileşme göstermektedir (Kung ve Taylor, 2014).

Spor farklı bir açıdan da açıklanabilir. El becerisi gerektiren ortopedik hareketler, doğrudan eğlenirken kişisel eğlence ve rahatlama sağlayan bir aktivitedir. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor derslerine katılırken bu derslerden yararlanabilecekleri şekilde tasarlanmaları ve bu amaçla özel plan ve programların geliştirilmesi gerektiği söylenmektedir. Beden eğitimi ve spor hedefleri uygulanırsa etkili olacak ve okullarda beden eğitimi ve spor dersleri tam olarak kabul edilecektir. Hayat boyu sporun amacı beden eğitimi derslerinde uygulanmasıdır. Beden eğitimi ve spor, her yönden gelişmiş ve sağlıklı bir toplumun inşasında büyük önem taşımaktadır (Kızar, 2018).

Fiziksel aktivite ve sporun amacı, gelişmekte olan toplumların fiziksel, sosyal, psikolojik, kültürel ve ruhsal gelişimini, insan ruhunu geliştirmek ve toplumun sağlıklı nesiller oluşturmasını sağlamak için benimsediği en önemli eğitim araçlarından biridir. Eğitimin hedeflerine ulaşmak, öğrenciler için beden eğitiminin yanı sıra manevi eğitimin de gelişmesini sağlar. Beden eğitimi ve spor, eğitimden ayrılmaz. Aralarında benzerlik bulunan iki oluşum bir şekilde birbirini tamamlar (Sarıkol, 2021).

Dünya üzerindeki insanlar üzerindeki etkileri uzun zamandır ortalıkta dolaşmaktadır. Tarihin ilk zamanlarından itibaren ilkel insanlar, güçlü bir doğa karşısında silahsız olarak hayatta kalabilmek için güçlü bir vücuda ve iyi bir sağlığa ihtiyaçları olduğunu anladılar. Bu sebeple gerekli gördüğü eksiklikleri gidermeye çalışmıştır. Avlanmak ve avı yakalamak için kişi güçlü, çevik, çevik ve yırtıcılardan kaçmak için güçlü olmak ister ve bu bir şekilde hayatta kalmak için gereklidir. Yorucu çabaların sonucunda güçlüler hayatta kalırken zayıflar ortadan kaybolur (Kaman ve Ark, 2017).

Ferdin bedenen ve ruhen sağlığının gelişmesine yol açmak amacıyla, belirli kurallar çerçevesinde rekabet koşulları uygulanarak içerisinde savaşmak, heyecan duygusunu yaşamak, yarışarak ve kazanma hırsı gibi amaçları içeren, başarı isteğini artırarak, bireysel olarak en etkili düzeye çıkarmak yolunda gösterilmekte olan yoğun

gayretler tanımını sporun doğasını detaylı şekilde açıklamaktadır. Diğer bir yorum ise, sporun ekonomik, kültürel, sosyal gelişme, koruma ve yaratmanın ilk adımı olduğu insan gücünün beden ve ruh sağlığını iyileştirmeye yönelik yapıların geliştirilmesine yönelik faaliyetlerle bu faaliyetlerin yarışmalara dönüştürülmesidir (Karakullukçu, 2020).

Sporun sözlük içerisindeki kelime anlamı; Latince “oyalanma, birbirinden ayırmak, uzaklaşmak” manasında kullanılan “delpot” ve “disport” sözcüklerin belirli bir vaktin sonrasında sport sözcüğüne dönüşmesi olarak düşünebiliriz (Dalbudak, 2018).

Sözcük anlamından değişik bir görüşle, spor kavramını çeşitli açıklamalarla görülmektedir. Luschan’a göre spor; şahısların cemiyetsel çevreye uyumunu sağlamakta, ferdin psikolojik ve fiziksel sıhhatini korumaya almaktadır (Pagan, 2016).

Öte yandan spor, bireylerin psikolojik ve fiziksel iyilik hallerini etkileyen temel özelliklerden biri olup, sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın temel bir unsurudur, öte yandan çok önemli bir araç olarak kabul edilmektedir. Eğitim ve sosyalleşme sporun toplumdaki tüm yaşlı ve çocukların yaşamına dahil edilmesi, büyük ölçüde bireylerin ergenlik döneminde ve sonrasında, yetişkin ya da değil, spor olanaklarına erişimi olmasına bağlıdır. Ayrıca, yerleşim alanları ile yakından bağlantılı, iyi tasarlanmış altyapı ve spor tesisleri imkânı sunmaktadır (Kahvecioğlu, 2019).

Çağdaş hayatın gelişimleri insanlığa refah temin ederken şahısların yaşamlarında doğal hareketlerini düşürmektedir. Bu pozisyonda yaşamın içerisinde kaybolan faaliyet vesilesiyle, spor faaliyetlerinin bir yaşam biçimi olarak alınmasını sağlayacak bir kültürün oluşumuyla telafi edilecektir (Meriç ve Turay, 2020).

İnsanları hem entelektüel hem zihinsel hem de fiziksel olarak geliştirmeye ve olgunlaştırmaya yönelik egzersiz, oyun ve spor aktivitelerini içeren, en küçük yorgunluktan bile en iyi şekilde yararlanan bir bilimdir. İnsanın biyolojik kapasitelerini geliştirmeye yönelik her türlü egzersizi toplumsal zorunluluklar doğrultusunda değerlendirmeyi amaçlayan sistematik bir faaliyettir (Demir, 2019).

Spor rekabet şeklinde yapılırsa, performansı artırmak için bir teşvik vardır. Bireysel spor müsabakaları ise bireyin kendi performansına ve başkalarının önceki performansına karşı yarışmasıdır (Hekim, 2016).

Spor kazanan ya da kaybeden gibi insanın bilinçsiz arzularını tatmin etmeye yönelik belirli kurallar çerçevesinde yürütülen rekabetçi, sosyalleştirici, kapsayıcı, fiziksel, zihinsel ve ruhsal faaliyetler bütünüdür (Sonuç, 2012).

2.8 Engellilerde Spor

Sporun engellilere sadece ortopedik katkısı olduğuna inanmak zor ama psikolojik ve sosyolojik katkıları var. Bu bakış açısına göre engellilerin çıkış noktası olmaları, toplumda kabul görmeleri, üretime katılmaları ve ailelerine destek olmaları mantığında spor temel bir rol oynamaktadır. Olgun toplumlarda spor bir yaşam biçimi haline gelir ve insanlar bu yaşam biçimini hayatlarının her alanında kullanırlar. Bu durum engelliler için rehabilitasyon ve rekreasyon için vazgeçilmez hale gelmiştir. Engellilerin ihtiyacı olan her şey sporla karşılanmakta ve bir farkındalık aracı haline gelmektedir (Mumcu,2018).

Engelli sporu yapmanın fiziksel ve psikolojik faydalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

- Kazanma ve kaybetme olgusu gelişir, bu sayede daha olumlu bir zihniyete sahiptirler.
- Düzenli egzersiz sayesinde solunum ve dolaşım sistemlerinde daha sistematik iyileştirmeler olur.
- Tüm vücut fonksiyonlarında, eklemlerin, kasların ve sinir ağlarının evriminde gelişme vardır.
- Sindirim ve boşaltım sistemleri daha aktif çalışmaya başlar.
- Sindirim ve boşaltım sistemleri daha aktif çalışmaya başlar.
- Omurilik rahatsızlıkları, duruş bozuklukları ve kas kütlelerinde iyileşmeler görülür (Dalbudak, 2018)

Anlamı; anatomik, fiziki ve psikolojik olarak iyi durumda olan bir kimse, gerektiğinde serbest beden kuvvetini kullanıyorsa, egzersiz yapmalı ve bu ihtiyacı karşılanmalıdır. Koşullar değiştikçe ve kitle iletişim araçlarının sağladığı bilgiler arttıkça, teknolojinin getirdiği imkanlar sayesinde ciddi ortopedik kayıplar yaşayan kişiler, kendilerini bunlarla başa çıkmak için yeni bir yaşam biçimi bulabilecekleri bir durumda bulmuşlardır. Bu amaca ulaşmak için olağan tedavi rutinini terk etmek ve hasta için yeni motivasyon ve coşku aramak zorunda kaldılar. (Gürsel, 2006)

Bedensel, zihinsel (psikolojik) ve sosyal iyilik halini desteklemek için bedensel veya zihinsel engeli olmayan sağlıklı bireyler tarafından yapılan spor aktivitelerinin ortopedik ve zihinsel engelli kişiler tarafından da yapılabileceğine uzun yıllar inanılmamıştır. Uzun yıllar bedensel ve zihinsel engeli olmayan sağlıklı kişiler tarafından bedensel, zihinsel, psikolojik ve sosyal pekiştirme amaçlı yapılan spor aktivitelerinin ortopedik ve zihinsel engelliler için de yapılabileceği düşünülmemiştir. Üstelik yıllarca bir kızın sakatlıklarını bile iyileştirilebileceği kabul edilmedi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çok sayıda ortopedik engelli insanın ortaya çıkması, kendi başlarına bırakılan hastaların rehabilite edilebileceği fikrini doğurdu (Dalbudak, 2018)

Başlangıçta sadece fiziksel rehabilitasyon gereksinimlerinin karşılanması ile ilgili iken, rehabilitasyon yaklaşımı değiştikçe ulaşılmak istenen hedefler de değişmiştir. Bugün, engelli bir kişinin rehabilitasyonu ile sadece hareket özgürlüğü kazanmakla kalmamalı, aynı zamanda günlük yaşamında tamamen bağımsız bir kişi olmalı, hayatını endişesiz yaşayabilmeli, başkaları için fakir olmama, üretken ve vergiye tabi bir kişi olmak (Osmanağaoğlu, 2016).

Bu sonuca en erken ve en güvenli şekilde ulaşılırken sağlık kuruluşunda kalış süresinin en aza indirilmesi modern rehabilitasyon programlarının temelidir. Bu hedefe ulaşmaya çalışırken, geleneksel rehabilitasyon prosedürlerinin ötesine geçmek hastalara yeni bir motivasyon ve heyecan verdi. Ancak bir yönetime ihtiyaç vardır. Bu yeni bakış açıları hastalar ve aileleri tarafından endişeyle karşılandı ve ilk yıllarda masa tenisi, bowling ve sapan gibi kolay aktivitelerden sonra Stoke Mandeville'in ilk maçını 28 Temmuz 1948'de organize etti. 16 paraplejik hastanın katılımıyla başlatılan ve bu da 3 yıl gibi kısa bir süre sonra gerçekleşen ilk resmi organizasyondan uyandırdığı ilgi ve şevk temelinde uluslararası düzeyde lansman yapılması planlandı ve sporcu sakatlandı. İngiltere ve Hollanda birlikte yarıştı. O zamandan beri, maçların ve katılan ülkelerin sayısı yıldan yıla arttı (Çınarlı ve Ersöz, 2010).

1960 yılında çok sayıda hayal gerçek oldu. Bu yıl olimpiyat oyunlarından sonra ilk engelli maçı olimpiyat mücadele kurallarına göre olimpiyat stadında yapıldı. Roma'daki Olimpiyatları kazanma cesareti ile bu festivalin dört yılda bir Olimpiyat Oyunları ile aynı stadyumda yapılmasına karar verildi. 1964'te Tokyo'daki Olimpiyat Oyunlarından sonra, yaklaşık 400 sporcu çocuk felci psikoza yaşadı, yeni bir yaşam tarzına adapte oldu ve hatta Olimpiyat stadyumundakiler gibi ciddi

travmalar yaşadı, ardından birçok engelli sporcu izledi. 20.000 km mesafedeki diğer engelliler, diğer aşırı yarışmalara katıldı. 100.000 kişinin omurilik yaralanmaları daha sonra hayatın sonu değil, mutlu bir yaşam tarzının başlangıcı oldu. (Gürsel, 2006).

Engelliler için rehabilitasyon programı çerçevesinde spor faaliyetlerine izin verilmesinin iki temel amacı vardır:

- Gerekli egzersizleri yapın
- Hastanelerin aşırı kalabalık ve monoton tedavi programlarında fark yaratın ve hasta tercihini artırın (Söğüt, 2006).

Her iki amaca da engelli bireylere yönelik spor aktiviteleri ile ulaşılabileceği kanıtlanmıştır. Sporun bilinen faydalarının yanı sıra, engellilerde gözlemlenen çok önemli bazı ek hususlar da vardır. Şiddetli ortopedik travma anormal davranış ve hareketlere neden olur. Gergin bir atmosfer yaratır. Sonunda hasta geri çekilir ve asosyal hale gelir. Ancak fiziksel olarak aktif bir hasta zihinsel bir dengeye sahiptir ve engeline rağmen hayatı olduğu gibi kabul etmeyi öğrenir. Spor, aşağılık ve kaygı duyguları için etkili bir çaredir. Sporun nihai ve belki de en asil amacı, engelli insanlara dış dünyayla etkileşim fırsatı vermektir. Spor aktiviteleri, geçici yaralanmaları olan kişilerde iyileşmeyi hızlandırır, güç, dayanıklılık ve koordinasyonu artırır. Kalıcı engelli insanlar için egzersiz, hayata yeni bir boyut eklemek gibidir (Sonuç, 2012).

Hareketsizlik sadece engelliler için değil, engelli olmayanlar için de büyük bir sorun olmuştur. Enerji ve oksijen kaynağı olarak hareketsizlik nedeniyle vücuttaki tüketim azalır, kalp atım sayısı azalır, dolayısıyla kan akışı da yavaşlar. Bu durum engellilerin dirençlerinin düşük olmasına bağlı olarak özellikle bağışıklık sistemlerinde çeşitli hastalıklara yol açmaktadır. Spor ve fiziksel aktiviteler insanlar üzerinde sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik açıdan etkilidir, bu nedenle aktiviteler engellilerin zihinsel durumlarını iyileştirmenin yanı sıra bu bireylerin saldırganlık, öfke ve kıskançlık duygularını kontrol etmede önemli bir faktördür. Engellilerin sosyalleşme düzeyleri düzenli olarak sportif faaliyetlere katılanlarda daha yüksek bulunmuştur. Ortopedik ve işitme engelli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımları, katılım alışkanlıklarının kazandırılması spor alışkanlıklarının geliştirilmesi ve sürdürülmesi için önem arz etmektedir (Akyol ve İlkın, 2018).

Ancak genel nüfusla karşılaştırıldığında engelliler kişisel veya sosyal yetersizliklerinden dolayı fiziksel aktivitelere yeterince katılamamaktadır. Bu

kapsamda engelli kaldırımlarının düzensizliği, çevredeki inşaat çalışmaları, düzensiz pervazlar ve kontrolsüz kanalizasyonlar çevresel engeller haline geldi. Engellilerin düzenli fiziksel aktivite ve spor yapmalarını teşvik etmeleri, sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmeleri ve olumlu duygulara sahip olmaları önemlidir. Engellilerin genel bir sağlık sorunu var, bu durum yeni harcamalara neden oluyor. Fiziksel aktivitenin engelli sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini düşündüğümüzde harcamalar da azalmaktadır. Engellilerin spor etkinliklerine katılımlarında en sık karşılaştıkları sorunların uyum sürecinin uzun sürmesi, kişisel sağlık sorunları ve akranlarıyla birlikte fiziksel çalışma eksikliği olduğunu belirtilmektedir. Engelli bireylerin ulaşım maliyeti, ulaşım sorunu, fiziksel aktivitenin nerede yapılacağına bilinmemesi, fiziksel aktivite araçlarının nasıl kullanılacağına bilinmemesi, insanlarla alay etme olasılığı endişesi ve donanımlı antrenör eksikliği nedeniyle fiziksel aktiviteye katılmadıklarını göstermektedir (Sögüt, 2006).

Erken yaşta rekreasyonel ve rekabetçi sporlara katılım, uzun süredir büyüme ve gelişme üzerinde ve yaşam boyu sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmede olumlu bir etki olarak lanse ediliyor. Aktif bir yaşam tarzının faydaları sadece zindeliği değil, aynı zamanda dahil olma duygusunun ve gelişmiş benlik saygısının teşvik edilmesini de içerir. Bu faydalar tüm popülasyonlarda iyi bir şekilde belgelenmiştir ve bunların önemi son Sağlıklı İnsanlar 2010 kılavuzlarında özetlenmiştir. Amerikan Pediatri Akademisi yakın zamanda engelli çocuklar için aktivitenin faydaları hakkında bir özet bildiri yayınladı. Engelli çocukların genel olarak daha düşük bir zindelik düzeyine ve artan bir obezite düzeyine sahip olma eğiliminde olduklarını belirtiyorlar. Bu nüfus için, yaşam boyu aktif olma arzusu geliştirmek, hastalıkları ve sıklıkla sakatlıkla ilişkilendirilen yerleşik yaşam tarzlarıyla ilişkili morbiditenin çoğunu sınırlamak için basit bir araç olabilir. Engelli gençler için, ulusal ve uluslararası düzeyde mevcut engelli spor programlarına katılım, bu tür ilkeleri teşvik etmek için etkili bir araç olabilir (Wilson ve ark., 2010).

Tüm yaş gruplarında engelli sporcuların dahil edilmesine yönelik bir hareket, çeşitli spor organizasyonları tarafından benimsenmiştir. Günümüzde eskrim, okçuluk, atıcılık, masa tenisi gibi sporların tümü müsabakalarında engelli grupları/kategorilerini barındırmakta, böylece hem engelli hem de engelli sporcular etkinliğe katılabilmektedir. Bununla birlikte, çok sayıda sporcu birçok sınıflandırmada rekabet ettiğinde, zaman ve tesis hususları nedeniyle pratik hususlar bu felsefenin benimsenmesini sınırlayabilir. Engelliler için spor tarihine

bakıldığında, engeli olan ve spora katılan ve başarılı olan bireyleri engelsiz sporculara karşı düşünmek ilgi çekicidir (Wilson ve ark., 2010).

Sınıflandırma, benzer engelli bireyleri adil rekabeti sağlayacak bir gruba yerleştirme yöntemidir. Sınıflandırma sistemleri gelişti ve biraz tartışmalı olabilir. Farklı engellilik ve spor gruplarının farklı sınıflandırma stratejileri vardır. Başlangıçta sınıflandırma tıbbi/anatomik bir model temelindeydi, ancak işlevsel bir strateji temelinde felsefede bir değişim ortaya çıktı. Bu strateji, benzer atletik performansa sahip olabilecek farklı engelleri birleştirir. Sporcu, belirli bir etkinlikte yarışma kapasitesi açısından analiz edilir. Sınıflandırıcı, bir sporcunun sadece neyi gösterdiğini değil, neyi başarabileceğini de tanımlamalıdır. Süreç hem sıra testi hem de atletik performansı içerir. Yüzme, bir sporcuyla bir sınıfa uygun şekilde yerleştirmek için 3 farklı adım kullanan tam entegre bir spor örneğidir. Bunlara bir tezgâh testi, bir su testi ve spor yarışması dahildir (Kung ve ark., 2014).

Farklı engelli grupları, etkinliklerin çoğunda ayrı sınıflandırma ve rekabete sahip olmaya devam ediyor. Bazı sporlarda, sınıflandırma sistemi ve kuralları, belirli bir engeli olan sporcuların, yetenekleri belirgin bir avantaj sağlamadığı sürece, bir sınıfta veya başka bir sınıfta (ancak her ikisinde birden değil) yarışmalarına izin verir. Örneğin, alt ekstremitte ampute koşucuları ayakta koşucular olarak rekabet edebilirler, ancak güdük/protezleriyle ilgili sorunlar nedeniyle tekerlekli sandalye bölümünde yarışmayı tercih ederler (yani, başka bir rekabetçi bölüme geçme). İşlevsel yetenekleri, tekerlekli sandalye sınıflarına uygun olarak yeniden değerlendirilecektir. Çapraz atlet daha sonra farklı engelli (örneğin, SCI) ancak genel olarak benzer fonksiyonel sınırlamalara sahip bireylere karşı yarışacaktır. Kusursuz bir sınıflandırma sistemi yoktur, ancak herhangi bir ideal sistemdeki temel unsurlar adil ve hakkaniyetli rekabeti sağlar, yalnızca fiziksel engelliliğin neden olduğu işlevsel sınırlamaları ölçer, her katılımcı ülkede tutarlı bir şekilde uygulanabilmeleri için kullanıcı dostu olur ve spora özel olur. Sporcuların doğal yetenekleri, antrenman etkileri ve vücut alışkanlığı sürece dahil edilmemelidir (Russo ve ark., 2010).

Bastonun ilk kullanımından bu yana teknoloji, engelli bireyler için “sağlayıcı” bir güç olarak kullanılmaktadır. Gerçekten de kolaylaştırıcı teknolojileri geliştirmek kendi alanı olan Yardımcı Teknoloji haline geldi. Tekerlekli sandalyeler, protez uzuvlar ve koltuk değneği ve yürüteç gibi diğer yardımcı cihazların tümü, yıllar içinde önemli ilerlemeler kaydetti. Bu nedenle, bu tür değişikliklerin engelli

sporlarının ilerlemesinde önemli bir rol oynaması şaşırtıcı değildir (Acak ve Ark, 2016).

Spor ve eğlence, engelli olsun ya da olmasın tüm çocuklar için önemlidir. Spor, çocukların becerilerini geliştirmelerine, egzersiz yapmalarına ve takım oyununu ve başkalarıyla nasıl geçineceklerini öğrenmelerine yardımcı olur. Egzersizin faydaları iyi belgelenmiştir. Spor programlarını değerlendirirken, spora hazır olma durumunu incelemek gerekir. Engelli çocuklarda bu sadece gelişimi değil aynı zamanda motor becerileri ve koordinasyonu da içerir. Farklı engelleri olan çocuklar bu kilometre taşlarına farklı zaman aralıklarında ulaşabilir ve modifikasyonların kullanılması gerekir. Bilişsel bir bileşeni olan çocuklar daha yavaş gelişebilir ve öğretimdeki değişikliklerin farklı olması gerekebilir. Spina bifida ve SP'li çocukların bir spor planına dahil edilmesi gereken sözel olmayan öğrenme bozuklukları olduğu bilinmektedir. Altta yatan koordinasyon sorunları olan engelliler, belirli motor aktiviteleri öğrenmek için tekrar gerektirir. Kas güçsüzlüğü olan çocuklar, performansı artırmak için çok yapılandırılmış bir programa ihtiyaç duyarlar, ancak kasları parçalamazlar. Her bir engel grubu, spor aktivitesinin fiziksel ihtiyaçları ve bireyin fiziksel sınırlamaları temelinde değerlendirilmelidir (Russo ve ark., 2010).

1990'lardan 2000'lerin sonuna kadar, çeşitli ülkelerdeki spor sistemi, engelli olmayan çevrede engelliliğin tanınmasının artması nedeniyle gelişti. Kanada'da, Norveç'te ve İngiltere'de yapılan araştırmalar, ulusal ana akım spor organizasyonlarının sorumluluklarının kapsamını ve insanların pratiklerine ilişkin eylemlerinin kapsamını nasıl genişlettiğini göstermiştir. Bu değişiklikler, yirminci yüzyılın ikinci yarısında engelliler için spor aktivitelerini tarihsel olarak düzenleyen engelli spor organizasyonlarından yönetim uygulamalarının ana akım federasyonlara transferini ima etti ve bu nedenle, engelli insanların spor uygulamaları için kurumsal ağırlık merkezinde bir kaymaya işaret etti (Acak ve Ark, 2016).

Federasyonları çevreleyen ortamın temel bir boyutu olarak, uluslararası spor bağlamı, engellilerin dahil edilmesi sorunu nedeniyle değişti. Siyasi ve yasal gelişmeler yoluyla, normalleşme amacıyla disiplin yönetimini Uluslararası Paralimpik Komite'den (IPC) bağımsız uluslararası federasyonlara devretmek için çaba sarf edilmiştir. Bu durum, engelli spor organizasyonları tarafından yönetilen ulusal bir organizasyon için bir zorluk teşkil etmekte ve bu nedenle, ulusal spor sistemlerini yönetimlerini yeniden düşünmeye teşvik etmektedir. Bu süreçlerde paralel olarak işleyen dışsal mantıklar olduğu için, baskıyla başa çıkmak artık daha

da zor. Yerel olarak, spor kulüpleri mümkün olduğu kadar çok sayıda engellinin spor faaliyetlerine erişimini sağlamak için yeniden yapılanma hareketine giriştir. Bu nedenle bu kuruluşlar ve üyeleri, yerelde çözülemeyecek yeni sorunsalların ana hatlarını çizmekte ve ulusal spor kurumlarından uygun çözümler beklemektedir. Engellilere yönelik eylemlerin uygulanma şeklini sorgulayan bu dönüşümler, spor alanları içinde kapsayıcı bir yöntemin yerelden uluslararası düzeye parçasıdır ve spor uygulamalarını uyarlanmış spor tesislerinden ana akım spor tesislerine taşınmalıdır. Bu değişimler, engellilerin spor uygulamaları için yeni yönetime yönelik bir hareketin ifadesidir. Ulusal spor kurumlarının tepkisi, sporun kurumsallaşmasının temeli olan çeşitli coğrafi uygulama seviyeleri arasında sürekliliği sağlamak için kaçınılmazdır (İlhan, 2008).

Boş zaman geleneksel olarak boş zaman bilim adamları tarafından boş zaman, bir aktivite (seçim ve kendi kaderini tayin etmeye dayalı) ve kelimenin alternatif bir tanımı olarak bir zihin durumu olarak tanımlanmıştır. Boş zaman tipik olarak isteğe bağlı zamanın kullanımını ifade eder, yani boş zaman yaşayan bir kişi işten sonra kalan zamanı deneyimliyor. Herhangi bir boş zaman etkinliğinin temeli, kendi iyiliği için özgürce seçilen ve tamamlanan bir etkinliğin bireysel öznel deneyimleridir. Farklı boş zaman etkinliklerine katılım, özellikle engelliler gibi yoğun bir şekilde sosyal izolasyon ve dışlanma yaşayanlar arasında bireylerin refahını artırmak için önemli bir faktördür (Pedersen ve Thibault, 2014).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), toplam dünya nüfusunun yaklaşık %10'unun, kabaca 650 milyon insanın bir tür engelli olduğunu tahmin ediyor. Engelli insanlar, düşük istihdam oranları ve işgücü piyasası dışında kalma oranlarının yüksek olması nedeniyle, tüm Avrupa ülkelerinde işgücü piyasasında hala önemli bir dezavantajdadır. Engelliler için, eğlence ve boş zaman etkinlikleri, sosyal kabulün kazanılabileceği bir fırsat sunar. Bununla birlikte, engellilerin boş zaman ortamlarına tam erişimini sınırlayan hala birçok engel bulunmaktadır. Bu anlamda, engelliliğin sosyal modeli hem inşa edilmiş hem de doğal tüm ortamlardaki rekreasyon olanaklarının boyut, şekil veya yetenekten bağımsız olarak tüm insanlar tarafından erişilebilecek şekilde tasarlanmasını sağlayan evrensel tasarımı teşvik eder (Nişli ve Ark, 2019).

Engelli spor terimi, adaptif spor veya parasport ile eşanlamlı olarak kullanıma eğilimindedir. Engelliler için spor, eğlence ve zindelik için fırsatlar sayı ve çeşitlilik açısından artmakta ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ve tüm dünyada

büyüyen bir endüstrinin parçası olarak tanınmaktadır. Engelli sporu, spor yönetimi programlarından mezun olanlar için uygun işlerle spor endüstrisinin büyüyen bir bölümüdür. Engelli sporunun bu şekilde büyümesi ve gelişmesi, bu spor organizasyonlarını, işletmelerini ve etkinliklerini kimin organize ettiği ve yönettiği sorusunu gündeme getiriyor. Bu bireylerin, profesyonel ve başarılı spor yönetimi, spor işletmeciliği, spor etkinliği yönetimi ve spor programlama bilgilerini uygulayabilmeleri için onları eğiten ve eğiten müfredatlara kayıtlı oldukları varsayılabilir. Spor işletmeciliği endüstrisindeki diğer segmentler ve işletmeler gibi, bu kişilerin çoğunun spor yönetimi mezunu olduğu varsayılabilir. Bu varsayımları destekleyecek herhangi bir veri bulunmamakla birlikte, spor yönetimi alanı, özel olarak eğitilmiş spor işletmecilerinin bu tür rolleri ve sorumlulukları yerine getirmeleri için temel sağlayan akademik disiplindir (Pedersen ve Thibault, 2014).

ABD'deki ve dünyadaki kolejlerdeki ve üniversitelerdeki spor yönetimi eğitim programlarının sayısı birkaç on yılda, ancak özellikle son 20 yılda artmıştır. Spor yönetiminde müfredat ve ders çalışması, müfredat standartlarını yansıtmalı ve endüstri ihtiyaçlarına güncel olmalıdır. Birçok spor yönetimi araştırmacısı, akademiye kaliteli ve kapsamlı müfredat sunmaya zorladı ve spor yönetimi literatüründeki kapsam eksikliğine meydan okudu. Minten ve Forsyth (2014) yüksek öğrenimi, aslında öğrencileri spordaki fırsatların genişliğine maruz bırakıyordu". Minten & Forsyth ayrıca araştırmalarının, öğrencilerin yüksek öğrenime girdiğinde birçoğunun yalnızca spor endüstrisindeki mevcut fırsatları anlamaya başladıkları noktada olduğunu gösterdiğini belirtti. Açık bir sonuç, üniversite eğitimcilerinin, özellikle spor yönetimindekilerin, en azından öğrencinin diziyile tanıştırıldığından emin olmak için çok sayıda iş ve kariyer fırsatının sunumunu içeren müfredat sunmaya kararlı olmaları gerektiğidir (Yılmaz, 2019).

Fiziksel engelli çoğu insan düzenli olarak spor yapmaz, bu da ikincil sağlık koşulları geliştirme şansını artırabilir. Bu nedenle, spor katılımının önündeki engeller ve kolaylaştırıcılar hakkında bilgiye ihtiyaç vardır. Ampütasyon veya omurilik yaralanmaları (SCI) dışındaki fiziksel engelli kişiler için engeller ve kolaylaştırıcılar bilinmemektedir. Kişisel kolaylaştırıcılar eğlenceli ve sağlıklıydı ve çevresel kolaylaştırıcı sosyal temaslardı. Spor katılımının önündeki engeller ve kolaylaştırıcılar, yaşa ve engel türüne bağlıdır ve insanlara spor hakkında tavsiyelerde bulunurken dikkate alınmalıdır. Bedensel engelli bireylerin spora katılımları da en uygun sporun seçilmesi ile artmaktadır (Civan ve Ark, 2012).

Bedensel engelliler, engelli olmayanlar kadar düzenli spor yapmamaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde, fiziksel engelli kişilerin yaklaşık üçte ikisi spora katılmazken, engelli olmayan kişilerin üçte birinden biraz fazlası spora katılmamaktadır. Spor, “haftada en az iki kez, en az 30 dakika süreli, oyun veya yarışma unsurları olsun ya da olmasın, fiziksel efor içeren ve beceri ve fiziksel dayanıklılığın gerekli olduğu veya geliştirildiği bir aktivite” olarak tanımlanabilir. Rehabilitasyon sırasında, fiziksel engelli kişileri spora alıştırmak için spor genellikle tedavinin bir parçası haline getirilir. Ancak, çok az sayıda engelli, rehabilitasyonlarını tamamladıktan sonra fiziksel olarak aktif kalmaya karar verir (Yılmaz, 2019).

Sporun fiziksel faydaları sıklıkla belgelenmiştir. Çeşitli araştırmalar, sporun, özellikle bireysel program katılımcıları için kalp hastalığı, tip II diyabet ve obezite gibi ikincil sağlık koşulları riskini azaltma potansiyeline dikkat çekti. Bu nedenle, fiziksel engelli insanları spora katılmaya neyin engellediğini veya teşvik ettiğini anlamak önemlidir. Bu konudaki engeller ve kolaylaştırıcılar hakkında bilgi sahibi olmak, fiziksel engelli kişilerin spora katılımını artırmaya yönelik fırsatlar sağlanmasına da yardımcı olabilir (Civan ve Ark, 2012).

Fiziksel engelli insanlar için spor katılımının önündeki engellere ve kolaylaştırıcılara odaklanan önceki çalışmalar, çalışma sonuçları, veri raporlaması (yalnızca engeller, yalnızca kolaylaştırıcılar veya her ikisi) ve değerlendirme yöntemleri açısından çok çeşitliydi. Çoğu çalışma ayrıca yalnızca ampütasyon veya omurilik yaralanması (SCI) olan kişilere odaklanmıştır ve diğer engelli kişiler için spor katılımının önündeki engeller ve kolaylaştırıcılar hakkında bilgi sağlamaz. Bu tür çalışmaların sonuçlarını yapılandırmak için engeller ve kolaylaştırıcılar, Uluslararası İşlev, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırmasına (ICF) göre kişisel ve çevresel faktörlere ayrılabilir. Motivasyon eksikliği, enerji eksikliği ve spor geçmişi, spor katılımının önündeki kişisel engeller olarak bildirilmiştir. Rapor edilen çevresel engeller ulaşım, spor tesislerine erişim ve maliyetlerdir. Eğlence ve sağlık önemli kişisel kolaylaştırıcılar olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmalar öncelikle ampütasyon veya SCI üzerine odaklandığından, bu engellerin ve kolaylaştırıcıların diğer engelli gruplarında da yaşanıp yaşanmadığı bilinmemektedir (Yılmaz ve Ark, 2019).

Sağlık Örgütü (WHO), toplam dünya nüfusunun yaklaşık %10'unun, kabaca 650 milyon insanın bir tür engeli olduğunu tahmin ediyor. Engelli insanlar, düşük istihdam oranları ve işgücü piyasası dışında kalma oranlarının yüksek olması

nedeniyle, tüm Avrupa ülkelerinde işgücü piyasasında hala önemli bir dezavantajdadır. Engelliler için, eğlence ve boş zaman etkinlikleri, sosyal kabulün kazanılabileceği bir fırsat sunar. Bununla birlikte, engellilerin boş zaman ortamlarına tam erişimini sınırlayan (fiziksel, davranışsal ve çevresel) hala birçok engel bulunmaktadır (Smith 1987). Bu anlamda, engelliliğin sosyal modeli hem yapıları hem de doğal tüm ortamlardaki rekreasyon olanaklarının boyut, şekil veya yetenekten bağımsız olarak tüm insanlar tarafından erişilebilecek şekilde tasarlanmasını sağlayan evrensel tasarımı teşvik eder. Devine (1997) ve Reynolds'a (1993) göre, engellilerin boş zaman hizmetlerine dahil edilmesi sadece gerekli olmakla kalmaz, aynı zamanda mevcut boş zaman fırsatlarını büyük ölçüde genişletir ve engelli bireyler için bağımsız bir boş zaman yaşam tarzı için bir forum oluşturur. Boş zaman etkinliklerinin bireylerin sağlığı, iyilik hali ve yaşam kalitesi üzerinde oynadığı önemli role rağmen, boş zaman ve engellilik arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalar son derece sınırlı kalmaktadır (Yılmaz, 2019).

Bir sosyal ağına parçası olmak, bireyin yaşam döngüsündeki en değerli boyutlardan biridir. Kişilerarası ilişkiler, yalnızca ilişkiyel doyum elde etmek için değil, daha derin bir düzeyde, olumlu bir benlik imajı ve kişisel kimlik geliştirmek için de çok önemlidir. Bireyin sosyal bağlamı, onun mutluluk düzeyinin önemli bir bölümünü oluşturur. Bununla birlikte, diğerleri arasında örneğin göçmenler, yaşlılar veya engelliler gibi önemli düzeyde sosyal dışlanma ve marjinalleşme ile karşı karşıya kalan bazı gruplar hala mevcuttur. Dünya Sağlık Örgütü'ne (2011) göre, bir milyardan fazla insanın, yani dünya nüfusunun yaklaşık %15'inin bir tür engellilikle yaşadığı tahmin edilmektedir. Avrupa'da, çevresel ve davranışsal engeller nedeniyle genellikle toplumda ve ekonomide tam olarak yer almaları engellenen bir tür engelli (hafiften şiddetliye kadar değişen) yaklaşık 80 milyon insan vardır. Örneğin, Nagler (1992), engelli kişilerin toplum tarafından belirlenen işlevsel standartları karşılayamayacakları olarak görülürlerse, toplumun diğer üyeleri tarafından akran, iş arkadaşı veya eş olarak sosyal olarak kabul edilmeyeceklerini vurgulamaktadır (Kurtoğlu, 2017).

Kronik bir hastalığı veya engeli olan kişiler için hareketsiz bir yaşam tarzının belirli sonuçları şunları içerebilir:

- Azaltılmış kardiyorespiratuar zindelik.
- Osteoporoz.
- Nihai trombüs'e yol açan alt ekstremitelerde dolaşım bozukluğu.

- Azalmış benlik kavramı.
- Günlük yaşam için başkalarına daha fazla bağımlılık.
- Normal toplumsal etkileşimler için azaltılmış yetenek.

Son zamanlarda, fiziksel aktivitenin sağlığını, fiziksel uygunluğun ve kronik hastalıkları ve engelli kişilerin rehabilitasyon potansiyelinin iyileştirilmesindeki rolünün geliştirilmesine büyük ilgi gösterildi. Bu bireylerde fiziksel aktiviteyi arttırmanın temel amaçları;

- Yatak istirahati ve/veya kısıtlı fiziksel aktiviteden kaynaklanan fiziksel kondisyon kaybını tersine çevirmek.
- Fiziksel işleyişi optimize etmek.
- Genel sağlık ve esenliği geliştirmek.

Herhangi bir hastalıklı ve/veya engelli popülasyonda, çok çeşitli fiziksel yetenekler ve egzersize yanıt vermenin çeşitli yolları vardır. Bu çeşitli fiziksel yetenekler ve fiziksel aktivite tepkileri, büyük ölçüde aşağıdakilerden 1 veya daha fazlası tarafından belirlenir;

- Hastalığın veya tıbbi durumun ciddiyeti ve/veya ilerlemesi.
- Tedavilere yanıt.
- Eşlik eden hastalıkların varlığı.

Bu nedenle, fiziksel aktivite programlaması için tıbbi sonuçlar her zaman bilinmez ve fonksiyonel kapasitedeki bozulmayı durdurmak veya azaltmaktan fiziksel durumu belirgin şekilde iyileştirmeye kadar değişebilir. Artan fiziksel aktiviteden kaynaklanan beklenen sağlık yararları, birçok farklı kronik hastalığı ve/veya engeli olan bireyler için çoğunlukla bilinmemektedir. Halihazırda, belirli bir hastalık patolojisi, tedavisi veya sakatlık durumunun doğası tarafından sunulan çeşitli özel tıbbi durumlarda artan fiziksel aktivitenin güvenlik, etkinlik ve tıbbi sonuçlarını incelemeye ihtiyaç vardır (Kurtoğlu, 2017).

Kronik hastalıkları ve engelleri olan bireyler için kapsamlı bir fiziksel aktivite yönetimi modelinin geliştirilmesi, rehabilitasyon/yönetim sürecine ayrılmış çok sayıda tıbbi ve yardımcı sağlık mesleğinin bilgi, deneyim ve bilimsel araştırmalarının bütünleştirilmesini gerektirir. Bu profesyoneller arasında doktorlar, fizyoterapistler, kinesiyoterapistler, uyarlanmış beden eğitimcileri, terapötik rekreasyon uzmanları, tekerlekli sandalye/uyarlanmış spor koçları, klinik egzersiz fizyologları, hemşireler ve doktorlar bulunur. Egzersiz programlamasını ve rehabilitasyon uzmanlarına rutin

sevki içeren yönetimin tavsiye edilmesinde tıp camiasından aktif desteğe doğru bir hareket, bireylerin ve kronik hastalığı ve engelli bireylerin ailelerinin tutum ve beklentilerini değiştirmede kritik öneme sahiptir. Sağlık ekibinin bu artan ilgisi, desteği ve teşviki ile iyi tasarlanmış ve kontrollü bilimsel araştırma çalışmalarının artması, kronik hastalıkları ve engelli kişiler için fiziksel işlev, sağlık ve esenliği optimize etme hedeflerine yönelik olumlu adımlardır (Durstine ve ark., 2000).

Sağlıklı bir kiloyu korumak, zindeliği ve fiziksel öz yeterliliği geliştirmek ve beden imajını ve bağımsızlığı geliştirmek ve aynı zamanda arkadaşlıklar geliştirmek gibi sporun ve fiziksel aktivitenin engelli insanlar için fiziksel, zihinsel ve sosyal refah faydaları iyi bilinmektedir. Nispeten yakın bir dönemde ortaya çıkan “uyarlanmış” spor aktivitesi, bağımsız yaşamı ve engellilerin sosyal içermesini teşvik etmek için değerli yardımlar sağlar. Bu tür topluluklardaki atletik çabalar, engelli olmayan insanlardan daha fazla zihinsel ve motor fayda sağlar. Engelli sporcular, “güçlü bir atletik kişilik” kazanarak, spor eğitimine katılım nedeniyle fiziksel ve zihinsel olarak kendi kendilerini güçlendirmelerini ve algılanan iyilik hallerini tanırlar. Bu faydaların farkına varan çeşitli ülkelerdeki devlet kurumları, engellilerin spora katılımının artırılmasına vurgu yapmış ve bu program sağlık politikasında önemli bir konu haline gelmiştir. İtalya’da paralimpik sporların yaklaşık 14.650 sporcu, 1824 antrenör ve 3700 menajer içerdiğine inanılmaktadır (Tatar, 2017).

Spesifik olarak, yaşam boyu perspektifinden, mevcut engelleri ve daha kötü sağlık durumları, algılanan stresi artırabilir ve engelli ve kronik rahatsızlıkları olan bireyler arasında sağlık ve esenliği kötüleştirebilir. Ayrıca, günlük rutinlerinin, sosyal bağlantılarının aniden kesintiye uğraması ve spor yoluyla sınırlarının ve engellerinin üstesinden gelme olasılığı, engelli sporcular tarafından bireysel başa çıkma yeteneklerini aşan travmatik bir olay olarak algılanabilir. Psikolojik travma, bir olayın bireysel deneyimi veya bu olayın, bireyin duygusal deneyimlerini bütünleştirme yeteneğini aşan kalıcı koşulları olarak tanımlanabilir. “Özne tarafından “eleştirmen” olarak algılanan, iktidarsızlık ve kırılabilirlik yaratan, psikofizik dengeyi tehdit edecek kadar şiddetli strese neden olabilecek bir olaydır”. Birçok araştırmacı, algılanan stresin, engelli bireylerde daha kötü sağlık durumu ve daha yüksek düzeyde sıkıntı, kaygı ve depresyon ile ilişkili olduğunu altını çizmiştir (Yılmaz, 2019).

Fiziksel bozuklukların travma sonrası stres bozukluğu gelişimi için risk faktörleri olabileceği gösterilmiştir. Paraplejili kişilerin %44'ünün yaşam boyu travma sonrası stres bozukluğu tanısı gösterdiği bulundu. Engellilikle ilgili zorluklara

rağmen, birçok engelli zaman içinde yaşamlarında olumlu bir bakış açısı (büyüme odaklı bakış açısı), hatta destekleyici fiziksel, sosyal ve duygusal ortamlarla ilgili olarak geliştiğini bildirmiştir. Hockenberry'nin altını çizdiği gibi: “En başından beri sakatlık hayatın yeniden icat edilebileceğini öğretti”. Bu doğrultuda ampirik araştırmalar, engellilerin engelli yaşamayı deneyimlediklerini ve sıklıkla engelliliğin varlığının onları daha güçlü hale getirdiğini, “riskli” durumlarla yüzleşmeye zorlandıklarını ve sosyal ve yapısal engellere meydan okuduklarını doğrulamaktadır. Ayrıca engelliler, kendi kırılmalıklarının üstesinden gelmek için toplum veya aileleri tarafından sağlanan potansiyel dış desteklerden yararlanmayı da öğrenirler. Bu nedenle, engelli birçok insan, engellilikle ilgili stresler yaşadktan sonra bile istikrarlı bir ruh hali yaşadığını bildirmektedir. Aslında, bir tür gelişmiş esneklik onlara zorluklarla ve risklerle yüzleşmek ve bunlarla başa çıkmak için içsel gücü verir (Dalbudak, 2018).

Pek çok engelli çocuk sağlıklı iletişim kuramadıkları için kişilik bozuklukları ve uyumsuzlukları normal çocuklara göre daha sık yaşayabilirler. Spor, çocukların yalnızlık duygularını en aza indirerek sorunlarının üstesinden gelmelerini destekler ve anlamlı bir yaşam süreci sürdürmelerini sağlar. Spor, bireylerin dar dünyalarından kurtulmalarını ve diğer ortamlardan, bireylerden, inançlardan ve düşüncelerden etkilenmelerini sağlar. Bu yönüyle spor, yeni dostlukların kurulmasına ve pekiştirilmesine, sosyal bütünleşmeye katkı sağlar. Böylece spora teşvik edilen engelli bireylerin topluma daha hızlı entegre olmaları ve hayattan bıkmalarının önüne geçilebilir. Spor, diğer tüm bireyler gibi görme engellilerin de sosyalleşmeleri, aidiyet duygularını geliştirmeleri, toplumla bütünleşmeleri ve yalnızlık duygularının üstesinden gelmeleri için başvurulan en iyi yöntemlerden biridir (Kızar ve ark., 2015).

Tüm insanlar yaşamlarında ilişki kurmaya ve başkalarıyla etkileşime girmeye ihtiyaç duyarlar. Sosyal ilişkilerin eksikliği bireyleri yalnızlığa iter ve bunun sonucunda birçok başka sorun yaşarlar. Yalnızlık, sosyal ilişkilerin beklendiği gibi çalışmadığı algısını ifade eder. Evrenseldir ve aidiyet duygusunun bir sonucudur. Yalnızlık, nedenine ve belirtilerine göre farklı isimlerle tanımlanmaktadır. Teorik olarak yalnızlığı duygusal ve sosyal olarak sınıflandırmış ve duygusal yalnızlığın aile, özel arkadaşlar ve ilişkilerle ilgili olduğunu, sosyal yalnızlığın ise sosyal çevredeki arkadaşlarla ilgili olduğunu belirtilmiştir (Kızar ve ark., 2015).

Her birey doğduğu andan itibaren çevresindeki diğer bireylerle etkileşim halindedir, ebeveynleri, ailenin diğer üyeleri, oyun arkadaşları, öğretmenler, meslektaşlar ve diğerleri ile etkileşim halindedir. Bazı etkileşimler bize kendimiz hakkında önemli geri bildirimler sağlar. Böylece çevremizdeki insanlar benlik duygumuzu olumlu veya olumsuz yönde etkileme yeteneğine sahiptir. Her birey belirli bir şekilde çalışan fiziksel bir yapı ile dünyaya gelmiş olsa bile, bu fiziksel yapının özellikleri farklıdır. Bu farklılıklar olumsuzluklar içerdiğinden handikap olarak adlandırılır. Bu nedenle benlik ve benlik saygısı kavramları incelenirken fiziksel engellerin benliğin gelişimini etkileyebileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bir handikabın görünürlük düzeyi, toplumda ne kadar ilgi göreceğinin de göstergesidir. Bir handikap ne kadar görünürse, düzenli etkileşim akışını bozma olasılığı o kadar yüksektir. Bu tip insanlar, başkalarının kendilerine yönelik olumsuz tutumlarının kesinlikle farkındadırlar ve hayatları boyunca ön yargı ve ayrımcılıkla karşılaşacaklarını bilirler (Aslan ve Çalışkan, 2017).

Spor, engelli çocuk ve bireylerin sosyal uyum ve yalnızlık sorunlarının çözümlenmesi sürecine katkı sağlamaktadır. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklara yönelik etkinliklerin uzun vadeli hedefleri arasında olumlu benlik algısı, sosyal yeterlilik, motor beceriler, fiziksel ve motor uygunluk, boş zaman becerileri, oyun becerileri ve yaratıcı ifadeler geliştirmek ve kaygıyı gidermek yer almaktadır. Spor programları çocukların engelleri dikkate alınarak özel olarak geliştirilmelidir. Engelli bireylere yönelik programlama etkinlikleri yapılırken ilk adımda beden eğitimi, ikinci adımda terapötik beden eğitimi programları, son adımda ise beden eğitimi programlarının geliştirilmesi yer almalıdır. Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuk ve bireylerin engelleri, engelleri ve engelleri ne olursa olsun, her yaşta ve cinsiyette eğitim hizmeti temel hakkı olarak sunulmalıdır. Bu eğitim içerisinde spor eğitimi engelliler için en gerekli ve önemli eğitim yöntemidir (Aslan ve Çalışkan, 2017).

Engelli bireylerde fiziksel hareketsizlik, obezite, kalp hastalıkları, dikkat eksikliği, reaksiyon eksikliği, koordinasyon bozuklukları, güçsüzlük gibi fonksiyonel bozukluklarla sonuçlanmaktadır. Olumlu etkileri göz önünde bulundurularak engelli çocuklar düzenli olarak fiziksel aktivitelere katılmalıdır. Bireylerin engellerine göre spor türleri belirlenmeli, engelli çocuklar konusunda uzman eğitimciler, engelli hekiminin danışmanlığı ve velilerin katılımı ile eğitilmelidir. Spor öğretmenleri, uzmanlar ve eğitimciler veli katılımı konusunda dikkatli olmalı ve programlarını çocukların engeli, yaşı ve cinsiyetine göre planlamalıdır. Hareket serileri arasında

uzun aralar vermeli, öğrenmeyi pekiştirmek için çok tekrar yapmalıdır. Başlangıçta basit hareketler ve oyunlar seçilmelidir. Antrenörler mimik ve mimiklerini doğru kullanmalı, engelli bireyin enerjik olduğu bir aktivite zamanı seçmelidir. Ayrıca engelli çocuklar spora teşvik edilmeli, sürekli görsel, sözel ve dokunsal uyaranlar sağlanmalıdır (Kızar ve ark., 2015).

Motivasyon, insan davranışları üzerinde oldukça etkilidir ve bireylerin harekete geçmesini sağlar. Sağlıklı bireyler ve engelli bireylerin spor açısından aktif olmaları için motivasyona ihtiyaçları vardır. Motivasyon, engellilerde fiziksel aktiviteyi sürdürmek için gerekli bir faktör olarak belirtilse de çalışmalar daha çok rekabetçi sportlardaki motivasyonu incelemeye odaklanmıştır. Ancak öncelikle spor yapan ve yapmayan bireyler arasındaki motivasyon farklılıkları belirlenmeli ve bu farklılıkların yaşamlarını etkileyip etkilemediği incelenmelidir (Çelenk, 2021).

Bireylerin gerçek potansiyellerini gerçekleştirmeleri için yaşam becerileri geliştirilmelidir. Çünkü bu beceriler, hayatın günlük zorluklarıyla başa çıkmak için kritik öneme sahiptir. Spor, becerilerin geliştirilmesinde ve bu becerilerin kendi yaşamlarına aktarılmasında etkili bir yöntemdir, bireylerin motivasyon ve iletişim becerileri gibi yaşam becerilerini spor yoluyla öğrendiklerini göstermiştir. Bu, sporun yaşam becerilerinin gelişimine katkı sağladığını ve spora devam etmek için motivasyona ihtiyaç olduğunu göstermesi açısından önemlidir (Çelenk, 2021).

2.9.1. Sporun Engelliler İçin Önemi

İnsanların yaşamları boyunca bedenlerini ve sosyal hayatlarını sistemli bir şekilde sürdürmek için birçok farklı sosyal eğlenceden yararlanma çabaları, bireyin diğer bireylere üstünlük kazanma çabası, en etkili sonuçlardan biridir ve mümkün olandan daha hızlıdır. Hem ortopedik hem de zihinsel sporlar olmak üzere çok çeşitli aktivitelerin peşinden koşması sonucunda kendisi için başarmak, bir eğlence modelidir. Bu da sporun sağlık, performans, organizasyon ve rekabeti kapsayan bir olgu olarak açıklanabileceği anlamına gelmektedir (Osmanağaoğlu,2016).

Bu kavramda, açıklanamayan ortopedik ve zihinsel engelli bireylere yani engelli bireylere, kaybedilen fonksiyonlarını geri kazandıracak sağlık ilkesi, engelli bireylere rehberlik eden en önemli konu olarak dikkat çekmektedir. Ancak sağlık ilkesi engellilerin tüm isteklerini yerine getiremez. Bu durumda spor ve sportif aktivitenin ayrılmaz bir özelliği olan rekabet ve organizasyon olgusunun engelliler için önemli çıkarımları bulunmaktadır. Engellilerin engelleri nedeniyle yaşadıkları

zihinsel, duygusal ve fiziksel sınırlılıklar, iç dünyalarına kapalı bir yaşam tarzına yol açmakta ve bu yaşam biçiminin sınırları giderek artmaktadır. Ancak spor, kendini geliştirme aracıdır ve toplumda statü kazanmada en büyük yardımcıdır. Bunun yanı sıra spor, engellilerin diğer engellilerle iletişim kurmalarına ve yaşamları boyunca içinde bulunacakları sosyal grupları geliştirmelerine de olanak tanır (Aslan ve Çalışkan, 2017).

Spor, birey için kültürel bir faaliyet demektir. Katıldığınız etkinliklerde farklı kültür ve milletlerden insanlarla tanışma, onların yaşamları ve yaşam tarzları hakkında bilgi edinme, belki de asla seyahat edemeyeceğiniz bölgeleri tanıma fırsatınız oluyor. Sporcu için üretime katılım, bilim insanını başkalarına faydalı olacak şekilde geliştirir. Günümüzde bireyin takip ettiği spor sektörü sayesinde parasal gelir elde etmesi mümkün hale gelmiştir. Bu sayede kişiler hem kendi ihtiyaçlarını karşılayabilir hem de bakımını üstlendikleri kişilere maddi destek sağlayabilirler. Bu sayede güvenli aile ve sosyal çevrede kendine yer edinir. Spor yapan engelliler yaptıkları sporda kazandıklarında, engellerden ziyade, içinde buldukları sosyal çevrenin, tüm bu olumsuzluklara rağmen çoğu akli başında insanın elde edemediği zaferlerinden söz ettiğini görecektirler (Osmanağaoğlu, 2016).

Spor terimi, tüm rekabetçi ve hatta eğlence amaçlı fiziksel aktiviteleri içerir. Spor psikolojisindeki odak alanlarından biri sporun sosyalleşmesi veya spora katılma nedenleri veya motivasyonudur. Spor ve katılım bağlamında motivasyonun ne olduğunu anlamak önemlidir. Zevk alma, fiziksel uygunluk, sosyal ilişki veya hedefe ulaşma gibi her bireyin spora katılma motivasyonu farklıdır. Spora katılım ile ebeveyn etkisi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Genç sporcular, katılma nedenlerinin becerilerini geliştirmek, zorluk yaşamak, eğlenmek ve fiziksel olarak formda olmak olduğunu belirtmişlerdir. Engellilerin, engelli olmayanlara göre düzenli veya orta düzeyde fiziksel aktiviteye girme olasılıkları daha düşük olsa da sağlıklarını geliştirmek ve ikincil hastalıkları önlemek için aynı ihtiyaçlara sahiptirler (McLoughlin ve ark., 2017).

Engelliler, hayatı farklı bir şekilde deneyimleyebilir ve bu nedenle, güçlü vücutlu sporculardan farklı bir şekilde sporla sosyalleşmeleri mümkündür. Engelli kişiler, düzenli fiziksel aktiviteye katılımı artırarak azaltılabilecek veya önlenebilecek hastalık ve erken ölüm riski altında olan hedeflenen bir alt grup olarak tanımlanır. Daha önceki araştırmalar, görme engelli sporcuların yaşamları boyunca

hareketsiz olma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Engelli birçok sporcu, spora katılımlarının yeterliliklerini ve değerlerini teyit ettiği konusunda hemfikirdir (Asmat ve ark., 2017)

Tekerlekli sandalye sporlarına katılımın artması, engelli ergenlerin sağlıklı, yetkin ve sosyal olarak aktif kalmaya motive olduklarının bir göstergesidir. Tekerlekli sandalyeye bağlı katılımcıları ve katılımcı olmayanları karşılaştırırken, fiziksel aktivitelere veya spora katılanlar, daha düşük tansiyon, depresyon, öfke ve kafa karışıklığı ile birlikte pozitif bir esenlik ve yüksek canlılık ruhuna sahiptirler. Tekerlekli sandalye sporlarındaki başarı, azim, genel sağlık ve ekipmanın kalitesi gibi bir dizi faktörden kaynaklanmaktadır. Tekerlekli sandalye kullanan yetişkinlerin ve genç katılımcıların farklı motivasyon kaynaklarına sahiptirler. Engelli genç katılımcılar, katılım nedenlerini eğlence, arkadaşlarla birlikte olma, becerilerini geliştirme ve rekabetçi olma etrafında odaklar (Asmat ve ark., 2017)

Omurilik yaralanması (SCI) olan birçok kişi, günlük hareketlilik görevlerini tamamlamak için tekerlekli sandalyelerine güvenir. Ne yazık ki, tekerlekli sandalye kullanıcıları için birçok hareketlilik zorluğu vardır. Tekerlekli sandalye kullanıcılarının kaldırımları, engebeli arazileri ve seyahat yüzeylerini hareketliliklerine engel olarak gördükleri belirtilmektedir. Beceri performansının katılımı orta düzeyde ilişkili olduğu bilinen bir gerçektir. Bu nedenle belirli becerileri yerine getirememesi, sporcuların bağımsızlığını ve günlük aktivitelere katılımını etkileyebilir (McLoughlin ve ark., 2017)

Geçmişte, sağır sporcular genellikle işitme engelliler okulu ile ilişkilendirilirdi. Spora katılım bir istisna değildir. Doğru aktiviteyi seçmek onlar için çok olumlu ve faydalı bir deneyim sağlayabilir. Ek olarak, engelli sporcuları motive etmek için kullanılabilecek bazı kabul edilmiş psikolojik ilkeler vardır. Motivasyon, sporcuların ve oyuncuların rekabette daha iyi performans gösterme hedefini gerçekleştirmek için ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalıştıkları rekabetçi sporlarda hayati öneme sahiptir. Kadınların psikolojik sorun yaşama riskinin daha fazla olduğu ve engelli kadınların en dezavantajlı grup arasında olduğunu belirtilmektedir. Benlik saygısı ve bununla ilgili yapılar, engellilerin psikolojik iyi olmalarında merkezi bir rol oynuyor gibi görünmektedir (Yaşar, 2017).

Fiziksel engelliler, engelli olmayanlar kadar düzenli spor yapmamaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde, fiziksel engelli kişilerin yaklaşık üçte ikisi spora katılmazken, engelli olmayan kişilerin üçte birinden biraz fazlası spora

katılmamaktadır (Yıldız, 2018). Spor, “haftada en az iki kez, minimum 30 dakika süreli, oyun veya yarışma unsurlarıyla birlikte veya bunlar olmaksızın fiziksel efor gerektiren ve becerilerin ve fiziksel dayanıklılığın gerekli olduğu veya geliştirildiği bir aktivite” olarak tanımlanabilir (Öztürk, 2011).

Rehabilitasyon sırasında, fiziksel engelli kişileri spora alıştırmak için spor genellikle tedavinin bir parçası haline getirilir. Ancak, çok az sayıda engelli, rehabilitasyonlarını tamamladıktan sonra fiziksel olarak aktif kalmaya karar verir. Sporun fiziksel faydaları sıklıkla belgelenmiştir. Çeşitli araştırmalar, sporun özellikle bireysel program katılımcıları için kalp hastalığı, tip II diyabet ve obezite gibi ikincil sağlık sorunları riskini azaltma potansiyeline dikkat çekti. Bu nedenle, fiziksel engelli insanları spora katılmaya neyin engellediğini veya teşvik ettiğini anlamak önemlidir. Bu bağlamdaki engeller ve kolaylaştırıcılar hakkında bilgi sahibi olmak, fiziksel engelli kişilerin spora katılımını artırmaya yönelik fırsatlar sağlamaya da yardımcı olabilir (Jaarsma ve ark., 2014).

Fiziksel engelli insanlar için spor katılımının önündeki engellere ve kolaylaştırıcılara odaklanan önceki çalışmalar, çalışma sonuçları, veri raporlaması (yalnızca engeller, yalnızca kolaylaştırıcılar veya her ikisi) ve değerlendirme yöntemleri açısından çok çeşitliydi. Çoğu çalışma ayrıca yalnızca ampütasyon veya omurilik yaralanması (SCI) olan kişilere odaklanmıştır. Bu tür çalışmaların sonuçlarını yapılandırmak için engeller ve kolaylaştırıcılar, Uluslararası İşlev, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırmasına (ICF) göre kişisel ve çevresel faktörlere ayrılabilir (Dünya Sağlık Örgütü, 2001). Motivasyon eksikliği, enerji eksikliği ve spor geçmişi, spor katılımının önündeki kişisel engeller olarak bildirilmiştir. Rapor edilen çevresel engeller ulaşım, spor tesislerine erişim ve maliyetlerdir. Eğlence ve sağlık önemli kişisel kolaylaştırıcılar olarak kabul edilmiştir. Bu çalışmalar öncelikle ampütasyon veya SCI üzerine odaklandığından, bu engellerin ve kolaylaştırıcıların diğer engelli gruplarında da yaşanıp yaşanmadığı bilinmemektedir. Bugüne kadar, çeşitli fiziksel engelleri olan tüm insanlar için spor katılımının önündeki engellere ve kolaylaştırıcılara odaklanan çalışmalara ilişkin bir genel bakış sunulmamıştır. Bu nedenle, bu sistematik derlemenin amacı, bu tür çalışmalara genel bir bakış sağlamaktır (Jaarsma ve ark., 2014).

İstihdam birçok fayda sağlayabilir. Maddi faydaya ek olarak, istihdam edilen bireyler sosyal etkileşim ve artan bir amaç duygusu için fırsatlar da kazanabilirler. Bu yardımlar, sosyal dışlanma geçmişleri nedeniyle engelli kişiler için özellikle

önemli olabilir. Ancak, engelli insanlar arasında istihdamı incelemek için öncelikle engelliliği tanımlamak önemlidir (Tatar, 2017).

Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası İşlevsellik, Engellilik ve Sağlık Sınıflandırmasına göre engellilik, herkesin farklı bir düzeyde işlev gördüğü bir süreklilik olarak görülmektedir. Bununla birlikte, uygulamada, veri toplama çabaları, tipik olarak, engellilik istatistiklerini toplamak amacıyla bireyleri farklı kategorilere yerleştirir. Örneğin, Gelir ve Programa Katılım Anketi (SIPP) üç engellilik alanı tanımlar: iletişimsel, zihinsel ve fiziksel. Engelliler arasında istihdam, engelli olmayanlara göre çok daha düşüktür ve bu üç engelli kategorisi arasında önemli farklılıklar vardır. 2008 SIPP'den elde edilen veriler, genel nüfusun %72,8'ine karşılık, fiziksel engelli kişilerin yalnızca %28,7'sinin istihdam edildiğini göstermektedir. Tekerlekli sandalye kullananlarda bu oran %18,3'e düşmektedir (Söğüt, 2006).

Günümüzde dünya genelinde bir milyondan fazla engelli var, yani dünya nüfusunun yaklaşık %15'i veya yedi kişiden biri (WHO 2014). Bir hastalık, yaralanma, kaza veya kötüleşen bir tıbbi durum sonucu engelli olmak, bireyin yaşamının örneğin sağlık durumu, istihdam, eğitim, boş zaman, sosyal ilişkiler, barınma vb. gibi birçok alanını etkileyebilir (Pagan 2012). Örneğin, engelli kişilerin fiziksel olarak aktif yaşam tarzlarından, engelli olmayanlara kıyasla çok daha az zevk alma olasılıkları daha düşüktür. Fiziksel faaliyetlere bu düşük katılımı mücadele etmek için, Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin 30. Maddesi, Taraf Devletlerin engellilerin rekreasyon faaliyetlerine mümkün olan en geniş ölçüde katılımını teşvik etmek ve teşvik etmek için uygun önlemleri alacaklarını belirtmektedir ve her düzeyde boş zaman ve spor aktiviteleri. Aynı doğrultuda, 2010-2020 Avrupa Engellilik Stratejisi, serbest dolaşım, nerede ve nasıl yaşayacağını seçme ve kültürel, eğlence ve spor etkinliklerine tam erişim hakkını tanırlar. Genel olarak, engellilik ve mutlulukla ilgili mevcut literatür, engelli kişilerin engelli olmayanlara göre daha düşük yaşam doyumu bildirme olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu rakamlara ve politika yapıcılarının, hükümetlerin ve sivil toplum kuruluşlarının engellilerin sosyal entegrasyonuna yönelik artan ilgisine rağmen, spor katılımı ile bu bireylerin elde ettikleri memnuniyet düzeyleri arasındaki ilişki hakkında çok az şey bilinmektedir (Martin ve Ark, 2015).

Sosyal katılım, katılımın sosyal yönlerinin niteliksel doğasına atıfta bulunan ve bu nedenle bir spor faaliyetinin saf katılımından veya saf üyelikten çok daha

fazlasını ifade eden anlamlı bir katılımı amaçlar. Bu bağlamda, organize spor sosyal ağ oluşturmayı daha iyi etkileyebilir ve engellilerin diğer sportif olmayan sosyal bağlamlara daha fazla katılımına yol açmış gibi görünmektedir; bu nedenle kapsayıcı topluluklar oluşturmanın anahtarıdır. Öte yandan, araştırmalar, engellilerin spor katılımı da dahil olmak üzere kültürel yaşamın her türünde yeterince temsil edilmedikleri için sosyal dışlanma yaşadıklarını göstermektedir. Engelliler, engelli olmayan nüfusa kıyasla organize sporlara daha düşük katılım oranları göstermektedir. Ayrıca, bütünleştirici ve kapsayıcı spor grupları oldukça sınırlıdır ve hatta gerçekleştirilmemiştir; bu nedenle organize engelli sporu genellikle ayrı kalır ve bu nedenle engelli olmayan ana akım spordan ayrımcılık ve dışlanma ile karşı karşıya. Ana akım katılımı etkileyen çeşitli engeller vardır. Bunlar bireysel düzeydeki faktörler (ör; motivasyon, beceriler), yapısal faktörler (ör; personel, altyapı ve mali kaynaklar) ve çevresel düzey (ör; politika programları, toplumsal tutumlar) (Mumcu, 2018).

Ayrıca, sporun özellikleri de dikkate alınmalıdır; bu nedenle fiziksel performansın ve ilgili standartların baskınlığı ve büyük ölçüde sessiz iletişim, engelli insanlar için kısıtlamaları ve dışlamaları diğer sportif olmayan bağlamlardan daha görünür hale getirebilir. Sonuç olarak, organize sporun sosyal katılım süreçlerini hem destekleyebileceği hem de teşvik edebileceği, hatta kısıtlayabileceği hatta engelleyebileceği ortaya çıkmaktadır. Hatta Kissow (2015) kendi incelemesinde, engellilerin spora katılımının genel olarak toplumda geniş bir katılım anlamına gelip gelmediğine dair bir kanıt olmadığı sonucuna varmıştır. Bu nedenle, organize sporun sosyal katılıma katkısı da eleştirel olarak sorgulanmaktadır. Bu nedenle, BM CRPD ile ortaya çıkan normatif sosyopolitik taleplerin ötesinde daha dengeli bir toplumsal katılım resmi elde etmek için kapsamlı bilgiye ihtiyaç vardır (Öngören ve Ark, 2007).

Spor ve egzersiz psikolojisi alanında, engelli sporlarına yönelik son zamanlarda akademik ilgide bir artış olmuştur. Engellilik, çeşitli engellerle etkileşim halinde diğerleriyle eşit olarak topluma tam ve etkin katılımlarını engelleyebilecek fiziksel, duyuşsal, bilişsel ve/veya zihinsel bir bozukluk olarak tanımlanmaktadır. Yakın tarihli bir engelli spor araştırması dizisi, aktivizm üzerine olmuştur. Bu genel olarak “düşük riskli, pasif ve kurumsallaşmış eylemlerden yüksek riskli, aktif ve geleneksel olmayan davranışlara kadar uzanan çeşitli kolektif, sosyal-politik, problem çözme davranışlarına katılmaya yönelik bireysel olarak geliştirilmiş,

nispeten istikrarlı, ancak değişken bir yönelim” olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, daha fazla aktivist yönelimi olan bireyler, engellilerin medeni haklarını teşvik ederek toplumsal iyileştirmeler aramaya daha istekli olabilirler (Pagan, 2016).

Spor ve fiziksel aktivite, Dünya Sağlık Örgütü tarafından sağlık ve esenlik için gerekli olarak tanımlanmıştır. Avrupa Spor Tüzüğü'nde spor şu şekilde tanımlanmıştır; Rastgele veya organize katılım yoluyla, fiziksel uygunluğu ve zihinsel sağlığı ifade etmeyi veya iyileştirmeyi, sosyal ilişkiler kurmayı veya rekabette sonuçlar elde etmeyi amaçlayan her türlü fiziksel aktivite. Bu tanım, sporun insanların fiziksel olarak aktif olabileceği alanlardan biri olduğunu vurgular ama aynı zamanda sporun psikolojik sağlığı geliştirmedeki ve sosyal sermayeyi artırmadaki rolüne de işaret eder. Gerçekten de kanıtlar, fiziksel aktivite ve sporun düzenli olarak uygulanmasının, engelliler de dahil olmak üzere her yaşta ve koşuldan hem erkek hem de kadınlara çok çeşitli fiziksel, sosyal ve zihinsel sağlık yararları sağladığını göstermektedir (Say, 2013).

Grup rekreasyonel sporları ve aktivitelerinin de sosyal ve ruh hali faydaları getirmesi muhtemeldir, bununla ilgili kanıtlar daha az belgelenmiştir. Avrupa’da spora katılım veya katılmama nedenleri üzerine yapılan nitel çalışmaların sistematik bir incelemesi, katılımcıların genel olarak fiziksel aktivitenin sağlık yararları olduğunu ancak sosyal etkileşimin ve egzersizden zevk almanın da katılım için yaygın nedenler olduğunu kabul ettiğini ortaya koymuştur (Yaşar, 2017).

2.9.2. Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Engelliler İçin Önemi

Engelli öğrencilerin yarışma ve güreş amaçlı spor etkinliklerine katılmamalarının uygun olduğu ve insanların bu etkinliklere boş zaman etkinliği olarak başladıkları gösterilmiştir. Daha sonraki dönemde etkinlikler yarışma ve mücadele sonuçlarına göre yapıldığında engelli öğrencilerin bu tür etkinliklere uyumlarının olumlu sonuçlar verdiği gözlemlenmiştir. Başka bir çalışmada; Uygun eğitim programları ve beden eğitimi öğretmenleri sayesinde engelliler beden eğitimi ve spor faaliyetlerinde önemli başarılar elde etmişlerdir (Altun, 2010).

Atletik performansın temel bileşenlerinden biri beden eğitimi programlarıdır. Antrenman programlarında özellikle spor aktivitelerinin planlanması ve programları destekleyecek şekilde yapılandırılması önemlidir. Çalışmalar, egzersiz ve sporun insan sağlığı ve gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Engelliler için beden eğitimi ve sporu ele aldığımızda ve değerlendirdiğimizde, fiziksel aktivite

başlangıçta engellileri iyileştirmenin bir yolu olarak görülüyor. Ama bugün; Fiziksel egzersiz ve spor faaliyetleri engellilerin sadece rehabilitasyon yeteneklerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerini de olumlu yönde etkiler ve onlar için büyük fırsatlar yaratır, sosyal hayata uyum sağlar (Dalbudak, 2012).

Engellileri beden eğitimi ve spor faaliyetlerine yönlendirmek ve engellilerin Olimpiyat Oyunlarına kabulünü sağlamak için önemli spor federasyonları ve dernekleri kurulmuştur. Bu nedenle Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetlerinin önemini engelliler, birden fazla spor dalında başarı elde ederek sportif faaliyetlerde başarılı olabileceklerini göstermişlerdir. Engellilerin başarılı olması gerektiği ve engellilerin de spora yatırım yapması gerektiği ortaya konmuştur (Tatar, 2017).

2.9.2 a. Toplumsal Açıdan

Ülkemizdeki özel eğitim kolejlerinin çoğunda yatılı okul bulunmaktadır. Bu nedenle, engelli öğrenciler topluma yabancılaşma, kendilerini topluma yabancılaştırma ve kendilerini toplumdan soyutlama eğilimindedir. Bunun olmasını önlemek için öğrencilerin sosyal aktivitelere katılımını sağlamak önemlidir. Engelli öğrencilerin özellikle beden eğitimi ve spor faaliyetleri yoluyla dış dünyaya açık olmaları ve toplumla daha yakın ilişki kurabilmeleri, toplumla yaşama, toplumla bağlantı kurma koşulları oluşturacaktır. Engelli öğrencileri hayata bağlamak, aydınlatıcı yaşam ve sosyal sorumluluğu teşvik etmek. Engelli öğrenciler, beden eğitimi ve atletik faaliyetler yoluyla istikrarlı bir gelişim sağlar. Bireyler liderlik, hoşgörü ve dostluk gibi nitelikler kazanırlar. Yapılan sportif faaliyetlerin topluma ücretsiz olması ve toplumun bu faaliyetleri takip etmesi ve sonrasında elde edilecek başarıların toplumun engellilere bakışında önemli bir fark yaratması kaçınılmazdır (Belli, 2019).

2.9.2 b. Eğitim Açısından

Okulun atletik ve atletik programları, yeni beceriler ve olumlu davranışlar geliştirirken öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve ruhsal gelişimini sağlamak için tasarlanmıştır. Engelli öğrenciler, fiziksel aktivite, gelişmiş fiziksel uygunluk, sınırlı engellilik ve kabul yoluyla kendilerini ifade etmelerini geliştirirler. Sıradan öğrencilerin katıldığı spor etkinliklerine katılabilme ve kendine güvenini gösterme yeteneği ile tanınır. İlk olarak, engelli öğrencilerin aktif olarak psikolojik becerilerini

(denge, güç, hız, esneklik, fiziksellik) geliştirdikleri ve onların yapıcı, yaratıcı, yaratıcı ve verimli çalışmalarını sağladığı gösterilmiştir. Sportif faaliyetler engelli öğrencilerin zihinsel gelişimlerini destekler. Zaferin ve yenilginin sonucunu öğrenir ve ona hazırlanır (Tatar, 2017).

2.9.2 c. Sağlık Açısından

Engelli öğrencilerin spor aktivitelerinden biriken enerjiyi atarak rahatlama sağlar, fiziksel fonksiyonlarını iyileştirir ve psikososyal gelişimlerini destekler.

Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin engellilere önemini açıklar (Say, 2013).

Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin engelliler için önemi şu şekildedir:

- Engellinin sosyal çevresini genişletir ve iletişim becerilerini artırır.
- Özürlü kişinin kişisel yetenek ve becerilerine olan güvenini artırarak özgüveninin gelişmesine yardımcı olur.
- Özürlülerin özürsüzlüklerinden kaynaklanan psikolojik stresleri üzerinde, ise ortaya çıkan sosyal sorunlar üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.
- Engellilerin kendilerini özel toplumlarından soyutlamalarını engeller ve hayatla yeniden bağlantı kurmalarına yardımcı olur. Egzersizin doğal bir sonucu olarak rahatlamanıza, eğlenmenize ve eğlenmenize yardımcı olur.
- Spor yoluyla mentol ve fiziksel kısıtlamanın geliştirilmesi, motor becerilerin, denge ve el-göz koordinasyonunun geliştirilmesi, engellilerin eğitimi ve rehabilitasyonu üzerinde olumlu etkilere sahiptir.
- Engellilerin etkinliklerdeki performansı, kişisel gelişimlerini destekler ve engelliliğin ötesinde dernek tarafından tanınmalarını sağlar.
- Özürlü kişinin entelektüel katılımını ve problem çözme kapasitesini artırır (Say, 2013).

2.10. Konu ile İlgili Araştırmalar

Engelli bireylerde spora katılım motivasyon ölçeği ile yaş değişkeni incelendiğinde, içsel motivasyon ve dışsal motivasyonun yaş ile arasında anlamlı düzeyde bir ilişki bulunmazken, yaş ile motivasyonsuzluk arasında anlamlı düzeyde biri ilişki bulunmaktadır. Yaş arttıkça motivasyonsuzluk düzeyinin arttığı söylenebilir. Sporculuk yılı ve yaş arttıkça sporcularda motivasyonsuzluğun anlamlı şekilde arttığı, milli sporcuların içsel motivasyonlarının anlamlı şekilde yüksek

olduğu ve engelli sporcularda spora katılım motivasyonunun tüm boyutlarında cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak ise; bedensel, işitme ve görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının içsel motivasyon alt boyutunun yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Demir ve Ark., 2019).

Demir ve İlhan (2019) yılında yapmış olduğu araştırmada bedensel, görme ve işitme engelli katılımcıların yapmış oldukları spor branşı ile spora katılım motivasyonları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. İçsel motivasyon boyutunda bireysel spor yapan bedensel engelli sporcuların puan ortalamalarının görme engelli ve işitme engelli sporculara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bireysel spor branşlarındaki görme engelli sporcuların dışsal motivasyon puan ortalamalarının, bedensel engelli ve işitme engelli sporculara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır. Takım sporlarına ait branşlara sahip bedensel engelli sporcuların içsel motivasyon puan ortalamalarının, görme engelli ve işitme engelli sporculara; motivasyonsuzluk boyutunda takım sporu yapan bedensel engelli sporcuların puan ortalamalarının, görme engelli ve işitme engelli sporculara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada, yaş değişkenine göre, engelli sporcuların spora katılım motivasyonları incelendiğinde, istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Bunun yanında katılım motivasyonu ve sporculuk yaşı değişkenine göre ele alındığında; sporcuların iç ve dış motivasyon kaynakları ile yaşları arasında bir anlamlı bir ilişki yoktur. Buna karşın motivasyonsuzluk boyutu ile spor yaşı değişkeni arasında istatistiksel açıdan negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Demir ve İlhan, 2019 yılında başka yapmış olduğu araştırmada ise görme engelli sporcuların yaşı ile spora katılım motivasyonu düzeyi incelendiğinde, içsel motivasyon boyutu ile yaş arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu bağlamda görme engelli sporcuların yaşı arttıkça spora katılımında bireysel istek, heyecan, hırs, mutluluk gibi içsel motivasyon kaynaklarının arttığı söylenebilir. Ayrıca sporcuların spor yaşı arttıkça spora katılım motivasyonunda da ciddi bir artış olduğu, bunun da benlik saygısını arttırdığı söylenebilir. Araştırmada katılımcıların cinsiyet değişkeni incelendiğinde, görme engelli kadın ve erkek sporcuların spora katılım motivasyonu alt boyutlarında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buna neden olarak kadın ve erkeklerin benzer branşları eşit rol paylaşımı ile yapmaları, benzer düzeyde spora katılım motivasyonlarına sahip olmaları gösterilebilir. Araştırmanın son bulgusunda görme engelli sporcularının

ESKMÖ ile spor yaşı değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Buna göre sporcuların spor yaşı değişkeni ile İçsel Motivasyon faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Sporcuların spor yaşı arttıkça spora katılımda keyif alma, arzu ve istek gibi içsel motivasyon kaynaklarının ciddi bir şekilde arttırdığı söylenebilir. Görme engelli sporcuların spor yaşı ile Dışsal Motivasyon faktörü arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı farklılık saptanmıştır. Bu bağlamda görme engelli katılımcıların spor yaşına göre spora katılım motivasyonlarının dış etkilerden, popüler olmak, kendini çevreye ispatlamak gibi dışsal motivasyon kaynaklarından oldukça etkilendiği ve spora katılımı birlikte arttığı söylenebilir. Görme engelli sporcuların spor yaşı arttıkça spora neden katıldıkları ve sonuçları arasındaki bağlantıyı kurma düzeylerinin de arttığı söylenebilir. Sonuç olarak görme engelli sporcuların spora katılım motivasyonlarının yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. İç motivasyonel yönelim faktörleri bakımından fiziksel ve fizyolojik gelişim güdüsünün ön plana çıktığı. Dışsal güdü kaynakları arasında ise statü elde etmenin ve başarılı olma duygusunun harekete geçirici en temel unsurlar olduğu belirlenmiştir.

Spora katılımın engelli bireyin yaşam kalitesini etkileyen bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada 15-29 yaş arası Spor yapan bedensel engelli bireyler ile spor yapmayan bedensel engelli bireylerin yaşam doyumuna yönelik algıları ele alınmış ve aralarında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı katılımcıların görüşleri doğrultusunda ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda spor yapma değişkenine göre katılımcıların yaşam doyumunu değişkenlik göstermekte, spor yapanların yaşam doyum puan ortalamaları spor yapmayan katılımcıların puan ortalamalarından yüksek çıkmıştır (Tatar, 2017).

Tekerlekli basketbol sporcularının spora katılım motivasyonları boyutlarının, bu kişilerin spora katılmasında etkili olduğunu göstermektedir. Katılımcıların en büyük motivasyon kaynağı hareket etmek ve aktif olmak boyutu iken, katılımcıların bu sporu fiziksel olarak uygun bulması ve enerji harcaması en düşük ortalamaya sahip motivasyon boyutudur. Yaşam kalitesi ve spora katılım motivasyonu boyutlarının demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılan analizlerde medeni durum, yaş, kardeş sayısı ve eğitim durumu kapsamında farklılıklar tespit edilmiştir. Yaş açısından da farklılıklar tespit edilmiştir. Genel olarak eğlence gençler için yaşı büyük olanlara kıyasla daha önemli

bir spora katılım motivasyonudur. Ancak yaşı küçük olanların sosyal izolasyon algıları yaşı büyük olanlardan fazladır (Meriç ve Turay, 2020).

Araştırma kapsamında; bedensel engelli ve görme engelli bireylerinin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, engel türü, engelliliğinin oluşma dönemi, spor yapma durumu, baba öğrenim durumu ve son olarak anne öğrenim durumu sorularına cevaplar alınmış ve değişkenler arası farklılıklar inceleme konusunu oluşturmuştur.

Araştırma sonunda; bedensel engelli ve görme engelli katılımcıların cinsiyet ve engel türüne göre veriler dikkate alındığında boş zaman tutumu alt boyutları açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Spor yapma, gelir durumu, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre sonuçlar dikkate alındığında boş zaman tutumu alt boyutları açısından anlamlı düzeyde farklılaşmaya neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kaya, 2016).

Sonuç olarak yapılan bu çalışma doğrultusunda; işitme engellilere yönelik olarak geliştirilmiş olan sosyalleşme ölçeğinin bağımsız değişkenlerden cinsiyet ile sosyal uyum, girişkenlik, kültürel uyum ve toplam sosyallik alt boyutları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bonferonni takip testi bulgularına göre sosyal uyum alt boyutunda spor yapanların spor yapmayanlara göre anlamlı düzeyde sosyal oldukları belirlenmiştir. Ayrıca kültürel uyum alt boyutunda ise spor yapanların kültürel uyum olarak anlamlı düzeyde hiç spor yapmayanlardan daha yüksek bulunmuştur. Ekonomik durum bağımsız değişkeni ile sosyal uyum girişkenlik kültürel uyum ve arkadaşlık alt boyutları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Karakullukçu, 2020).

Araştırmada bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonu boyutları ve psikolojik esneklikleri cinsiyet değişkeni bakımından incelenmiştir. Sonuç olarak kadın ve erkek gruplarının spora katılım motivasyonu boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırma grubunun spora katılım motivasyonu boyutları ve psikolojik esneklikleri eğitim seviyesi değişkenine göre incelenmiştir. Bu bağlamda, lise ve üniversitede öğrenim gören gruplar arasında spora katılım motivasyonunun içsel boyutunda üniversiteli grubu lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu araştırmada bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonu boyutları ve psikolojik esneklikleri, algılanan gelir düzeyi durumuna göre ele alınmış ve gruplar arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Araştırma grubunun spora katılım motivasyonu boyutları ve psikolojik esneklikleri milli sporcu olma değişkeni

bakımından ele alınmıştır. Buna göre dışsal motivasyon, motivasyonsuzluk ve psikolojik esneklik puanlarında milli sporcular lehine anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Bu araştırmaya göre, bedensel engelli sporcuların yaşı ile spora katılım motivasyonu boyutları ve psikolojik esneklik arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Araştırmaya katılan bedensel engelli sporcuların spora katılım motivasyonu boyutları ile psikolojik esneklikleri arasında bir ilişki olup-olmadığı incelenmiştir. Buna göre bedensel engelli sporcuların psikolojik esneklik durumları iyileştikçe içsel motivasyonları yükselmiştir. Aynı zamanda bu grupta psikolojik esneklik iyileştikçe motivasyonsuzluk düşmüştür (Emamvirdi ve Ark., 2020).

Bu çalışmanın amacı engelli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımları önündeki engelleri belirlemektir. Araştırmada grupların ya da bireylerin içinde buldukları sosyal ortamları ve etkileşimleri daha derinlemesine tanımak ve anlamak amacıyla nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Çevresel etkenler ana teması altında sosyal etkenler ve fiziki etkenler alt temaları, bireysel etkenler ana teması altında ekonomik etkenler, engel durumu ve psikolojik etkenler alt temaları ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, engelli bireyler fiziksel aktiviteye katılımında çevresel ve bireysel olarak birçok engelle karşılaşmaktadırlar. Bu engellerin kaldırılmasında devlet kanalları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, engelli spor federasyonları ve medyaya çeşitli sorumluluklar düşmektedir (Esatbeyoğlu ve Karahan, 2014).

Bu çalışmada Türkiye'nin engelli spor politikaları Paralimpik Oyunlar çerçevesinde ele alınmıştır. Nitel çalışma yöntemlerinden kaynak taramasının kullanıldığı çalışmada güncel veriler incelenerek Paralimpik Oyunlara katılım düzeyi ve kazanılan sportif başarılar incelenmiştir. Elde edilen veriler, Türkiye'nin Engelli spor politikaları geliştirmesi, uygulaması ve devamlılığını sağlamasının Paralimpik Oyunlara katılımı ve Paralimpik Oyunlarda gösterilen başarıyı arttırdığını göstermektedir. Bu çalışma, Türkiye'nin engelli spor politikalarının Paralimpik Oyunlara katılım düzeyini belirlemek ve Paralimpik sporcuların başarılarındaki rolünü anlamak amacıyla hazırlanmıştır. Paralimpik Oyunlara katılmak ve başarı sağlamak için "engelli" bireyin istekli olması yeterli değildir. Bu konuda politika geliştirici ve uygulayıcılarına önemli görevler düşmektedir (Karadaş ve Çetiner, 2022).

Bedensel engelli bireylerin fiziksel aktiviteye karşı tutumları ve yaşam tatmin düzeylerini ortaya koymak amacıyla bu çalışma hazırlanmıştır. Bu çalışmada bedensel engelli bireylerin sağlıklı yaşam tarzının gelişmesine yardım etme, fiziksel

aktivitenin faydalı etkileri ve sedanter yaşam biçiminin zararlı etkileri hakkında bilinçlendirme amacı benimsenmiştir. Bu araştırmaya Osmaniye ili ve civarında yaşayan 41 kadın 40 erkek olmak üzere toplamda 81 bedensel engelli birey gönüllü olarak katılmıştır. Fiziksel Aktivite ölçeği faktörlerinin bazı değişkenlere göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olup olmadığını belirleme amacı ile t-testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, sonuç beklentisi, öz düzenleme ve kişisel engeller boyutunda cinsiyetler arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Spor yapma ve sporcu olma durumuna göre ise spor yapanların ve sporcu olanların lehine ($p<0,001$) düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülürken, kişisel engeller alt boyutunda spor yapma ve sporcu olma durumunun spor yapmayan ve sporcu olmayanların lehine anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,001$). Bununla birlikte erkeklerin fiziksel aktiviteye karşı tutum ve davranışlarının ortalamasının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Hazar ve Koç., 2020).

Farklı işitme engelliler ilköğretim okullarında eğitim gören işitme engelli öğrencilerin, spor yapma değişkenine göre sosyal görünüş kaygısı ile yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesidir. Çalışmanın örneklem grubunu Adana, Kütahya ve Trabzon illerindeki işitme engelliler okulunda eğitim gören 4-8. sınıflar arasındaki toplam 83 öğrenci oluşturmuştur. Gereç ve Yöntemler: Veri toplama araçları ile ilgili katılımcıların demografik özelliklerini saptamak için ilk önce araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Katılımcıların sosyal görünüş kaygılarını ölçmek amacıyla Hart ve ark. tarafından geliştirilen ve Doğan tarafından Türkçeye uyarlanan “Sosyal Görünüş Kaygısı Ölçeği” ile Aksungur tarafından Türkçeye çevrilen “Yaşam Kalitesi Ölçeği” kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmayla, spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin “Sosyal Görünüş Kaygılarında herhangi bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırmamıza göre, spor yapma durumunun “Yaşam Kalitesi”ne herhangi anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucu çıkmaktadır (Eroğlu ve Acet., 2016).

Engelli bireylerin toplumsal uyum ve rehabilitasyonunun sağlanabilmesi için yeni düzenlemeler yapılması ve bu sayede engelli bireyler için spora erişilebilirliğin kolaylaştırılması gerekmektedir. Bu nedenle, engelli bireylerin spora katılımlarının önündeki zorlanmalar hakkında bir bilgi kaynağına ihtiyaç vardır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı “Engelli Bireylerde Spora Katılımın Önündeki Zorlanmalar Ölçeğini geliştirmek, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapmaktır. Araştırma karma modelde desenlemiştir ve bedensel, işitme, görme engelli bireylerden oluşan 298

kişi gönüllü olarak katılmıştır. Literatür kapsamında engelli bireylerde spora katılım önündeki zorlanmaları belirlemeye yönelik ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu boşluğun giderilmesi düşüncesinden hareketle, araştırma kapsamında engelli bireylerde spora katılım önündeki zorlanmaları geçerli ve güvenilir olarak ölçebilen bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmaya bedensel, işitme ve görme engelli bireylerden 139'u kadın, 159'u erkek olmak üzere toplam 298 kişi gönüllülük esası ile katılım sağlamıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme ve literatür taraması sonucu oluşturulan 32 ifadeden oluşan madde havuzu ilk olarak 7 uzman görüşüne sunulmuş ve kapsam geçerliği sağlanmıştır. Uzmanlardan gelen dönüşler doğrultusunda form 27 maddeye düşürülmüştür. Bu aşamadan sonra pilot çalışma sonrası oluşturulan 26 maddelik nihai form üzerinden geçerlik güvenirlik çalışmaları yapılmıştır (Yılmaz ve Ark., 2021).

Çalışmanın sonuçlarına göre spor yapan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşme puanlarının spor yapmayan işitme engelli öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla sporun işitme engelli öğrencilerde olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile sosyalleşme durumları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda öğrencilerin cinsiyetleri ile sosyalleşme düzeyleri arasında istatistiksel bir ilişki tespit edilmemiştir. Öğrencilerin sosyalleşme ölçeğinden almış oldukları puanların, öğrencilerin yaş değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere nonparametrik Mann Whitney-U testi uygulanmış, gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p>0.05$). Tablodan da anlaşılacağı üzere, öğrencilerin sosyalleşme ölçeğinden almış oldukları puanların, spor yapma değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan non-parametrik Mann Whitney-U testi sonucunda, gruplar arasında spor yapanlar lehine istatistiksel açıdan $p<0,005$ düzeyinde anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Tabloda görüldüğü gibi öğrencilerin sosyalleşme ölçeğinden almış oldukları puanların, aile gelir durum değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonucunda aile gelir durum değişkeni gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Ata, 2020).

Araştırmada, öğrencilerin serbest zaman doyum ölçeği alt boyutlarından

sadece, rahatlama boyutunda ise anlamlı bir farklılığın olduğu bu farklılığında bayanların lehine olduğu görülmektedir. Araştırmada, Serbest Zaman Doyum Ölçeği Alt Boyutları olan, Eğitimsel, Çevresel, Rahatlama, Fiziksel, Sosyal ve Psikolojik puanları ile öğrencilerin sınıf, değişkenine göre anlamlı farklılık bulunamamıştır. Araştırmada, öğrencilerin yaş değişkenine göre Serbest Zaman Doyum Ölçeği Alt Boyutları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Serbest zaman doyum ölçeği alt boyutları sıralamalar ortalamalarının öğrenci ailelerinin aylık gelir değişkeni arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Araştırmada, öğrencilerin “serbest zamanlarımda spor yaptıktan sonra mutlu olur musunuz?” görüşüne katılımlarına göre, Serbest Zaman Doyum Ölçeği Alt Boyutları olan, Eğitimsel boyutta, Fiziksel ve Psikolojik, boyutta evet diyenler lehine anlamlı farklılık vardır. Araştırmada, öğrencilerin insanların engel durumu spor yapılmasına engel değildir?” görüşüne katılımlarına göre, Serbest Zaman Doyum Ölçeği Alt Boyutları olan, Fiziksel boyutta evet diyenler lehine anlamlı farklılık vardır (Say, 2013).

Araştırmanın kapsamına göre toplam 100 katılımcının %89'u erkek ve %11'i kadındır. Araştırma kapsamındaki katılımcıların yaşlarına bakıldığında, en küçük yaş 16, en büyük yaş ise 55'tir ve yaş ortalaması 32'dir. Erkeklerde en büyük yaş 55 iken kadınlarda en büyük yaş 43 olarak tespit edilmiştir. Erkeklerde en küçük yaş 16, kadınlarda 26'dır. Katılımcıların %100'ü Türkiye'deki profesyonel liglerde aktif olarak spor yapmaktadır. Araştırmaya Türkiye Bedensel Engelliler Spor Federasyonu'na bağlı Batman, Aydın, Kırklareli, Hatay, Kocaeli ve Hakkari illerinde bulunan tekerlekli sandalye basketbolu sporcuları dahil olmuştur. Bedensel engelli bireylerin tekerlekli sandalye basketboluna yönelme nedenlerini incelediğimizde, katılımcıların sırasıyla; 'Tekerlekli Sandalye Basketbolunu Sevmek' (%63), 'Başarı Kazanmaktan Zevk Almak' (%52), 'Milli Takım Sporucusu Olmak' (%51), 'Herkesçe Tanınan Bir Sporcu Olmak' (%49), 'Yeni Ülkeler Görmek' (%42), 'Gerçek Mutluluğu Tekerlekli Sandalye Sporunda Bulmak' (%41), 'Sporcu Olarak Arkadaşlarca Sevilmek Ve Sayılmak' (%40), 'Spor Yaparak Boş Zamanları Olumlu Değerlendirmek' (%39) tercih etiklerini görmekteyiz. Araştırmada yer alan ankette, 'Beden Eğitimi Öğretmeni Olmak' ve 'Tekerlekli Sandalye Sporunu Sayesinde Yurtdışındaki Üniversitelerden Burs Eğitimi Almak' sorularına verilen cevapların yine yüksek korelasyon gösterdikleri anlaşılmıştır. Çalışmada, spora yönelme nedenlerine ilişkin yapılan ankette, 'Antrenör Olmak' ve 'Beden Eğitimi Öğretmeni

Olmak' soruları arasında yüksek korelasyon gözlemlenmiştir ($r = 0,663$). Ankette yer alan 'Herkesçe Tanınan Bir Sporcu Olmak' ve 'Milli Takım Sporcusu Olmak' sorularına verilen cevaplar yüksek korelasyon gösteren bir diğer tekerlekli sandalye basketboluna yönelme nedeni olarak gösterilebilir. Son olarak ankette yer alan 'İyi Bir Fiziki görünüme Sahip Olmak' ve 'Çevreyle Spor Yapan Biri Olarak İlişkileri Sürdürmek' sorularına verilen cevaplar arasında yüksek korelasyon gözlemlenmiştir (Yaşar:2017).

Elit AWPD için spora katılımın motivasyonlarını, kolaylaştırıcılarını ve engellerini belirlemektir. Katılımcıların seçkinlere uygun atletizme katılma motivasyonlarını tanımlayan temalar ortaya çıktı. Sporcuların deneyimlerine yönelik algılanan kolaylaştırıcılar, rekabet, hedeflere ulaşma, sosyal destek ve antrenörleridir. Engeller, zaman kısıtlamaları, maliyet, farkındalık eksikliği ve aşırı kullanım yaralanmaları ile ilgili olarak ifade edildi. Çalışmanın sonuçları, eğitimcileri, koçları ve ebeveynleri, mevcut yetenek düzeyi ne olursa olsun, fiziksel engelli daha fazla bireye yeterli desteği sağlamaya teşvik etmelidir. Bu nitel analiz, elit AWPD'nin gelişimine ilişkin içgörüler sağladı, ancak başka soruları da gündeme getirdi. Spor, ezici bir çoğunlukla olumlu bir deneyim olarak görülüp deneyimlenmiş olsa da, özellikle güçlü bir destek yapısı veya yeterli kaynakları olmayanlar olmak üzere, AWPD için atletik deneyimleri çevreleyen sosyolojik fenomen hakkında daha az şey bilinmektedir. Bu nedenle, farklı sosyal destek biçimlerini, hedef belirlemeyi ve savunuculuğu inceleyen daha fazla araştırma, bu çalışma alanını ve kanıta dayalı uygulamayı daha da ilerletmek için garanti edilir (McLoughlin ve Ark., 2017).

Adaptif Sporlar, geleneksel rehabilitasyon hizmetleri resmi olarak tamamlandığında rehabilitasyonda bir yardımcı ve bir köprü görevi görebilir. Engelli bireyler, iyileşme ve uyum sağlama yollarında sayısız fiziksel ve zihinsel zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Uyarlanabilir sporlar yalnızca fiziksel uygunluğu optimize etmeye devam etmek için bir yol sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yaşam kalitesini de olumlu yönde etkileyebilir. Uyarlanabilir sporların psikososyal etkisine ilişkin literatür henüz emekleme aşamasında olmasına rağmen, mevcut literatür spor katılımının belirli duygudurum semptomları, beden imajı, öz yeterlilik, öz yeterlilik ve yaşam kalitesindeki gelişmelerle ilişkili olduğunu öne sürmektedir. Mevcut derlemenin bir sınırlaması, gözden geçirilen makalelerin çoğunun SCI popülasyonuna daha fazla odaklanmış olması ve birkaçının açıkça TBI, ampute, inme ve nöromusküler bozuklukları olanlara odaklanmış olmasıdır. SCI dışındaki

diğer engelli popülasyonları genişletmek ve vurgulamak için gelecekteki araştırmalara ihtiyaç vardır. Ayrıca, gözden geçirilen araştırma çalışmalarının çoğu ankete dayalıydı ve her çalışmada standartlaştırılmamış çeşitli anketler kullandı. Son olarak, adaptif spor katılımı ve yaşam kalitesi ile ilgili randomize kontrollü çalışmaların eksikliği vardır.

Ne yazık ki, engelli bireylerin uyarlanabilir sporlara ve rekreasyona katılmaları için birçok kişisel ve çevresel engel bulunmaktadır. Engellilerle alışan savunucuların, bu potansiyel fiziksel, psikososyal ve yaşam kalitesi ödüllerinden yararlanmak için spor ve rekreasyona katılma fırsatlarını artırmaya yönelik sürekli çaba göstermeleri zorunludur. Fiziksel aktivite davranışını geliştirmeye yönelik etkili bir program, aktif bir yaşam tarzını teşvik etmek için kapsamlı bireyselleştirilmiş danışma oturumlarını içeren, fiziksel aktivite davranışının kişisel ve çevresel belirleyicilerini ele alan bir program içermelidir.81,82 Katılımın önündeki engelleri ve kolaylaştırıcıları belirlemeye devam etmek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Sadece fiziksel sağlık yararlarından değil, aynı zamanda psikososyal iyileştirmelerden de yararlanmak için uyarlanabilir sporlarda (Kraus ve Ark., 2019).

Sonuç olarak, engelli bireylerin spor programlarına katılmak için güçlü bir motivasyona ihtiyaçları vardır ve bu onları davranışsal olarak geliştirir. Spora katılım motivasyonları arttıa prososyal davranışları olumlu yönde etkilenmekte ve antisosyal davranışları azalmaktadır (Top ve Akil., 2021). Sağlık profesyonelleri, spor programlarına başlamadan önce ulaşım sorunları, bilgi eksikliği ve sporcu akran/arkadaş eksikliği gibi engelleri azaltmaya çalışmalıdır. Hem kişisel hem de çevresel engeller ve kolaylaştırıcılar,

Görme engelli kişilere spora katılım konusunda tavsiyelerde bulunurken dikkate alınır. İnsanların spora katılımına yönelik olumlu tutumları, aile ve arkadaşlarından destek almaları, spora başarılı katılım için esastır. Bir spor programının vurgusu, görme engelli kişilerde spora katılımı artırmak için eğlence, sağlığı artırma ve sosyal temaslar gibi sporun olumlu yönleri üzerinde olmalıdır (Jaarsma, 2014).

Altmış erkek ve 40 kadın tekerlekli sandalyeye bağlı katılımcılar çalışmaya katıldı. Çoğunlukla sporcular, basketbolcular ve tenisilerdi. Tablo 2, erkek ve kadın katılımcılar için motivasyon faktörlerini göstermektedir. Erkek katılımcılar için, sosyal bütünleşme güdülerinin ortalama değeri beş faktör arasında en yüksek (2,92) iken, bunu zindeliğe yönelik güdüler (2,90), sosyal duygusal güdüler (2,65), göreve

yönelik güdüler (2,52) izlemiştir ve en düşük ego yönelimli güdüler (2.35). Kadın katılımcılar için, çalışmada incelenen 5 faktör arasında en yüksek zindeliğe yönelik güdüler (2,85), bunu sosyal bütünleşme güdüleri (2,72), göreve yönelik güdüler (2,50) ve sosyal duyuşsal güdüler (2,43) izlemiştir. ego yönelimli güdülerdi (2.10). Tablo 3 cinsiyetler arası t-testi sonuçlarını göstermektedir. Erkekler ve kadınlar arasında motivasyon faktörlerinde anlamlı bir farklılık yoktu. Tablo 4, beş motivasyon faktörü için p değerini göstermektedir. Erkek ve kadın tekerlekli sandalye sporcuları arasında güdü açısından anlamlı bir farklılık yoktur ($p=0.091$; $p>0.05$). Hem cinsiyete göre algılanan zindeliğe yönelik güdüler ($p=0,697$; $p>0,05$) hem de sosyal duyuşsal güdüler ($p=0,124$; $p>0,05$) ve göreve yönelik güdüler ($p=0,895$; $p>0,05$) arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Katılım için ana faktörler. Ancak sosyal bütünleşme güdüleri ($p=0.43$; $p<0.05$) ve ego yönelimli güdüler ($p=0.033$; $p<0.05$) arasında anlamlı farklılıklar vardır (Abdullah ve Ark., 2017).

Engelli bireyler yaşamlarında sağlıklı insanlara göre daha fazla zorluk yaşarlar. 10 bedensel engelli tekerlekli sandalye basketbolcu 18-35 yaşlarındaki bireyler ile yapılan araştırmada, tekerlekli sandalye basketbolcularının eğitime İngilizce öğretimini entegre ederek CLIL programının motivasyon, moral ve refah üzerindeki etkilerini değerlendirdi. Sonuçlar, CLIL'in engelli bireylere benlik imajı, motivasyon, sosyal beceriler ve hedef dilde konuşma becerileri açısından fayda sağladığını göstermiştir. CLIL, yabancı dilleri bir dizi içeriğe dahil ederek, dünya çapında etkili bir dil öğretim yöntemi olarak sıklıkla kullanılmaktadır. Öğrencilerin hem konu alanı bilgisini hem de yabancı dilleri aynı anda öğrenmeleri gerektiğinden, CLIL bir yabancı dil öğrenmenin daha doğal bir yolunu sunar. CLIL'in beden eğitimi ve spor gibi içeriklere uygulanması azdır ve bu da daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır (Bekiroğulları, Burgul ve Yağcı; 2022).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve analizi, bulguların yorumlanması, sonuç ve öneriler bulunmaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmanın deseni, “Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım Motivasyonlarının İncelenmesi (KKTC Örneği)” başlıklı karma araştırmada; sporcu olan ortopedik ve işitme engelli bireyler ile hiç spor yapmayan ortopedik ve işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonların incelendiği bir çalışmadır. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmada, ayrıntılı ve güvenilir veriler elde edilmesi hedeflendiğinden, anket ve yarı yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Bu sebeple çalışmada, analiz tekniği olarak hem nitel hem de nicel boyutları barındıran karma yöntemler uygulanmıştır.

Nicel boyutta anket tekniği, nitel boyutta ise yüz yüze görüşme tekniği uygulanmıştır. Daha çok analiz veya veri toplama şeklinin aynı araştırmada kullanılması karma yöntem olarak bilinmektedir. Buna benzer çalışmalarda karma yöntemin kullanılması oldukça yaygın bir şekildir (Gürbüz ve Şahin, 2016). Nicel yöntem vasıtasıyla elde edilen veriler birçok katılımcıya ulaşmayı sağlarken, görüşme ve gözlem gibi nitel yöntemler kullanılarak elde edilen veriler, çalışma konusunun daha net incelenmesine olanak sağlar (Baltacı, 2018). Araştırma, nicel verilerin belirlenmesinden sonra, nitel verilerle desteklenmiştir.

Araştırma nicel boyutunda tarama modelinde kullanılan tekniklerden biri olan survey (anket) tekniği uygulanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması, tarama modeli olarak ise yüz yüze görüşme yöntemi uygulanmıştır. Durum çalışması nitel araştırmada yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (Merriam, 2015). Nitel durum çalışmasının en fazla göze çarpan özelliği birden fazla durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Yani duruma ilişkin araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine çalışılır. Bu süreç önceden belirlenmiş ve bir hedef için yapılan, soru sorma, yanıtlama şekline dayalı karşılıklı bir iletişim yöntemidir (Büyüköztürk, 2002).

Bu çalışmada Ortopedik ve İşitme Engelli olarak spor yapan bireylere ESKMÖ (Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği) uygulanmıştır. Ortopedik ve İşitme engelli olup herhangi bir spor etkinliğiyle uğraşmayan bireylere ise yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan demokratik bilgi formu ve görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme tekniğini yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış görüşmeler olarak tanımlayabiliriz (Tanrıoğen, 2011). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği için, önceden belirlenmiş sorular yapılan çalışmada kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, sorulacak olan sorular önceden belirlense de görüşme esnasında araştırmacı yeni sorular ekleyebilir. Bu yöntem ne çok katı ne de çok esnek bir yöntemdir (Karasar, 2009).

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Engelliler Spor Federasyonu olup, spor yapan Ortopedik ve İşitme Engelli bireylerin tümü olan (70) ortopedik engelli ve (30) işitme engelli toplam 100 sporcu araştırmanın örneklem grubunu oluşturmaktadır. Nitel araştırmanın temel problem sorusuna ulaşabilmek için, araştırma grubunda yer alan herhangi bir spor branşıyla ilgilenmeyen katılımcılara uygulanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu olarak, KKTC’de toplamda ortopedik engelli (750) ve işitme engelli bireyler (417) engelli vatandaşların (KTOÖD, 2021) içlerinden rastgele seçilen spor yapmayan (35) ortopedik engelli ve (20) işitme engelli toplam 55 bireylerin katılımıyla, genel toplam olarak 155 engelli bireyler ile yürütülmüştür. Bu çalışmada ortopedik ve işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının ne düzeyde olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çalışmadaki örneklem seçimi durum çalışmalarında kullanılan amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir (Maxwell, 2005). Ölçüt örnekleme, bir amaç ya da odak noktası doğrultusunda bireylerin seçilmesidir (Punch, 2009).

3.3 Veri Toplama Araçları

Çalışmanın nicel aşamasında, 70 ortopedik engelli ve 30 işitme engelli sporcu olan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının incelenmesi için ESKMÖ (Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği) uygulanmıştır. Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ). Tekkurşun-Demir ve diğerleri (2018) tarafından geliştirilen 22 maddeden oluşan ölçektir. Birinci faktör

“İçsel Motivasyon” adı altında ilk 12, ikinci faktör “Dışsal Motivasyon” 5, üçüncü faktör ise “Motivasyonsuzluk” adı altında son 5 maddeyi içermektedir.

Motivasyonsuzluk faktörü ters maddelerden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar; İçsel Motivasyon için 12-60; Dışsal Motivasyon için 5-25;

Motivasyonsuzluk için 5-25; ölçeğin tamamı için 22-110’ dur. Katılımcıların ölçekten aldığı puanlardaki artış, katılımcıların spora katılım motivasyonunun arttığına işaret eder. Çalışmanın nitel kısmında ise, spor yapmayan 35 ortopedik engelli ile 20 işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının değerlendirmek için görüşme formu hazırlarken, öncelikli alan yazındaki araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmalardan yola çıkarak çalışmanın amaçları ile tutarlı olacak şekilde, görüşme formunda yer alması düşünülen sorular hazırlanmıştır. Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için, üç uzman görüşü almak hedefiyle Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri ve Spor Bilimleri Fakültesi’nden öğretim üyelerinin incelemesine sunulmuştur. Bu görüşler ışığında, form düzenlenmiştir. Bunun sonrasında araştırma grubuna benzer bir araştırma grubu seçilerek pilot görüşme yapılmıştır. Böylece soruların, açık ve net olup olmadığının, verilen cevapların, sorulan soruların cevaplarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi sağlanmıştır. Ardından tekrar görüşme soruları hazırlama evresinde, spor bilimleri uzmanlarına, uzman görüşlerine, eğitim yönetimi uzmanlarına ve yazılım kuralları için de Türk Dili dilbilimcilerine başvurulmuş, dökümler incelenerek sorulan soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı, ele alınan konuyu içerip içermediği ve gerekli olan bilgileri sağlama olasılığını da düşünerek kontrol amaçlı yardım alınmıştır. Görüşme sorularının, elde edilmesi hedeflenen verileri sağlanacağı kararına varıldıktan sonra veri toplama sürecine başlanmıştır. Bu çalışmanın nitel kısmında katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlenmesinde ve yorumlanmasında içerik analizi kullanılmıştır. Nitel çalışmalarda veri toplama hedefiyle doğrudan gözlem, döküman analizi ve derinlemesine görüşme, teknikleri kullanılmaktadır. Bu çalışmada verileri elde edebilmek için derinlemesine (yüz yüze) görüşme tekniği uygulanmıştır. Yüz yüze görüşmelerin, soruların sırası konusunda rahatlık getirmesi, cevap oranının yüksek olması, ortam üzerinde kontrol sağlaması ve çalışılan konuyla ilgili olarak detaylı bilgi vermesi gibi avantajları mevcuttur (Büyüköztürk, 2002).

Üç çeşit görüşme tekniği bulunmaktadır; Standart açık uçlu görüşme, sohbet tarzı görüşme ve görüşme formu yaklaşımı. Araştırmanın bu bölümünde, görüşme formu yaklaşımı uygulanmıştır. Bu tür görüşmelerde araştırmacıda, konuyu içeren sorular

hazırlanan bir çeşit soru formu mevcuttur. Araştırmacı, görüşmenin herhangi bir anında bu soruları katılan bireylere sorabilmekte, almış olduğu yanıtlara göre görüşme formunda olmayan farklı sorular sorabilmekte ve katılımcıların düşüncelerinin daha detaylı incelenmesine yardımcı olacak sorular kullanabilmektedir.

3.4 Veri Toplama Süreci

Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama süreci başlatılmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı önceden bildirilmiştir. Veri toplama sürecinin nicel kısmında KKTC Engelliler Spor Federasyonunda bulunan engelli sporculara ulaşılarak anketler uygulanmıştır. Veri toplama sürecinin nitel kısmında ise spor yapmayan engellilerle ilgili derneklere gidilerek yüz yüze görüşme yöntemiyle görüşme formları doldurulmuştur. Her bir görüşme ortalama 15 dakika sürmüştür. Çalışma öncesinde engelli sporculara ve engelli bireylere onam formları sunulmuştur. Veri toplama süreci 15 gün sürmüş ve katılımcılara herhangi bir teşvik verilmemiştir. Katılımcıların görüşleri özenli ve dikkatli şekilde dinlenerek not tutulmuştur. Her görüşmenin sonunda zaman ayırarak bu araştırmaya katkı koydukları için katılımcılara teşekkür edilmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan kişilerin doldurduğu formlar kesinlikle kimseyle paylaşılmayacak şekilde bilgisayar ortamında şifreli şekilde saklanmaktadır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) programına ait 26. 'ncı sürüm kullanılarak analize tabi tutulmuştur.

Analizlere geçilmeden önce katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğine verdikleri yanıtların güvenilirliği için Cronbach Alfa testi yapılmış ve alfa katsayısının 0,975 olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya alınan engelli bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımına ilişkin frekans analizi yapılmış ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarına dair tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarının normal dağılım uymasının incelenmesi için Kolmogorov-Smirnov testi ve Shapiro-Wilk testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 1.'de gösterilmiştir.

Tablo 1 Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarına ilişkin normallik testleri

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İst.	sd	p	İst.	sd	p
İçsel Motivasyon	0,294	100	0,000*	0,555	100	0,000*
Dışsal Motivasyon	0,188	100	0,000*	0,876	100	0,000*
Motivasyonsuzluk	0,286	100	0,000*	0,642	100	0,000*
ESKMÖ Geneli	0,261	100	0,000*	0,594	100	0,000*

* $p < 0,05$

Tablo 1.'de gösterilen katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarına ilişkin normallik testleri sonuçları incelendiğinde, engelli bireylerin ölçeklerden aldıkları puanların normal dağılıma uymadığı saptanmıştır ($p < 0,05$). Buna göre araştırmada gerçekleştirilen karşılaştırmalarda nonparametrik hipotez testleri kullanılmıştır. Buna göre katılımcıların cinsiyetine ve engel durumuna göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi kullanılırken, yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği puanlarının karşılaştırılmasında Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır.

Ortopedik ve işitme engelli bireylerin sportif etkinliklere katılım motivasyonlarına yönelik görüşlerini daha detaylı bir şekilde irdeleyebilmek için engelli bireyler ile yapılan görüşmeler değerlendirilmiştir. Katılımcılara yarı yapılandırılmış görüşme soruları uygulanmıştır. İçerik analizi tekniğiyle çözümlenen görüşme verileri, çalışmanın alt problemlerine paralel olarak sunulmuştur.

Bu çalışmada elde edilen nitel verilerin analizinde ise kodlanması ve kategorize edilmesini içeren içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi sürecinde temel amaç, veri kümesi içerisinde birbirine benzeyen kavramların bir araya getirilip temaların oluşturulması ve bu temaların birbirleriyle ilişkilerinin kurularak uygun biçimde yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Yarı yapılandırılmış görüşmelerde açık uçlu sorular sorulmaktadır. Görüşme yapılan kişilerin derinlemesine cevap vermeleri istenmektedir. Her soruya verilen cevaplar tek tek kategorize edilerek, tablolara yerleştirilmiştir. Yapılan bu ilk kategorileştirmeden sonra veriler, araştırmacı tarafından tekrar incelenerek temel temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Belirlenen bu tema ve kategoriler ilgili alan

yazın göz önünde bulundurularak tekrar gözden geçirilmiş ve benzer örüntüler gösteren kategoriler birleştirilmiş, farklılık gösterenler ise ayrı kategori altında toplanarak kodlanmıştır. Bu kategorilerin yanlarına hangi ebeveyn cevap verdiyse numaralı şekilde yazılmıştır. İfade edilen kısma ise kategorilerden çıkarılan cümleler örnek olarak yazılmıştır. Bireysel görüşmeler okullar ziyaret edilerek ebeveynlerin müsait olduğu zaman dilimlerinde yapılmıştır. Katılımcılar ile yapılan görüşmeler birebir konuşulabilecek bir ortamda yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde bireylerin rahat cevap verdikleri gözlenmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların bazı cevapları kısa ve net şekilde olmuştur. Araştırmacı bu soruları katılımcılara tekrar sorarak sorular üzerinde biraz daha düşüncelerini sağlamaya çalışmıştır.

İçerik analizi için elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Daha sonra ham veri metinleri, yarı yapılandırılmış görüşme formlarında yer alan sorular doğrultusunda gruplandırılmıştır. Gruplandırılmış bu metinler üzerinde içerik analizleri gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın raporlaştırılması aşamasında, katılımcılar için İE1, İE2, OE1, OE2 ... şeklinde kodlar kullanılarak katılımcı isimleri gizlenmiş; görüşmelerden birebir alıntılar yapılarak güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır.

Verinin kodlanması ile ilgili bu sürecin sonunda çalışmanın bulgularını oluşturan temel temalar, ana kategoriler ve alt kategoriler belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, veri analizinin geçerlilik ve güvenilirliğini test etmek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan stratejilerden bir tanesi olan çeşitleme yapılmıştır.

Patton (Aktaran Gizir, 1998), çeşitleme stratejisinin dört temel türü olduğunu ifade etmektedir. Bunlardan ilki olan veri çeşitlemesi, yapılan çalışma ile ilgili veri kaynaklarının çeşitlemesi olarak tanımlanmaktadır. Bir diğer çeşitleme türü ise çalışmada farklı araştırmacıların da sürece katıldığı, araştırmacı çeşitlemesi adı verilen çeşitleme türüdür. Üçüncü çeşitleme türü olarak tanımlanan kuramsal çeşitleme, verilerin çeşitli bakış açılarına göre yorumlanmasına olanak sağlayan çeşitlemedir. Son çeşitleme türü metot çeşitlemesi olarak tanımlanmış ve çalışılan konuyla ilgili birçok metodun kullanıldığı çeşitleme türü olarak adlandırılmıştır.

Araştırma görüşme sorularının cevaplarından elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde veriler dört aşamada analiz edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2001).

3.5.1. Verilerin Kodlanması: İçerik analizinin bu ilk aşamasında, her bir katılımcıya numara verilerek görüşmenin dökümleri yapıldıktan sonra katılımcılardan elde edilen

veriler araştırmanın çerçevesi içerisinde incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kavramsal olarak ifade ettiği anlam isimlendirilip kodlanmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesine ve görüşme sorularına dayanılarak daha önce hazırlanmış olan kod listesine, tüm verilerin incelenmesinden sonra son şekli verilmiştir. Bu kod listesi verilerin düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür. Araştırma sorularının dışında kalan veriler kodlama dışında bırakılmıştır.

3.5.2. Temaların Bulunması: Bu aşamada ise verilerin kodlanması aşamasında belirlenen kodlar her biri ayrı kategori olarak kabul edilmiş ve ayrı temalar olarak değerlendirilmiştir.

3.5.3. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Organize Edilmesi ve Tanımlanması:

Bu aşamada ise katılımcıların görüşleri okuyucunun anlayabileceği bir dilde açıklanmış ve görüşler ilk elden okuyucuya sunulmuştur. Görüşme notlarının hangi katılımcıya ait olduğunu belirlemek amacıyla dipnot kullanılmış ve görüşme notları tırnak işareti içinde verilmiştir. Daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi katılımcıya ait olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamalarda kodlama sistemi verilmiştir:

ÖRNEK: “.....” (İ: E (1)), (O: E (2)).

İ: İşitme

O: Ortopedik

E: Engelli

1: 1 Numaralı Katılımcı

3.5.4. Bulguların Yorumlanması: Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların açıklanması bu son aşamada yapılmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmanın gerektirdiği aşamalardan geçirilerek yorumlanmış ve birtakım sonuçlara ulaşılmıştır.

3.6 Çalışmanın Planı

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde, KKTC'deki Basketbol Federasyonunda faaliyet gösteren Özel Basketbol Okullarına giden 6-12 yaş çocukların ebeveynler ile görüşülmüştür. KKTC'nin dört ilçesi olan (Lefkoşa, Mağusa, Girne ve Güzelyurt) ilçelerinden Mağusada Özel Basketbol Okulu hiç

olmamasından dolayı, çalışmaya Lefkoşa, Girne ve Güzelyurt sınırları içerisinde yer alan, her bir ilçeden rasgele birer tane seçilmiş Özel Basketbol Okulları (toplam 3 okul) ile sınırlıdır.

Katılımcılar, çalışmanın amacı ve veri toplama yöntemi olarak görüşme yönteminin kullanılacağı konusunda önceden bilgilendirilmiş olup belirlenen uygun saatlerde görüşme soruları uygulanmıştır. Gönüllü olarak çalışmaya dahil olan katılımcılar ile görüşme öncesinde randevular belirlenmiş ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılının Bahar döneminde çalışmanın verileri toplanmıştır. Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama sürecine geçilmiştir.

Ebeveynler ile yapılan yüz yüze görüşmeler doğrultusunda, doğrudan gözlem ve döküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Katılımcılar ile görüşmelerde ise herhangi bir veriyi kaybetmemek amacıyla, gönüllülük esasına göre ses kayıt cihazı ile görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Her bir görüşme ortalama 20 dk. sürmüştür. Ses kayıt cihazının kullanılması konusunda ebeveynlerden gerekli izinler alınmış, araştırmanın gizlilik etiği üzerinde önemle durulmuştur. Görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmakla birlikte, görüşme esnasında ortaya çıkabilecek herhangi bir karışıklığı önlemek ve sistemli bir biçimde görüşmeyi devam ettirebilmek amacıyla katılımcıların görüşleri dikkatli ve özenli bir biçimde dinlenerek yazılı olarak not tutulmuştur. Her görüşmenin sonunda zaman ayırarak bu çalışmaya katkı sağladıkları için katılımcılara teşekkür edilmiştir.

3.7 Geçerlik ve Güvenirlilik

Araştırmanın geçerliği ve güvenirliliğine ilişkin farklı kanıtlar üretilmeye çalışılmıştır. Öncelikle araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formu kapsam geçerliği için üç alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Nitekim uzman incelemesi nitel araştırmalarda geçerliği sağlamak için kullanılan yöntemlerden biridir (Merriam, 2015). Araştırmada çeşitlilik sağlanması amacıyla farklı üniversitelerde ve farklı alanlarda görev yapan araştırma görevlileri ile görüşmeler yapılmıştır. Bunun nedeni, katılımcı özelliklerinin ve alanlarının çalışma sonuçlarının geçerliğini olumsuz yönde etkilemesinin önüne geçmektir. Katılımcı çeşitliliği sağlanarak bu durumun, çalışma sonuçlarının geçerliğini etkileme olasılığı en aza indirilmiştir (Fraenkel ve Wallen, 2009). Görüşmeler sırasında katılımcılara açık bir şekilde araştırmanın amacı açıklanarak katılmak isteyip istemedikleri sorulmuş ve izinleri

alınmıştır. Böylelikle araştırmalarda oldukça önemli bir etik ilke olan “gönüllü katılım” ilkesi (Berg, 1998) gerçekleştirilmiştir. Geçerliğe bir başka tehdit ise araştırmacıların önyargılarıdır (Büyükgöze ve Gün, 2017). Verilerin analizi sürecinde, araştırmacıların çalışma sonuçlarını etkileme durumlarının önüne geçmek için görüşme sonuçları değerlendirilirken katılımcıların adları eklenmemiştir. Bunun yanı sıra uzun süre çalışmadan kaynaklı yorgunluğun, çalışma sonuçlarını etkilememesi için de planlı bir şekilde ve kısa aralıklarla değerlendirmeler yapılmıştır. Veri toplama esnasında çözümleme süreci başlatılmış, verilerin doyuma ulaştığına karar verildiğinde görüşmeler sonlandırılmıştır. Bu şekilde yeterli katılım geçerliği sağlanmıştır. Araştırma sonuçlarının doğruluğunu belirleyebilmek için öncelikle veriler araştırmacılar tarafından birbirlerinden bağımsız olarak yorumlanmıştır. Ardından bir araya gelinerek ortak noktalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çıkan temalarda çoğunlukla uyuşulduğu görülmüş, diğerleri ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapılmış ve bu sayede görüş birliğine varılmıştır. Araştırmanın dış güvenilirliğinin sağlanması için Yıldırım ve Şimşek’in (2011) belirtmiş olduğu gibi veri toplama ile analiz aşamaları ayrıntılı ve açık bir biçimde tanımlanmaya çalışılmıştır. İç güvenilirliğin sağlanması için ise doğrudan alıntılara yer verilmiş, bunun yanı sıra birden fazla araştırmacının araştırmaya dâhil edilmesi sağlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu çalışmada bulgular bölümü, iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, nicel çalışma gurubundaki katılımcılara ilişkin genel bilgiler verilmiştir. İkinci kısımda ise, nitel bölümde yer alan katılımcılar ile yapılan görüşmeler, yorumsamacı bir yaklaşımla sunulmuştur.

4.1. Nicel Bulgulara İlişkin Genel Bilgiler

Aşağıda nicel çalışma gurubundaki katılımcılara ilişkin genel bilgiler verilmiştir.

Tablo 2 Katılımcıları sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	15	15,0
Erkek	85	85,0
Yaş grubu		
19-25 yaş	39	39,0
26-32 yaş	34	34,0
33 yaş ve üzeri	27	27,0
Engel durumu		
Ortopedik engelli	70	70,0
İşitme engelli	30	30,0
Toplam	100	100,0

Tablo 2’de araştırmaya dahil olan engelli bireylerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılanların %15’inin kadın, %85’inin erkek katılımcılar olduğu, %39’unun 19-25 arası yaş grubuna mensup, %34’ünün 26-32 arası yaş grubuna mensup, %27’sinin 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcılar olduğu, %70’inin ortopedik engelli katılımcı, %30’unun işitme engelli katılımcı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3 Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği maddelerinden aldıkları puanlar

	\bar{x}	s
1. Spor, yetersizliklerimi en aza indirir.	4,53	1,11
2.Spor özgür hissettirir.	4,48	1,11
3.Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır.	4,47	1,00
4.Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar.	4,35	1,02
5.Spor sayesinde engelikle başa çıkabilirim.	4,52	0,94
6.Sporunda kazanmak bana haz verir.	4,50	1,08
7.Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.	4,49	1,05
8.Spor kişisel gelişimimi artırır.	4,43	1,06
9.Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.	4,51	1,05
10.Spor dayanıklılığımı artırır.	4,45	1,10
11.Spor kas kütlemini artırır.	4,48	1,11
12.Spor yapınca kendimi iyi hissederim.	4,43	1,09
13.Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.	4,15	1,17
14.Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.	4,04	1,13
15.Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.	3,72	1,12
16.Spor benim için sosyal güvence aracıdır.	3,55	1,27
17.Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.	3,20	1,33
18.Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.*	4,00	1,41
19.Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim. *	4,48	1,05
20.Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil. *	4,53	1,04
21.Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam. *	4,61	0,99
22.Branşimde ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.*	4,52	1,05

**Ters puanlanan maddeler*

Tablo 3'te katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği maddelerinden aldıkları puanlar verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılanların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğine ait "Spor, yetersizliklerimi en aza indirir." maddesinden ortalama $4,53 \pm 1,11$ puan, "Spor özgür hissettirir." maddesinden ortalama $4,48 \pm 1,11$ puan, "Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır." maddesinden ortalama $4,47 \pm 1$ puan, "Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar." maddesinden ortalama $4,35 \pm 1,02$ puan, "Spor sayesinde engelikle başa çıkabilirim." maddesinden ortalama

4,52±0,94 puan, “Sporda kazanmak bana haz verir.” maddesinden ortalama 4,50±1,08 puan, “Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.” maddesinden ortalama 4,49±1,05 puan, “Spor kişisel gelişimimi artırır.” maddesinden ortalama 4,43±1,06 puan, “Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.” maddesinden ortalama 4,51±1,05 puan, “Spor dayanıklılığımı artırır.” maddesinden ortalama 4,45±1,10 puan, “Spor kas kütlemini artırır.” maddesinden ortalama 4,48±1,11 puan, “Spor yapınca kendimi iyi hissederim.” maddesinden ortalama 4,43±1,09 puan, “Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.” maddesinden ortalama 4,15±1,17 puan, “Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.” maddesinden ortalama 4,04±1,13 puan, “Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.” maddesinden ortalama 3,72±1,12 puan, “Spor benim için sosyal güvence aracıdır.” maddesinden ortalama 5,55±1,27 puan, “Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.” maddesinden ortalama 3,20±1,33 puan, “Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.” maddesinden ortalama 4±1,41 puan, “Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim.” maddesinden ortalama 4,48±1,05 puan, “Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil.” maddesinden ortalama 4,53±1,04 puan, “Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam.” maddesinden ortalama 4,61±0,99 puan ve “Branşında ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.” maddesinden ortalama 4,52±1,05 puan aldıkları belirlenmiştir. Genel olarak katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinde yer alan olumlu maddelere “kesinlikle katılıyorum”, olumsuz maddelere ise “kesinlikle katılmıyorum” yanıtlarını verdikleri saptanmıştır.

Tablo 4 Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanlar

	n	\bar{x}	s	Min	Max
İçsel Motivasyon	100	53,64	11,75	15	60
Dışsal Motivasyon	100	18,66	4,90	6	25
Motivasyonsuzluk	100	22,14	4,96	5	25
ESKMÖ Genel	100	94,44	19,72	28	109

Tablo 4’te katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanlar verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan engelli bireylerin Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğine ait İçsel Motivasyon alt boyutundan

ortalama $53,64 \pm 11,75$ puan, minimum 15, maksimum 60 puan, Dışsal Motivasyon alt boyutundan ortalama $18,66 \pm 4,90$ puan, minimum 6, maksimum 25 puan, ve Motivasyonsuzluk alt boyutundan ortalama $22,14 \pm 4,96$ puan, minimum 5, maksimum 25 puan aldıkları, Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genelinden ise ortalama $94,44 \pm 19,72$ puan, minimum 28, maksimum 109 puan aldıkları belirlenmiştir.

Tablo 5 Katılımcıların cinsiyetlerine göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
İçsel Motivasyon	Kadın	15	55,13	11,20	60,00	58,77	-1,245	0,213
	Erkek	85	53,38	11,88	58,00	49,04		
Dışsal Motivasyon	Kadın	15	19,00	4,04	19,00	49,90	-0,088	0,930
	Erkek	85	18,60	5,05	19,00	50,61		
Motivasyonsuzluk	Kadın	15	22,47	5,64	25,00	56,33	-0,921	0,357
	Erkek	85	22,08	4,86	25,00	49,47		
ESKMÖ Genel	Kadın	15	96,60	18,94	103,00	57,10	-0,958	0,338
	Erkek	85	94,06	19,94	102,00	49,34		

Tablo 5’te katılımcıların cinsiyetlerine göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması Mann Whitney U testi kullanılarak verilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, araştırmaya katılan engelli bireylerin cinsiyetlerine göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Kadın ve erkek katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları ile Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları benzer olarak hesaplanmıştır.

Tablo 6 Katılımcıların yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Yaş grubu	n	\bar{x}	s	M	SO	X ²	p	Fark
İçsel Motivasyon	19-25 yaş	39	56,54	7,90	60,00	59,72	13,755	0,001*	1-3
	26-32 yaş	34	55,94	7,65	59,00	52,88			2-3
	33 ve üzeri	27	46,56	16,98	53,00	34,19			
Dışsal Motivasyon	19-25 yaş	39	19,82	4,10	21,00	56,64	8,501	0,014*	1-3
	26-32 yaş	34	19,56	3,81	19,50	54,34			2-3
	33 ve üzeri	27	15,85	6,09	19,00	36,80			
Motivasyonsuzluk	19-25 yaş	39	23,69	2,94	25,00	59,41	8,763	0,013*	1-3
	26-32 yaş	34	22,09	4,63	24,50	48,63			2-3
	33 ve üzeri	27	19,96	6,72	23,00	39,98			
ESKMÖ Geneli	19-25 yaş	39	100,05	12,71	104,00	61,73	15,017	0,001*	1-3
	26-32 yaş	34	97,59	13,22	101,50	50,99			2-3
	33 ve üzeri	27	82,37	28,48	95,00	33,67			

Tablo 6’da katılımcıların yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması Kruskal Wallis testi kullanılarak verilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan engelli bireylerin yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). 19-25 arası yaş grubuna mensup engelli bireylerin İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk puanları ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, 26-32 arası yaş grubuna mensup engelli bireylerin de İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk puanları ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır. Yaş gruplarından kaynaklı hesaplanan puan farkları istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir.

Tablo 7 Katılımcıların engel durumlarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

	Engel durumu	n	\bar{x}	s	M	SO	Z	p
İçsel Motivasyon	Ortopedik Eng.	70	54,26	11,17	59,00	52,21	-0,935	0,350
	İşitme Eng.	30	52,20	13,08	55,50	46,52		
Dışsal Motivasyon	Ortopedik Eng.	70	18,94	4,75	20,00	52,01	-0,800	0,424
	İşitme Eng.	30	18,00	5,26	19,00	46,98		
Motivasyonsuzluk	Ortopedik Eng.	70	22,11	4,92	25,00	50,01	-0,279	0,780
	İşitme Eng.	30	22,20	5,12	25,00	51,63		
ESKMÖ Genel	Ortopedik Eng.	70	95,31	18,96	102,50	53,19	-1,421	0,155
	İşitme Eng.	30	92,40	21,59	98,50	44,22		

Tablo 7’de katılımcıların engel durumlarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması Mann Whitney U testi kullanılarak verilmiştir.

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan engelli bireylerin engel durumlarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Ortopedik engelli katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, işitme engelli katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanlarından daha yüksek hesaplanmış, işitme engelli katılımcıların ise Motivasyonsuzluk puanları, ortopedik engelli katılımcıların Motivasyonsuzluk puanlarından daha yüksek hesaplanmıştır. Katılımcıların engel durumlarından kaynaklı hesaplanan bu puan farkları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

4.2. Nitel Bulgulara İlişkin Genel Bilgiler

Aşağıda nitel çalışma gurubundaki katılımcılara ilişkin spor yapmayan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarına ait görüşleri hakkındaki genel bilgiler verilmiştir.

4.2.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

1. Araştırmanın birinci alt problemi “*Engelli spor branşlarına katılmayı düşündünüz mü?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın birinci alt problemi olan, engelli spor branşlarından birine katılım düşüncelerinin incelenmesi ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, engelli spor branşlarından birine katılmaya ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın birinci alt problemi olan, katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 8 Engelli Spor Branşlarından Birine Katılım Düşüncesine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Katılmayı Düşünüyor	20	57,14	17	85
Katılmayı Düşünmedi	10	28,57	3	15
Katıldı ve bıraktı	5	14,28	6	10
Toplam	35	100	20	100

Engelli Spor branşlarından birine katılım düşüncesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan Ortopedik Engellilerin %57,14’ si katılmayı düşünüyor, %28,57’ si hiç düşünmüyor, %14,28 ise katılıp bıraktığını belirtmişlerdir. İşitme engelli katılımcıların birçoğu %85’i katılmayı düşündüğünü belirtirken, %15’i hiç düşünmediğini, %30 ise katılım gösterip bıraktığını belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu tema da, “...*düşünüyorum*” (İ:E(1)), “...*düşündüm*” (İ:E(4)) ifadesini kullanırken bir diğer katılımcı ise benzer ifade ile “...*kesinlikle düşünüyorum*” (O:E(23)) ifadelerini belirtmişlerdir. Diğer görüşmeci ise, “...*hayır, düşünmedim*” (O:E(7)) şeklinde ifade etmiştir. Başka katılımcı bu temada ise “...*katıldım*” (O:E(25)) şeklinde, diğer katılımcı ise, “...*katılım gösterdim ve bıraktım*” (İ:E(4)) ifadelerini kullanmıştır.

4.2.1.1. Araştırmanın birinci alt problemine bağlı olan “Engelli spor branşlarına katılım gösterdiyseniz hangi nedenden dolayı bıraktınız?” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın birinci alt problemine bağlı olan, engelli spor branşlarından birine katılım gösterip bırakma nedenlerinin incelenmesi ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 5 Ortopedik engelli bireyler ile 6 İşitme engelli toplam 11 oluşan katılımcıya, engelli spor branşlarından birine katılım gösterip bırakma nedenlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın birinci alt problemine bağlı olan katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 9 Engelli Spor Branşlarına Katılım Gösterip Bırakma Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme	
	n	%	n	%
Maddiyat	1	2,85	1	5
İşten Dolayı	1	2,85	2	10
Ulaşım	3	8,57	3	15
Toplam	5		6	

Engelli Spor branşlarından birine katılım gösterip bırakma ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan Ortopedik Engelli %2,85’i ve işitme engelli %5’i maddiyat, Ortopedik Engelli %2,85’i ve işitme engelli %10’u işten dolayı, Ortopedik Engelli %8,57’si ve işitme engelli %15’i ulaşım kaynaklı olarak bırakma nedenlerine ait görüş bildirmişlerdir.

Katılımcılar, “...ulaşımdan dolayı bıraktım” (İ:E(12)) şeklinde ifade kullanırken diğer katılımcı ise, “...çalışma hayatı nedeniyle” (İ:E(14)) diye belirtmiştir. (O:E(1)), “...geçim sıkıntısından” şeklinde ifade kullanmıştır. Benzer ifade kullanan diğer katılımcı, “...maddi durumum iyi olmadığından” (O:E(8)) şeklinde ifade belirtmiştir.

4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

2. Araştırmanın ikinci alt problemi “*Engelli spor branşlarına katılmama nedenleriniz nelerdir?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın ikinci alt problemi olan, engelli spor branşlarından birine katılmama nedenlerinin ve düşüncelerinin incelenmesi ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, engelli spor branşlarından birine katılım göstermemesine ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın ikinci alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 10 Engelli Spor Branşlarına Katılmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Maddiyat	4	11,42	3	15
Engel durumu ve psikolojik faktörler	22	62,85	9	45
İstemiyor	3	8,57	2	10
Ulaşım	6	17,14	6	30
Toplam	35	100	20	100

4.2.2.1. Maddiyat

Katılımcıların, engelli spor branşlarına katılmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan sadece ortopedik engelli bireylerin %11,42’i maddiyat kaynaklı katılım göstermediklerini belirtirken, işitme engelli bireylerin %15’i maddiyattan dolayı katılım gösteremediklerini belirtmişleridir.

Ortopedik engelli katılımcılar, “...*maddi durumum iyi olmadığından*” (İ:E(8)), “...*maddi olanaksızlıklardan*” (İ:E(10)), Ortopedik engelli katılımcılardan biri, “...*para kazanmak zorundayım hiç başlama fırsatı bulmadığımdan*” (O:E(25)) şeklinde, diğer katılımcı ise “...*işten dolayı yapamıyorum çünkü para kazanmam lazım*” (O:E(23)) ifadelerini kullanmıştır.

4.2.2.2. Engel durumu ve psikolojik faktörler

Katılımcıların, engelli spor branşlarına katılmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %62,85'ü ve işitme engelli bireylerin %45'i engel durumlarından ve buna bağlı psikolojik nedenlerden dolayı katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu temada, “...engelimden dolayı çekindim” (İ:E(1)), “...terlersem işitme cihazım zarar görür” (İ:E(3)) benzer ifadesinde, “...kulağıma zarar gelmesinden korktum” (İ:E(6)) ifadelerini belirtmişlerdir. Diğer ortopedik engelli katılımcılar ise, (O:E(4)) “...engelimden dolayı çekiniyorum” şeklinde belirtmiştir. Bir diğer katılımcı “...sakatlığımın çok ileri derecede olduğunu düşünüyorum” (O:E(34)) benzer ifadeler belirtmişlerdir.

Diğer katılımcı ise, “...psikolojik faktörler” (O:E(35)) diye ifade belirtmiştir. (O:E(33)) ise “...kendime güvenim tam değil” şeklinde ifade belirtti. Başka bir katılımcı, “...kendimi yeterli hissetmem” (O:E(16)) diye, diğer katılımcı, “...cesaretimi toplayamıyorum” (O:E(6)) şeklinde ifadeler kullanmışlardır. Başka bir katılımcı, “...kulağıma zarar gelmesinden korkuyorum” (İ:E(16)) diye görüş bildirirken, başka bir katılımcı benzer ifadesinde “...korkuyorum” (İ:E(19)) şeklinde ifadelerini belirtmiştir.

4.2.2.3. İstemiyor

Katılımcıların, engelli spor branşlarına katılmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %8,57'si ve işitme engelli bireylerin %10'u istemediklerinden dolayı katılım göstermediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu temada, “...istemiyorum” (O:E(22)) veya “...isteğim yok” (İ:E(13)) şeklinde benzer görüş belirtmişlerdir.

4.2.2.4. Ulaşım

Katılımcıların, engelli spor branşlarına katılmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %17,14'ü ve işitme engelli bireylerin ise %30'u ulaşım sıkıntısından dolayı katılım göstermediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu temada, “...ulaşımdan dolayı bıraktım” (İ:E(12)), “...ulaşılabilir olmadığından bıraktım” (O:E(28)), bir başka katılımcı ise, “...ulaşım zor diye” (İ:E(11)) ifadelerini kullanmıştır.

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

3. Araştırmanın üçüncü alt problemi “*Hangi nedenlerden dolayı spor/egzersiz yapmıyorsunuz?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan, spor ve egzersiz yapmama nedenlerinin ve düşüncelerinin incelenmesi ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, spor ve egzersiz yapmama nedenlerine ait düşüncelerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 11 Spor ve Egzersiz Yapmama Nedenlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
İş-Maddiyat	13	37,13	7	35
Engel durumu ve psikolojik faktörler	9	25,71	9	45
İstenmiyor	7	20	2	10
Ulaşım	6	17,14	2	10
Toplam	35	100	20	100

4.2.3.1. İş- Maddiyat

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %37,13’ü iş/maddiyat ile görüş bildirirken, işitme engelli bireylerin ise hiçbiri %35’i görüş bildirmemiştir.

Katılımcılar bu temada, “...maddi durumdan dolayı” (O:E(1)) şeklinde, (O:E(8)) ise “...maddi durumum iyi olmadığından” şeklinde ifade belirtmiştir. Benzer bir ifade kullanan diğer katılımcı, “...maddi durum yetersiz” (O:E(30)) diye görüş bildirmiştir. Bir başka katılımcı, “...iş hayatından dolayı” (O:E(15)) diye

belirtmiştir. Diğer bir katılımcı, “...işten dolayı yapamıyorum çünkü para kazanmak zorundayım” (O:E(23)) şeklinde ifade etmiştir. Benzer bir ifadeyle diğer katılımcı, “...iş hayatının yoğunluğundan” (İ:E(14)) diye görüş belirtmiştir.

4.2.3.2. Engel durumu ve buna bağlı psikolojik faktörler

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmama nedenleri ile ilgili görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %25,71’i ve işitme engelli bireylerin ise %45’i Engel durumu ve buna bağlı psikolojik nedenlerden katılım göstermediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu temada, “...engelimin ileri seviyede olmasından dolayı yapamıyorum” (İ:E(1)) şeklinde görüşünü belirtirken diğer bir katılımcı, “...işitme cihazımdan dolayı” (İ:E(3)) veya “...işitme cihazımın bozulacağından korkuyorum” (İ:E(6)) şeklinde benzer ifadeler belirtmişlerdir. Bir katılımcı, “...psikolojik olarak kendimi hazır hissetmediğimden” (O:E(6)) veya “...kendime yeterince güvenim yoktur” (O:E(32)) diye ifadeler belirtmişlerdir. Diğer katılımcılar, “...sakatlığımdan dolayı” (O:E(34)), “...korkuyorum diye” (İ:E(19)) olarak görüş belirtmişlerdir. Diğer katılımcı ise, “...engelim aşılabileceğimi düşünmediğim için yapamıyorum” (O:E(4)) diye belirtmiştir.

4.2.3.3. İstenmiyor

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmama nedenleri ile ilgili görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %20’si ve işitme engelli bireylerin ise %10’u istemediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar bu temada sadece, “...istemiyorum” (O:E(17)) veya “...spor ve egzersiz yapmak istemiyorum” (O:E(7)) şeklinde benzer ifade belirtmişlerdir.

4.2.3.4. Ulaşım

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmama nedenleri ile ilgili görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %17,14’ü ve işitme engelli bireylerin ise %10’u ulaşım kaynaklı sıkıntı olduğunu belirtmişlerdir.

Bu temada katılımcılar, “...ulaşılabilir bir aktivite yok diye” (O:E(28)) ifade belirtti. Diğer katılımcı, “...ulaşamadığımdan dolayı” (O:E(26)) veya benzer ifade

ile başka bir katılımcı “...ulaşım zor diye” (İ:E(11)) ifade belirterek, başka bir katılımcı “...ulaşamadığım için” (O:E(14)) şeklinde görüş belirtmiştir.

4.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4. Araştırmanın dördüncü alt problemi “*Maddi olanaklarınız spor/egzersiz yapmanız için yeterli mi?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan, spor ve egzersiz yapmak için maddi olanakların yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, spor ve egzersiz yapmak için maddi olanakların yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın dördüncü alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 12 Spor ve Egzersiz Yapmak için Maddi Olanakların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Yeterli	20	57,14	15	75
Yetersiz	15	42,85	5	25
Toplam	35	100	20	100

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmak için maddi olanakların yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %57,14’ü, işitme engelli bireylerin ise %75’i yeterli olduklarına ilişkin görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %42,85’i ile işitme engelli bireylerin %25’i yetersiz olduğuna dair görüş belirtmişlerdir.

Bu temada katılımcılar, “...hayır, yeterli değildir” (O:E(5)) veya “...yeterli değildir” (O:E(27)) şeklinde ifade belirtirken, diğer katılımcılar ise, “...yeterlidir” (O:E(28)) veya “...evet yeterlidir” (İ:E(15)) ifadesini kullanmıştır.

4.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

5. Araştırmanın beşinci alt problemi “*spor ve egzersiz yapmak için aile ya da arkadaşlarının teşvik ediyor mu?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın beşinci alt problemi olan, spor ve egzersiz yapmak için aile ya da arkadaşlarının teşvik etmelerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, spor ve egzersiz yapmak için aile ya da arkadaşlarının teşvik edip etmediklerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın beşinci alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 13 Spor ve Egzersiz Yapmak için Aile ya da Arkadaşlarının Teşvik Etmesine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Evet	32	91,42	19	95
Hayır	3	8,57	1	5
Toplam	35	100	20	100

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmak için aile ya da arkadaşlarının teşvik etmelerine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin birçoğu %91,42’ü, işitme engelli bireylerin birçoğu %95’i evet şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %8,57’i ile işitme engelli bireylerin %5’i hayır olarak görüş belirtmişlerdir.

Bu temada katılımcılar, “...üzülmem için etmiyorlar” (O:E(4)) veya “...hayır, etmiyorlar” (O:E(16)) şeklinde ifade belirtirken, diğer katılımcılar tam tersi bir görüş olarak “...sürekli yapmam gerektiğini söylüyorlar” (O:E(2)), “...evet” (İ:E(17)) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.2.5. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

6. Araştırmanın altıncı alt problemi “*Ülkemizde hangi engelli spor branşlarının yapıldığını biliyor musunuz?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın altıncı alt problemi olan, ülkedeki ne tür engelli spor branşlarının yapıldığı bilgisine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıların düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın altıncı alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 14 Ülkedeki Ne Tür Engelli Spor Branşlarının Yapıldığı Bilgisine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Biliyorum	15	42,85	14	70
Bilmiyorum	20	57,14	6	30
Toplam	35	100	20	100

Katılımcıların, ülkedeki ne tür engelli spor branşlarının yapıldığı bilgisine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %42,85’i, işitme engelli bireylerin ise %70’i biliyorum şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %57,14’ü ile işitme engelli bireylerin %30’u bilmiyorum şeklinde ifade belirtmişlerdir.

Bu temada katılımcılar, “...*biliyorum, basketbol, futbol, masa tenisi*” (O:E(23)) veya “...*evet biliyorum*” (İ:E(7)) diye görüş belirtmişlerdir. Başka bir katılımcı ise, “...*bir bilgim yok bu konuda*” (O:E(3)) ifade belirtti.

4.2.6. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

7. Araştırmanın yedinci alt problemi “*Ülkemizde engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyon yeterli midir?*” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın yedinci alt problemi olan, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyonların yeterliliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyonların yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerinin neler olduğu sorularak düşünceleri tespit

edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın yedinci alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 15 Ülkedeki Engelli Spor Branşları ile İlgili Bilgi ve Organizasyonların Yeterliliğine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Yeterli	15	42,85	15	75
Yetersiz	20	57,14	5	25
Toplam	35	100	20	100

Katılımcıların, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyonların yeterliliğine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %42,85'i, işitme engelli bireylerin ise %75'i yeterli şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %57,14'ü ile işitme engelli bireylerin %25'i yetersiz olduğuna dair görüş belirtmişlerdir.

Bu temada katılımcılar, “...yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü hiç görmedim daha önce” (O:E(2)) ifade belirtti. (O:E(13)), benzer ifade de “...yeterli olsa bilgim olurdu” şeklinde belirtti. Diğer katılımcılar ise farklı “...gayet yeterlidir” (O:E(23)) veya “...yeterlidir” (İ:E(12)) görüş belirtmişlerdir.

4.2.7. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

8. Araştırmanın sekizinci alt problemi “Ülkedeki Engelli Spor Branşları konusunda devletten beklentileriniz nelerdir?” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın sekizinci alt problemi olan, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili devletten beklentilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili devletten beklentilerin neler olduğuna ilişkin görüşler tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın sekizinci alt problemi olan, ait katılımcıların görüşleri aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 16 Ülkedeki Engelli Spor Branşları ile İlgili Devletten Beklentilere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Teşvik edici, Eğlenceli, Bilgilendirici ve Güvenli	19	54,28	8	40
Rekabetçi Organizasyonlar	-	0	3	15
Devletin Engelli Politikalarını geliştirilmesi	3	8,57	4	20
Kolayca Katılım, Ulaşım	11	31,42	1	5
Beklentim yok	2	5,71	4	20
Toplam	35	100	20	100

Katılımcıların, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili devletten beklentilerin neler olmadığına ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %54,28'i, işitme engelli bireylerin ise %40'ı teşvik edici, Eğlenceli, Bilgilendirici ve Güvenli olmasını yönünde, işitme engelli bireylerin %15'i rekabetçi organizasyonların olması gerektiğini belirtirken , ortopedik engelli bireylerin hiçbiri %0'ı belirtmemiştir. Devletin engelli politikalarını iyileştirici yönünde, araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %8,57'i ve işitme engelli bireylerin %20'u görüş belirtmişlerdir. Araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %31,42'i ve işitme engelli bireylerin %5'i kolayca katılım, ulaşım olacak organizasyonlar şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %5,71'i ve işitme engelli bireylerin %20'i konu ile ilgili görüş belirtmemişlerdir.

4.2.7.1. Teşvik edici, Eğlenceli, Bilgilendirici ve Güvenli

Katılımcılar, “...teşvik edici ve güvenli olacak organizasyonlar” (O:E(31)), “...ulaşılabilir, eğlenceli organizasyonlar” (O:E(14)) diye görüş belirtmişlerdir. Diğer bir katılımcı, Bu temada katılımcılar, “...yapılan spor etkinliklerini tanıtıcı ve teşvik edici organizasyonlar” (İ:E(6)) veya “...spora ilgimi artıracak etkinlikler bekliyorum” (O:E(7)) şeklinde ifade belirtmişlerdir. Diğer katılımcı, “...engelli spor branşlarının yaygınlaştırmasına yönelik bilgilendirici organizasyonlar” (İ:E(18)) ifade belirtti.

4.2.7.2. Rekabetçi Organizasyonlar

Bu temada katılımcılar, “...*daha rekabetçi yarışlar*” (İ:E(7)), benzer bir görüş belirten diğer bir katılımcı “...*daha rekabetçi yarışlar düzenlense güzel olur*” (İ:E(10)) ifadesini belirtmiştir.

4.2.7.3. Devletin Engelli Politikalarını Geliştirilmesi

Katılımcı, “...*topluma engelli bireylerin farkındalığını arttırmak adına toplantılar düzenlemek*” (O:E(35)) ifadesini belirtirken diğer bir katılımcı, “...*devletin engelli politikaları iyileştirici*” (İ:E(13)) görüşünde bulunmuştur. Katılımcılar, “...*devletin spor kulüplerinin yaygınlaştırması*” (O:E(14)), “...*bedava katım sağlayabileceğimiz organizasyonlar*” (O:E(6)) veya “...*maddi olanaklarını geliştirebilecek etkinlikler*” (O:E(10)) görüş belirtmişlerdir.

4.2.7.4. Kolayca Katılım, Ulaşım

Bu temada katılımcılar, “...*engelimle birlikte spor yapabileceğim ve ulaşımı kolay organizasyonlar*” (O:E(12)), “...*ulaşım sıkıntısı yaşamayacağımız organizasyonlar*” (O:E(26)), “...*ulaşımı kolay organizasyonlar*” (İ:E(11)) şeklinde görüş belirtmişlerdir.

4.2.7.5. Beklentim yok

Bu temada katılımcıların bazıları, “...*beklentim yok*” (İ:E(5)), (O:E(9)) benzer ifade belirtmişlerdir.

4.2.8. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

9. Araştırmanın dokuzuncu alt problemine bağlı olan “Spor/Egzersiz yapmanız için gerekli koşullar yerine getirilirse katılmayı düşünür müsünüz?” şeklinde belirtilmiştir.

Çalışmanın dokuzuncu alt problemine bağlı olan, spor/egzersiz yapmanız için gerekli koşullar yerine getirilirse katılım göstermeye ilişkin görüşlerinin belirlenmesi kapsamında oluşturulmuştur. Bu boyut bağlamında 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 oluşan katılımcıya, spor/egzersiz yapmanız için gerekli koşullar yerine getirilirse katılım göstermeye ilişkin düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın dokuzuncu alt problemine bağlı olan, ait katılımcıların görüşleri

aşağıdaki tablolarda belirtilen oranlar ve temalar altında belirlenmiş ve verilen görüşler sunulmuştur.

Tablo 17 Ülkemizde Spor/Egzersiz Koşulları Sağlanması Durumunda Katılmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Kodlar	Ortopedik Engelli		İşitme Engelli	
	n	%	n	%
Düşünüyor	29	82,85	16	80
Düşünmüyor	6	20	4	20
Toplam	35	100	20	100

Katılımcıların, spor/egzersiz yapmanız için gerekli koşullar yerine getirilirse katılım göstermeye ilişkin düşünceleri belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin büyük bir çoğunluğu %82,85'i, işitme engelli bireylerin de çoğunluğu %80'i düşünüyor olduğunu belirtirken, ortopedik engelli bireyler ile aynı şekilde işitme engelli bireylerin de %20'si düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Bu temada katılımcılar, “...*düşünüyorum*” (İ:E(6)) veya “...*düşünmüyorum*” (O:E(21)) tam ters ifadeler belirtmişlerdir

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde, konu ile ilgili elde edilen veriler sonucunda araştırmanın amacı doğrultusunda yorumlar bulunmaktadır.

Araştırma, farklı engel gruplarındaki (ortopedik ve işitme) sporcuların spora katılım motivasyonlarının belirlenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırmaya 70 ortopedik engelli, 30 işitme engelli toplam 100 aktif spor yapan bireyler ile spor yapmayan 35 ortopedik engelli ve 20 işitme engelli toplam 55 bireylerin katılımıyla, genel toplam olarak 155 engelli bireyler ile yürütülmüştür.

Araştırmada ele alınan farklı engel grubundaki sporcuların cinsiyet değişkenine göre, spora katılım motivasyon düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmaya katılan engelli bireylerin cinsiyetlerine göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu duruma göre kadın ve erkek katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları ile Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları benzer olduğunu işaret etmektedir. Demir ve İlhan'ın (2019) "Spora Katılım Motivasyonu: Görme Engelli Sporcular Üzerine Bir Araştırma" isimli çalışmanın sonucundan farklı olarak görme engelli sporcuların cinsiyetleri ile spora katılım motivasyonu düzeyi arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Buna göre engelli bireylerin cinsiyete göre spora katılımda keyif alma, mutlu olma, heyecan duyma ve spora yönelik içsel dürtülerinin yanı sıra çevresel etmenlerin, ödül, alkış, popülerite gibi faktörlerden benzer etkilendiği söylenebilir. Ortopedik ve Bedensel engelli sporcuların cinsiyete göre puan ortalamalarının benzer düzeyde olduğu saptanmıştır. Shihui, Jin, Mai ve On (2007) benzer şekilde farklı engel gruplarının spora katılım motivasyonlarını inceledikleri araştırmada kadın ve erkek sporcuların motivasyonel kaynaklarının birbirine yakın olduğu belirtilmektedir.

Araştırmaya katılan engelli bireylerin yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir. 25 arası yaş grubuna mensup engelli bireylerin İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk puanları ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, 33

ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, 26-32 arası yaş grubuna mensup engelli bireylerin de İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk puanları ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek hesaplanmıştır. Yaş gruplarından kaynaklı hesaplanan puan farkları istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir. Bu bağlamda, katılımcıların yaş gruplarında spora katılım motivasyonlarının farklı olduğu ve 19-25 yaşlarındaki katılımcıların anlamlı düzeyde farklı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda yaşı genç olan sporcuların spora katılımında bireysel istek, heyecan, hırs, mutluluk gibi içsel motivasyon kaynaklarının arttığı söylenebilir. Demir ve İlhan, 2019 yılında başka yapmış olduğu araştırmada ise görme engelli sporcuların yaşı ile spora katılım motivasyonu düzeyi incelendiğinde, içsel motivasyon boyutu ile yaş arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan engelli bireylerin engel durumlarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı belirlenmiştir. Ortopedik engelli katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, işitme engelli katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanlarından daha yüksek hesaplanmış, işitme engelli katılımcıların ise Motivasyonsuzluk puanları, ortopedik engelli katılımcıların Motivasyonsuzluk puanlarından daha yüksek hesaplanmıştır. Alanyazında engeli olmayan bireylerin milli olma durumunun spora katılım motivasyonu açısından incelendiği araştırmalara rastlansa da (Aslan & Kuru, 2002; Serin, 2016) engelli bireylerin spora katılım motivasyonunun milli olma durumu ile birlikte incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Katılımcıların engel durumlarından kaynaklı hesaplanan bu puan farkları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir. Bu bağlamda engel durumlarına bağlı olarak spora katılım motivasyon faktörlerinde bir farklılık olmadığı ve buna bağlı olarak ülkemizde birçok farklı nedenlerden dolayı yetersizlikten etkilenmiş olan engelli bireylerin başta özel eğitim olmak üzere, sosyal hayata ve spora katılımları günden güne artmakta olduğu söylenebilir. Engelli sporlarının yaygınlaştırılması alanında farklı araştırmaların (Çevik & Kabasakal, 2013; Demir &

İlhan, 2019; Ergun, 2011; Gürsel, 2006; Güvendi & İlhan, 2017; İlhan, 2008; İlhan, 2009; İlhan & Suveren, 2009; Kırımoğlu, İlhan, Kayıhan, Aksoy & Yılmaz, 2016; Yarımkaaya, İlhan & Karasu, 2017) yanı sıra spora yönelimin nedenlerine ilişkin ipuçlarının belirlenmesine ve doğrudan hizmet etmek amacıyla bu çalışmada spora katılım motivasyonlarını belirlemek amacıyla motivasyonel faktörler (içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk) ve buna bağlı olan bazı değişkenler (engel türü, cinsiyet, yaş) bakımından ele alınmıştır.

Engelli bireylerden alınan nitel bilgiler ışığında, araştırmanın temel amacı olan engelli spor branşlarından birine katılım düşüncesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan işitme engelli bireylerin, ortopedik engellilere göre daha yüksek oranla katılmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Bu bağlamda işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu yönüyle işitme engelli bireylerin içsel motivasyonlarının daha yüksek olduğu gözlenmektedir. İşitme engelli bireylerin engel durumlarının dıştan bakıldığı zaman fark edilmediği içsel motivasyonunu daha yüksek olması bu yüzden olduğu düşünülmektedir. Bedensel engelli sporcularda ise yetersizlik duygusudan kaynaklı içsel motivasyonlarının düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca nitel araştırmanın diğer bir sonucu olan, engelli spor branşlarına katılmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerine bakıldığında yine ortopedik engelli bireylerin daha yüksek oranla engel durumlarından ve buna bağlı psikolojik nedenlerden dolayı spor branşlarına katılım göstermediklerini belirtmişlerdir. Sporun psikomotor bir aktivite olduğundan dolayı ortopedik engelli bireylerin bedensel olarak kendilerini yetersiz görmeleri ve uyarlanmış (modifiye edilmiş) spor anlayışının toplumda yeterli bilince sahip olmadığı söylenebilir. Benzer bir araştırmada bedensel, görme ve işitme engelli katılımcıların yapmış oldukları spor branşı ile spora katılım motivasyonları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. İçsel motivasyon boyutunda bireysel spor yapan bedensel engelli sporcuların puan ortalamalarının görme engelli ve işitme engelli sporculara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatürde bedensel engelli sporcuların spora yönelik görüşlerinin olumlu olduğu saptanmıştır (Güler, Demir & Dursun, 2019; Gürsel, 2006).

Ortopedik Engelli ve işitme engelli bireylerinden spor branşlarına katılım gösteren ve daha sonrasında bırakma nedenlerine ilişkin görüşlerinde ulaşım kaynaklı olarak benzer ve eşit oranla görüş bildirmişlerdir. Bireylerin ulaşım

olmadığından dolayı sporu bıraktıkları gözlenmekte ve bu konuda ülkemizde yeterince ulaşımın sağlanmadığı söylenebilir. Bireylerin dışsal motivasyonlarının düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda spor kişi için sosyal güvence aracı olarak görülmemektedir. Bunun nedenin temeli ulaşımında çevresel faktörlerin kişi için ergonomik olmamasından dolayı kendilerini güvende hissetmediklerini söylenebilir. Toplum içerisinde, farklılıklara bakış açısı, sunulan fırsatlar, eğitsel ve sosyal politikalar bireylerin potansiyellerini geliştirmeleri bakımından oldukça önemlidir. Kişi için sosyalleşmenin önemli olduğu bilinmektedir. Ancak ülkemizde bunun gerçekleşebilmesi için ulaşımında çevresel faktörlerin kişi için ergonomik olamamasından dolayı sosyalleşme alanlarına veya spora katılmadığını söylenebilir. Sporun normal gelişim gösteren bireylerde olduğu gibi engelli bireyler üzerinde de olumlu etkiler gösterdiği ve spor etkinliklerinin engelliler için en başta toplumsal bir deneyim olduğu söylenebilir. Spor doğal ortamı içinde bulunan tüm bireyleri farklı şekillerde etkilemekte ve tüm gelişim boyutlarını desteklemektedir. Spor yapan bireylerin kendilerine olan güvenin daha fazla olduğu, çevresiyle ve arkadaşlarıyla uyumu ve iletişimi daha iyi olduğu, ruhsal sağlıklarını daha dengeli ve düzenlidir (İlhan, 2010). Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir (İlhan, 2008).

Genel olarak spora katılım ile ilgili ülkemizde engelliler sporunun gelişimi göz önüne alındığında, başlangıç olarak çok eskiye dayanmadığı ancak nicelik ve nitelik olarak hızlı bir seyirde olduğunu ifade etmek gerekir. Ancak bu alanda bazı spor branşlarının diğerlerine nazaran daha ön planda olduğu gözlenmektedir. Katılım oranı ve uluslararası başarılar bakımından özellikle tekerlekli sandalye basketbolu gibi branşlarındaki sporcuların katılım motivasyonları ile engelli bireyler için özellikle sosyalleşme ya da rekreasyonel güdüler temeline dayalı ve yeni gelişmekte olan spor branşlardaki sporcuların katılım motivasyonları arasında oluşabilecek bir farklılaşma doğal bir sonuç olarak görülebilir.

Araştırmanın temel amacından bir diğeri olan spor ve egzersiz yapmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli ve işitme engelli bireylerin çoğunluğu engel durumu ve psikolojik faktörler, maddiyat ve ulaşım kaynaklı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Ayrıca araştırmanın bir diğeri sorusu olan spor ve egzersiz yapmama nedenlerinden biri de olan maddiyat ile ilgili olarak katılımcılara, spor ve egzersiz yapmak için maddi olanakların yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini

belirlemek için ortopedik engelli bireylerin büyük çoğunluğu yeterli, işitme engelli bireylerin ise çoğunluğunun maddiyat olarak yetersiz olduğuna dair farklı görüş belirtmişlerdir. Araştırmanın nicel boyutunda yer alan spor yapan katılımcıların engel durumlarına bakıldığında motivasyonel faktörlerde fark bulunmadığı görülmektedir. Ancak araştırmanın nitel boyutunda yer alan spor/egzersiz yapmayan bireylerde hem içsel hem de dışsal motivasyon puan ortalamalarının düşük olduğu tespit edildiği gözlenmektedir. Elde edilen sonuçlara göre, spor yapan engelli bireyler ile spor yapmayan bireyler arasında motivasyonel faktörlerde farklılık olduğu ve buna karşın motivasyonsuzluk olduğu gözlenmektedir. Çünkü motivasyonsuzluk, bireyin spora katılımını sürdürürken bunu ne içsel ne de dışsal nedenler olmaksızın yapıyor ve neden yaptığını bilmiyor olmasıdır (Bayar, 2018).

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmak için aile ya da arkadaşlarının teşvik etmelerine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik ve işitme engelli bireylerin yüksek çoğunluğu evet olarak görüş belirtmişlerdir. Aile ve çevre tarafından desteklenmesi spora katılım ve motivasyonlarını olumlu yönde katkı sağladığı söylenebilir. Sporun engellilere sadece ortopedik katkısı olduğuna inanmak zor ama psikolojik ve sosyolojik katkıları var. Bu bakış açısına göre engellilerin çıkış noktası olmaları, toplumda kabul görmeleri, spora katılmaları ve bu konuda ailelerin destek olmaları spor temel bir rol oynamaktadır. Olgun toplumlarda spor bir yaşam biçimi haline gelir ve insanlar bu yaşam biçimini hayatlarının her alanında kullanırlar. Bu durum engelliler için rehabilitasyon ve rekreasyon için vazgeçilmez hale gelmiştir. Engellilerin ihtiyacı olan her şey sporla karşılanmakta ve bir farkındalık aracı haline gelmektedir (Mumcu, 2018). Aile sosyal dünyayı ve spor dünyasını görmeyi sağlayan ilk birimdir. Ailenin sosyalizasyon üzerindeki ilk etkisi, bireyin spora katılıp katılmayacağını belirlemektir. Bireylerin spora aktif katılımları için cesaretlendiriyorlarsa ve spor aile içinde genel bir konuysa, bireyin sporla daha fazla ilgileneceklerdir (Ünlü, 2013). Sosyalleşme, yaşamın ilk yıllarından başlayarak devam eden bir süreci içine alan bir olgu olup, bireyin aile içinde desteklenmesi ileriki yaşantısında sosyal bir birey olmasına katkı sağlayacak önemli faktörlerdendir (Günindi, 2010).

Ülkedeki ne tür engelli spor branşlarının yapıldığı bilgisine ve ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyonların yeterliliğine ilişkin ayrı ayrı sorular sorularak araştırmada yer alan katılımcılara görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin çoğunluğu bilmiyorum ile

yetersiz işitme engellilerin çoğunluğu ise biliyorum ve yeterli şeklinde ifade belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılara, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili devletten beklentilerin neler olmadığına ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin ve işitme engelli bireylerin genel çoğunluğu teşvik edici, Eğlenceli, Bilgilendirici ve Güvenli olmasını yönünde ve spor/egzersiz yapmanız için gerekli koşullar yerine getirilirse katılımcıların büyük çoğunluğunun katılım gösterecekelerine ait düşündükleri belirtmişlerdir. Burada verilen görüşler doğrultusunda, ülkemizde engelli sporlarının bilgilendirilmesi ve yaygınlaştırılması hareketine hizmetlerin arttırılması yönünde çalışmaların yapılması düşünülebilir. Ülkemizde engel türlerine göre uygun spor branşlarının artırılması ve bireylerin spora katılımını teşvik edici, motivasyonlarını arttırmak için eğlenceli ve güvenli spor organizasyonlarına yönelik çalışmaların bilgilendirici bir şekilde yürütülüp arttırması gerekliliğin olduğu söylenebilir.

Her türden engelli birey engellerine doğum sırasında veya sonrasında sahip olurlar ve bu sebepten ötürü ortopedik, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal alanlarda üzenlerine düşen vazifeleri yaparken zorluk yaşarlar. Bu vazifelere örnek verecek olursak toplumla ilişkin hayata geçiş, günlük ihtiyaç, vb. bu bireyler engellerinde dolayı korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerdir. Rastgele bir bozukluktan dolayı bir etkinliği klasik kabul edilen hudutlar ve geçim içinde yapabilme becerisinin kısıtlanması veya yapılamaması durumudur. Yürüme ya da konuşma etkinliklerinin yerine getirilememesi misal olarak verilebilir (Osmanağaoğlu, 2016). Dolayısıyla devlet yetkililerinin tüm bunları göz önünde bulundurması ve bu bağlamdaki hizmetleri yürütmesi önemlidir.

Bu bağlamda, ulusal ve uluslararası organizasyonlara da katılma şanslarını da yanında getirmektedir. Ülkelerini temsil etme şansı bulan engelli sporcular kendilerini önemseyerek psikolojik ve sosyal tahakkümlerden kurtulmalarına da yardımcı olmaktadır. Sadece sporcu olarak olmasa da hakem, seyirci veya eğitmen olarakta bu alanlara katılabilirler ve kendilerinde olan yeteneklerini kanıtlayabilirler. Önemli olan kısım ise engelli bireylerin kendi içlerinde olan yetenekleri keşfederek potansiyellerinin farkına varmalarıdır (Savucu, 2010). Bu durumda spor ve sportif aktivitenin ayrılmaz bir özelliği olan rekabet ve organizasyon olgusunun engelliler için önemli çıkarımları bulunmaktadır. Engellilerin, engelleri nedeniyle yaşadıkları zihinsel, duygusal ve fiziksel sınırlılıklar, iç dünyalarına kapalı bir yaşam tarzına yol açmakta ve bu yaşam biçiminin sınırları giderek artmaktadır. Ancak spor, bireyin

kendini geliştirme aracıdır ve toplum içinde statü kazanımında en büyük yardımcı faktörlerdendir. Bunun yanı sıra spor, engelli bireylerin diğer engelli bireyler ile iletişim kurmalarına ve yaşamları boyunca içerisinde bulunabilecekleri sosyal grupları geliştirmelerine de olanak tanır (McLoughlin ve ark., 2017).

5378 Sayılı Özürlüler (Engelliler) Kanunu göre, Doğum sırasında veya doğum sonrasında rastgele bir sebeple ortopedik, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal maharetlerini muhtelif seviyelerde kaybetmesi durumundan dolayı toplumla ilgili hayata geçişin sağlanması ve rutin ihtiyaçlarını giderme çabaları olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerinin lüzum dinleyen şahıs “özürlü” olarak belirlenmektedir. Engel kavramı evrensel bir tanımdır ve odağı nedenden tesire kaydırmaktadır. Uluslararası İşlevsellik sınıflandırması ICF e göre bir ferdin kendine özgü davranışı değil, etrafın ve toplumla ilgili oluşturduğu bir problemdir. Tekerlekli sandalye ile hareket eden bir bireyi incelersek, yaraşmayan yollar, kapı eşikleri vb. nedenler bağımlı bir hal alır. Böylece etrafa ve sosyal yaşama atılımı yasaklanmış olur. Toplumsal hayattaki her şey bir engel sıkıntısı olmayan insanlara göredir ve bunun sonucunda engel sıkıntısı olan insanlar engelli olmuş olur. (Meriç ve Turay, 2020). Engel gidişatından imkânı bulunmak için bazı etkinliklerin yapılamamasının, bireyin konut, iş ve toplumsal ve sosyal hayatın gereği olan üstlerine düşen görevleri yerine getirebilmesini ne miktarda etkilediğinin öğrenilmesi ehemmiyetlidir. Yaralanma veya birtakım sapmalar neticeyi, bir şahıs için klasik kabul edilen bir aktifliğin veya yapının önlenmesi, belirlemesi haline yetersizlik denilir. Fert yaralanma ya da sapma neticeyi hayatında bazı zorluklarla karşı karşıya kalır. Bazen zorlukların üstesinden gelebilmekte sıkıntılar yaşayıp eksik kalır. Bacakların olmaması durumunda yürümede güçlük çeker, böylece yürüyemez ve yürüyerek sonuçlandırılacak aktivitelerde beceriksizlik durumu oluşur (Say, 2013). Dolayısıyla tüm bunların tek yetkilisi olan devletin güvenliği, ulaşımı ve yukarda da belirtilen tüm hizmetleri sağlaması kaçınılmaz kılmaktadır. Bu açıdan devlete ve devlet yetkililerine büyük görev ve sorumluk düşmektedir.

Nitel araştırmanın genel sonucunda, spor yapmayan engelli bireylerin spora katılım motivasyonlarının düşük olduğu ve engel durumu, psikolojik faktörler, maddiyat, ulaşım ve spor branşları ile spor organizasyonlarının bilgilendirici ve güvenli olarak arttırılması yönünde hizmetlerin devlet tarafından yürütülmesi gerekliliğinin ön planda olduğu saptanmıştır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Bu bölüm içinde araştırmada iki bölümden yer alan nicel ve nitel bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Nicel araştırmaya katılanların %15'inin kadın, %85'inin erkek katılımcılar olduğu, %39'unun 19-25 arası yaş grubuna mensup, %34'ünün 26-32 arası yaş grubuna mensup, %27'sinin 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcılar olduğu, %70'inin ortopedik engelli katılımcı, %30'unun işitme engelli katılımcı olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği maddelerinden aldıkları puanlar verilmiştir. Araştırmaya katılanların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğine ait “Spor, yetersizliklerimi en aza indirir.” maddesinden ortalama $4,53 \pm 1,11$ puan, “Spor özgür hissettirir.” maddesinden ortalama $4,48 \pm 1,11$ puan, “Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır.” maddesinden ortalama $4,47 \pm 1$ puan, “Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar.” maddesinden ortalama $4,35 \pm 1,02$ puan, “Spor sayesinde engelikle başa çıkabilirim.” maddesinden ortalama $4,52 \pm 0,94$ puan, “Sporda kazanmak bana haz verir.” maddesinden ortalama $4,50 \pm 1,08$ puan, “Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.” maddesinden ortalama $4,49 \pm 1,05$ puan, “Spor kişisel gelişimimi artırır.” maddesinden ortalama $4,43 \pm 1,06$ puan, “Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.” maddesinden ortalama $4,51 \pm 1,05$ puan, “Spor dayanıklılığımı artırır.” maddesinden ortalama $4,45 \pm 1,10$ puan, “Spor kas kütlemini artırır.” maddesinden ortalama $4,48 \pm 1,11$ puan, “Spor yapınca kendimi iyi hissederim.” maddesinden ortalama $4,43 \pm 1,09$ puan, “Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.” maddesinden ortalama $4,15 \pm 1,17$ puan, “Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.” maddesinden ortalama $4,04 \pm 1,13$ puan, “Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.” maddesinden ortalama $3,72 \pm 1,12$ puan, “Spor benim için sosyal güvence aracıdır.” maddesinden ortalama $5,55 \pm 1,27$ puan, “Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.” maddesinden ortalama $3,20 \pm 1,33$ puan, “Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.” maddesinden ortalama $4 \pm 1,41$ puan, “Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim.” maddesinden ortalama $4,48 \pm 1,05$ puan,

“Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil.” maddesinden ortalama $4,53\pm 1,04$ puan, “Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam.” maddesinden ortalama $4,61\pm 0,99$ puan ve “Branşımda ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.” maddesinden ortalama $4,52\pm 1,05$ puan aldıkları belirlenmiştir.

Genel olarak katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinde yer alan olumlu maddelere “kesinlikle katılıyorum”, olumsuz maddelere ise “kesinlikle katılmıyorum” yanıtlarını verdikleri saptanmıştır.

Katılımcıların Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğinden aldıkları puanlar verilmiştir. Araştırmaya katılan engelli bireylerin Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeğine ait İçsel Motivasyon alt boyutundan ortalama $53,64\pm 11,75$ puan, minimum 15, maksimum 60 puan, Dışsal Motivasyon alt boyutundan ortalama $18,66\pm 4,90$ puan, minimum 6, maksimum 25 puan, ve Motivasyonsuzluk alt boyutundan ortalama $22,14\pm 4,96$ puan, minimum 5, maksimum 25 puan aldıkları, Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genelinden ise ortalama $94,44\pm 19,72$ puan, minimum 28, maksimum 109 puan aldıkları belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan engelli bireylerin cinsiyetlerine göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$). Kadın ve erkek katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları ile Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları benzer olarak hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan engelli bireylerin yaş gruplarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait alt boyutlar olan İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). 19-25 arası yaş grubuna mensup engelli bireylerin İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk puanları ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek, 26-32 arası yaş grubuna mensup engelli bireylerin de İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon, Motivasyonsuzluk puanları ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, 33 ve üzeri yaş grubuna mensup katılımcıların puanlarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde

yüksek hesaplanmıştır. Yaş gruplarından kaynaklı hesaplanan puan farkları istatistiksel olarak anlamlı düzeydedir.

Engelli bireylerin engel durumlarına göre Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları ve ölçeğe ait İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$). Ortopedik engelli katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanları, işitme engelli katılımcıların İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği genel puanlarından daha yüksek hesaplanmış, işitme engelli katılımcıların ise Motivasyonsuzluk puanları, ortopedik engelli katılımcıların Motivasyonsuzluk puanlarından daha yüksek hesaplanmıştır. Katılımcıların engel durumlarından kaynaklı hesaplanan bu puan farkları istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir.

Nitel araştırma grubunda yer alan 35 Ortopedik ve 20 İşitme engelli toplam 55 katılımcıdan oluşmaktadır.

Engelli Spor branşlarından birine katılım düşüncesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma grubunda bulunan Ortopedik Engellilerin %57,14'si katılmayı düşünüyor, %28,57' si hiç düşünmüyor, %14,28 ise katılıp bıraktığını belirtmişlerdir. İşitme engelli katılımcıların birçoğu %85'i katılmayı düşündüğünü belirtirken, %15'i hiç düşünmediğini, %30 ise katılım gösterip bıraktığını belirtmişlerdir.

Engelli Spor branşlarından birine katılım gösterip bırakma ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma grubunda bulunan Ortopedik Engelli %2,85'i ve işitme engelli %5'i maddiyat, Ortopedik Engelli %2,85'i ve işitme engelli %10'u işten dolayı, Ortopedik Engelli %8,57'si ve işitme engelli %15'i ulaşım kaynaklı olarak bırakma nedenlerine ait görüş bildirmişlerdir.

Katılımcıların, engelli spor branşlarına katılmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma grubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %5,71'i, işitme engelli bireylerin %15'i maddiyattan dolayı, ortopedik engelli bireylerin %62,85'ü ve işitme engelli bireylerin %45'i engel durumlarından ve buna bağlı psikolojik nedenler, ortopedik engelli bireylerin %8,57'si ve işitme engelli bireylerin %10'u istemediklerinden dolayı ve ortopedik engelli bireylerin %17,14'ü ve işitme engelli bireylerin ise %30'u ulaşım sıkıntısından dolayı spor branşlarına katılım göstermediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmama nedenlerindeki görüşlerinin incelenmesine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %37,13'ü iş/maddiyat ile görüş bildirirken, işitme engelli bireylerin ise hiçbiri %35'i görüş bildirmemiştir. Araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %14,28'i ve işitme engelli bireylerin ise %35'i işlediğinden dolayı, ortopedik engelli bireylerin %25,71'i ve işitme engelli bireylerin ise %45'i Engel durumu ve buna bağlı psikolojik nedenler, ortopedik engelli bireylerin %20'si ve işitme engelli bireylerin ise %10'u istemediklerini ve ortopedik engelli bireylerin %17,14'ü ve işitme engelli bireylerin ise %10'u ulaşım kaynaklı sıkıntı olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmak için maddi olanakların yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %57,14'ü, işitme engelli bireylerin ise %75'i yeterli olduklarına ilişkin görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %42,85'i ile işitme engelli bireylerin %25'i yetersiz olduğuna dair görüş belirtmişlerdir.

Katılımcıların, spor ve egzersiz yapmak için aile ya da arkadaşlarının teşvik etmelerine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin birçoğu %91,42'ü, işitme engelli bireylerin birçoğu %95'i evet şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %8,57'i ile işitme engelli bireylerin %5'i hayır olarak görüş belirtmişlerdir.

Araştırmada yer alan katılımcıların, ülkedeki ne tür engelli spor branşlarının yapıldığı bilgisine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %42,85'i, işitme engelli bireylerin ise %70'i biliyorum şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %57,14'ü ile işitme engelli bireylerin %30'u bilmiyorum şeklinde ifade belirtmişlerdir.

Katılımcıların, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyonların yeterliliğine ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %42,85'i, işitme engelli bireylerin ise %75'i yeterli şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %57,14'ü ile işitme engelli bireylerin %25'i yetersiz olduğuna dair görüş belirtmişlerdir.

Katılımcıların, ülkedeki engelli spor branşları ile ilgili devletten beklentilerin neler olmadığına ilişkin görüşlerini belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %54,28'i, işitme engelli bireylerin ise %40'ı teşvik edici, Eğlenceli, Bilgilendirici ve Güvenli olmasını yönünde, işitme engelli

bireylerin %15'i rekabetçi organizasyonların olması gerektiğini belirtirken , ortopedik engelli bireylerin hiçbiri %0'ı belirtmemiştir. Devletin engelli politikalarını iyileştirici yönünde, araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %8,57'i ve işitme engelli bireylerin %20'u görüş belirtmişlerdir. Araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin %31,42'i ve işitme engelli bireylerin %5'i kolayca katılım, ulaşım olacak organizasyonlar şeklinde görüş belirtirken, ortopedik engelli bireylerin %5,71'i ve işitme engelli bireylerin %20'i konu ile ilgili görüş belirtmemişlerdir.

Katılımcıların, spor/egzersiz yapmanız için gerekli koşullar yerine getirilirse katılım göstermeye ilişkin düşünceleri belirlemek için araştırma gurubunda bulunan ortopedik engelli bireylerin büyük bir çoğunluğu %82,85'i, işitme engelli bireylerin de çoğunluğu %80'i düşünüyor olduğunu belirtirken, ortopedik engelli bireyler ile aynı şekilde işitme engelli bireylerin de %20'si düşünmediklerini belirtmişlerdir.

6.1 Öneriler

6.1.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Engelli sporcuların farklı motivasyon kaynaklarından etkilenerek spora katıldığı ve devam ettirdiğini söylemek mümkündür. Ayrıca motivelelerin engel türüne, engelli bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımına ilişkin farklılıklar gösterdiği de söylenebilir. Motivelelerin bilinmesi, antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri ve aileler için oldukça büyük bir önem taşımaktadır.

Her sporcunun yeteneği, kapasitesi dikkate alınarak, bunlar doğrultusunda çalıştırılması, onun içinde bulunduğu ortamı daha çok benimsemesine, spora katılım motivasyonunun artmasına yol açacaktır.

Sporun farklı yetersizlikten etkilenen bireylere sunabileceği katkılar oldukça geniştir. Motivasyonel faktörler spora yönelimin destek noktasını oluşturmakta olup, bu faktörler zaman içinde değişim göstermekte ve farklı boyutlar kazanabilmektedir. Bu bağlamda, sürekli değişime açık olması açısından, motivasyonel faktörlerin belirlenmesi farklı gelişim özellikleri gösteren bireyler için spora başlama ve devam etmeleri bakımından son derece önemli katkılar sağlayabicektir.

Bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin farklı olduğu ve buna yöneik kişiye özel spora katılım motivasyonunun bir arada ele alınmasına yönelik çok boyutlu araştırmaların farklı bağımsız değişkenler ile yapılması önerilebilir. Böylece yeni teorilerin ortaya konulması ve farklı gelişim özellikleri olan bireyler için uygun

spor branşlarının belirlenmesi sağlanacak ve engelli bireylerin sporda aktif katılım gösterme ile motivasyon düzeyleri artabilecektir.

6.1.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Spora katılım motivasyonu konusunda yapılacak yeni araştırmalarda antrenörlerin ve engelliler spor federasyonlarının da görüşleri alınarak ulaşılan veriler ışığında karşılaştırmalar ve değerlendirmeye alınması sağlanabilir.

Çalışma konusunun farklı sosyo-demografik özelliklere sahip bireyler, farklı branşlarda ile ilgili çalışmalar yapılabilir. Ayrıca KKTC dışında bir bölgede de benzer veya bu araştırmanın ışığında engelli bireylerin spora katılım motivasyonunu sağlayacak çalışmalar da yapılabilir.

Engelli bireylerden ayrı engelli spor federasyonlarının önemli bir ayağını oluşturan yerel yönetimler, yöneticiler, antrenörler, beden eğitimi öğretmenleri ve aileler üzerinde de konuyla ilgili araştırmalar yürütülmesi benzer bir çalışma ile katkı sağlanabilir. Yurtiçi ve yurtdışında engelli bireylerin spora katılım motivasyonunu sağlayacak yeni araştırmalar yapılması önerilebilir. Bu tür çalışmalar değişik bölgelerde, toplumun farklı kesimlerinde ve branşlarda daha çok sayıda katılımlarla tekrarlanmalıdır.

Ayrıca konuyla ilgili literatürün takip edilerek farklı engel grupları, spor branşları için spora katılım motivasyon özellikleri tutumunu belirlemeye yönelik çalışmaların yapılması, ölçekler ve görüşme formları geliştirilmelidir.

Modern dünyada ise sosyal devlet anlayışı kapsamında engelli bireylerin sosyal sorunları ve beklentileri olan ayrımcılık, erişebilirlik, eğitim, istihdam, sağlık, spor, toplumsal yaşam, ekonomik ve bireysel sorunların vs, giderilmesine katkı sağlanmalı ve engelli bireylere yönelik hizmetlerde çeşitliliklerin artırılması önerilmektedir. Böylelikle motivasyon becerilerinin artırılması sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Abdullah, N. M., Shapie, M. N. M., Lan, N. C., Pilus, A. M., & Nazarudin, M. N. (2017). Persons with disabilities and their motives for participating in sports. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, 25, 51-58.
- ACAĞ, M., KARAKAYA, Y. E., TAN, Ç., & COSKUNER, Z. (2016). ENGELLİLERDE EGZERSİZ VE SPOR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ENGELLİLERE YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ. *Electronic Turkish Studies*, 11(19).
- Akçalar, S. Ö. (2007). Ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisi. *Gazi Üniv. Sağlık Bil. Enst., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.*
- AKYOL, B., & İLKİM, M. (2018). Socialization of disabled people with sports activities and their problem encountered in participating in sports activities. *Turkish Journal of Sport and Exercise*, 20(2), 100-104.
- ALPTEKİN, H., ELİÖZ, M., & DEMİR, A. Z. (2019). Engel Türünün Ve Spor Yapma Aışkanlığının Girişimcilik Üzerine Etkilerinin İncelenmesi. *Social Sciences*, 14(1), 1-19.
- Altun, B. (2010). Bedensel engellilerin sportif aktivitelere katılımının yaşam kalitesi üzerine etkisinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Programı, Ankara.*
- ASLAN, Ş., & ÇALIŞKAN, T. (2017). ZİHİNSEL ENGELLİLERDE EGZERSİZ VE SPORTİF OYUN PROGRAMI ÖNCESİ VE SONRASI ÖFKE DURUMUNUN KARŞILAŞTIRILMASI. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(1), 32-40.
- Aslan, Ş., Aslan, U. B., & Uyan, A. (2017). Comparison of self-esteem in physically disabled people according to participating sports Spor yapma durumlarına göre bedensel engelli bireylerin benlik saygısının karşılaştırılması. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 4032-4040.
- Asmat, A., Hashim, N., & Ibrahim, N. VOL. 25 (S) FEB. 2017. Ata, İ. (2020). *Sportif aktivitelere katılan işitme engelli öğrencilerin sosyalleşme düzeylerinin incelenmesi (Malatya il örneği)* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- BALTACI, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274.

- Banack, H. R., Sabiston, C. M., & Bloom, G. A. (2011). Coach autonomy support, basic need satisfaction, and intrinsic motivation of paralympic athletes. *Research quarterly for exercise and sport*, 82(4), 722-730.
- Bayramlar, K., & PEOPLE, S. I. D. (2009). Ortopedik özürlülerde rekreasyonel aktiviteler ve spor. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 8(1), 23-27.
- Beacom, A., & Golder, G. (2015). Developing disability sport: The case for a critical pedagogy. *Journal of Sport for Development*, 3(5).
- Bekiroğulları, H., Burgul, N., & YAĞCI, E. (2022). PROMOTING LANGUAGE DEVELOPMENT IN PHYSICALLY DISABLED ADULTS THROUGH SPORTS: THE CLIL METHOD. *Frontiers in Psychology*, 6604.
- Belli, Ş. (2019). *Bedensel engelli çocukların yüzme eğitimlerinin okullarındaki sosyalleşme sürecine etkisinin incelenmesi* (Master's thesis, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü).
- Berker, N., Yalçın, S., Dormans, J., & Susman, M. (2000). Serebral palsi tedavi ve rehabilitasyon. *Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Pediatrik Ortopedi ve Rehabilitasyon Dizisi*.
- Bouttet, F. (2016). Inclusion as a norm. Multi-scalar influences on the recognition of people with disabilities in French national sports organizations. *Loisir et Société/Society and Leisure*, 39(2), 274-289.
- Bozdam, Ö. G. A. (2011). Bedensel Engelli Badminton ve Sporcu Sınıflandırması. *ENGELLİLERDE BEDEN EĞİTİM VE SPOR KONGRESİ*, 23.
- BOZKURT, T. M., DEMİR, G. T., & DURSUN, M. (2019). BEDENSEL, İŞİTME VE GÖRME ENGELLİ SPORCULARIN SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ EXAMINATION OF MOTIVATIONS OF PHYSICALLY, HEARING AND VISUALLY IMPAIRED ATHLETES. *The Journal*, 12(67).
- Büyüköztürk Ş (2002): Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Pegem A Yayıncılık, Ankara.
- Civan, A. D. E. M., Özdemir, İ., Taş, İ., & Çelik, A. (2012). Bedensel engelli ve engelli olmayan tenis sporcularının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 83-87.

- Çelenk, Ç. (2021). Motivation affects sports and life skills in physical disabled people. *Propósitos y Representaciones*, 9(SPE3), 1161.
- ÇEVİK, O., & KABASAKAL, K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumuna ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 74-83.
- ÇEVİK, O., & K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumuna ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3(2), 74-83.
- Çınarlı, S., & Ersöz, G. (2010). ENGELLİLERE YÖNELİK SPOR HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ AÇISINDAN SPONSORLUK VE VERGİSEL DÜZENLEMELERE İLİŞKİN ÖNERİLER. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 141-156.
- Dalbudak, İ. (2018). *13-15 yaş arası görme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- DEMİR, G. T., & İLHAN, E. L. (2019). Spora katılım motivasyonu: görme engelli sporcular üzerine bir araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.
- Demir, G. T., & İlhan, L. (2020). Engelli sporcularda spora katılım motivasyonu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(1), 49-69.
- Demir, T. (2019). *Spor yapan ve yapmayan işitme engelli öğrencilerin solunum fonksiyon parametrelerinin karşılaştırılması* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Di Russo, F., Bultrini, A., Brunelli, S., Delussu, A. S., Polidori, L., Taddei, F., ... & Spinelli, D. (2010). Benefits of sports participation for executive function in disabled athletes. *Journal of Neurotrauma*, 27(12), 2309-2319.
- Diaz, R., Miller, E. K., Kraus, E., & Fredericson, M. (2019). Impact of adaptive sports participation on quality of life. *Sports medicine and arthroscopy review*, 27(2), 73-82.
- Doğan, P. K., & azmi YETİM, A. (2011). HALK OYUNLARININ SOSYAL BÜTÜNLEŞMEYE ETKİSİ. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 27-48.

- Dönmez, Ş. (2013). *Eğitimde Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Beden Eğitimi Ve Sporun Önemi (Gaziantep Mehmet Api Ticaret Meslek Lisesi Örneği)* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Durstine, J. L., Painter, P., Franklin, B. A., Morgan, D., Pitetti, K. H., & Roberts, S. O. (2000). Physical activity for the chronically ill and disabled. *Sports Medicine*, 30(3), 207-219.
- Emamvirdi, R., ASL, N. R. H., İLHAN, L., & ÇOLAKOĞLU, F. F. (2020). BEDENSEL ENGELLİ SPORCULARDA PSİKOLOJİK ESNEKLİK VE SPORA KATILIM MOTİVASYONU. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 271-281.
- Ergun, N. (2011). Bedensel engellilerde sportif aktiviteler ve klasifikasyon. *Uluslararası Katılımlı Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Kongre Kitabı*, 42-47.
- Ergün, S., & Ileri, P. (2009). Hemşirelerin spina bifida hakkında bilgi düzeylerinin incelenmesi.
- EROĞLU, S. Y., & ACET, M. (2017). İşitme Engelli Öğrencilerin Spor Yapma Değişkenine Göre Sosyal Görünüş Kaygısı ile Yaşam Kalitesi Düzeylerinin İncelenmesi. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri*, 9(2).
- Esatbeyoğlu, F., & Karahan, B. G. (2014). ENGELLİ BİREYLERİN FİZİKSEL AKTİVİTEYE KATILIMLARININ ÖNÜNDEKİ ENGELLER. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(2), 43-55.
- filiz ÇOLAKOĞLU, F., & KARACAN, S. (2006). GENÇ BAYANLAR İLE ORTA YAŞ BAYANLARDA AEROBİK EGZERSİZİN BAZI FİZYOLOJİK PARAMETRELERE ETKİSİ. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(1), 277-284.
- Fiorilli, G., Buonsenso, A., Davola, N., Di Martino, G., Baralla, F., Boutious, S., ... & di Cagno, A. (2021). Stress impact of COVID-19 sports restrictions on disabled athletes. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(22), 12040.
- Gur, A. (2018). Challenging behavior, functioning difficulties, and quality of life of adults with intellectual disabilities. *International Journal of Developmental Disabilities*, 64(1), 45-52.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2016). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- GÜRSEL, F. (2006). Engelliler için beden eğitimi ve spor dersinin öğrencilerin engellilere yönelik tutumlarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(31), 67-73.
- HAZAR, K. H., & KOÇ, A. F. K. (2020). Bedensel engelli sedanter ve sporcu bireylerin fiziksel aktiviteye karşı tutumları ve yaşam tatmin düzeylerinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 541-554.
- Hekim, M. (2016). Çocuklarda beden eğitimi, spor ve oyun etkinliklerine katılımın kemik gelişimi üzerine etkilerinin değerlendirilmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 66-71.
- İlhan, L. (2008). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda beden eğitimi ve sporun sosyalleşme düzeylerine etkisi. *Kastamonu eğitim dergisi*, 16(1), 315-324.
- İlhan, L. (2008). ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUKLAR İÇİN BEDEN EĞİTİMİ VE SPORUN GENEL GELİŞİM SÜREÇLERİ AÇISINDAN ÖNEMİ. *Cagdas Egitim Dergisi*, (350).
- İnal, H. S. (2011). Engelliler Sporunda Performans Geliştirme. *ENGELLİLERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR KONGRESİ*, 47.
- İrgit, K., Tasbas, B. A., & Ay, S. (2009). Doğumsal ayak parmak bozuklukları. *Totbid Dergisi*, 8(3-4), 35-42.
- Jaarsma, E. A., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. H. B., & Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 24(6), 871-881.
- Kahvecioğlu, S. (2019). *Tekerlekli Sandalye Basketbolu Oynayan Bedensel Engellilerin Sosyalleşmesinde Sporun Rolü Ve Önemi* (Doctoral dissertation, Yüksek Lisans Tezi. Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı).
- KAMAN, M. B., GÜNDÜZ, N., & GEVAT, C. (2017). Tenis sporcularının spora katılım motivasyonlarının incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 65-72.
- Kämpfe, A., Höner, O., & Willimczik, K. (2014). MULTIPLICITY AND DEVELOPMENT OF ACHIEVEMENT MOTIVATION: A COMPARATIVE STUDY BETWEEN GERMAN ELITE ATHLETES WITH AND WITHOUT A DISABILITY. *European journal of adapted physical activity*, 7(1).

- KARADAŞ, B., & ÇETİNER, H. (2022). Engelli Spor Politikaları Kapsamında Paralimpik Oyunlara Bakış**(The Overview of. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(1), 135-155.
- Karakullukçu, A. (2020). İşitme engelliler için sosyalleşme ölçeği geliştirme çalışması ve sporun sosyalleşme düzeyine katkısının incelenmesi.
- Karasar, F. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi: kavramlar – ilkeler – teknikler. Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, E. (2016). Engelli bireylerin rekreatif faaliyetlere ilişkin tutumları ve sportif rekreasyon alanlarının engellilere uygunluk düzeylerinin incelenmesi.
- Kaya, Z., Anay, M. Ö., Abalı, G., Karasu, G., & Girgin, M. C. (2017). İşitme engelli üniversite öğrencileriyle kariyer planlama: İş yeri ziyareti. *Pegem Atıf İndeksi*, 805-818.
- KIZAR, O. (2018). Türkiye'deki spor tesislerinin engelliler için yeterlilik düzeylerinin kullanıcılar açısından araştırılması/Investigation of sufficient levels of sports facilities in Turkey in terms of users disables.
- Kızar, O., Dalkılıç, M., Uçan, İ., Mamak, H., & Yiğit, Ş. (2015). The importance of sports for disabled children. *Merit Research Journal of Art, Social Science and Humanities*, 3(5), 58-61.
- Kimyon, B. (2016). Türkiye Görme Engelliler Goalball Sporcularının Fiziksel Uygunluk Ve Antropometrik Özelliklerinin Müsabaka Başarıları İle Karşılaştırılması. *TC Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı. Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi. Adana.*
- Klenk, C., Albrecht, J., & Nagel, S. (2019). Social participation of people with disabilities in organized community sport. *German journal of exercise and sport research*, 49(4), 365-380.
- Konar, N. (2003). Rehabilitasyon-engelliler sporu ve paralimpikler. *İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3.
- KONAR, N., & KURTOĞLU, A. (2019). Bireysel ve Takım Sporunu Yapan 12-15 Yaş Görme Engelli Öğrencilerin Fiziksel ve Motorik Özelliklerinin Karşılaştırılması. *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri*, 11(2).
- KONAR, N., & ŞANAL, A. (2019). Türkiye'deki Engellilerde Beden Eğitimi Ve Spor Alanında Yapılan Uluslararası Kongrelerde Sunulan Bildirilerin Engel Grup

- Ve Araştırma Yöntemlerine Göre İncelenmesi. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 3(1), 86-92.
- Konar, N., & Şanal, A. (2020) Fiziksel Aktivite, Egzersiz ve Sporun Hafif Zihinsel Engelli Bireylerin Anaerobik ve Koordinasyon Parametreleri Üzerine Etkilerin Araştırılması.
- Konar, N., & Yıldırım, İ. B. R. A. H. İ. M. (2012). Engelliler için beden eğitimi ve spor öğretmenliği: gereksinim ve bir program modeli. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 208-216.
- Korkmaz, M. F., Sevimli, R., Selcuk, E. B., & Cigremis, Y. (2015). Three-dimensional spinal deformity: scoliosis üç boyutlu omurga deformitesi: Skolyoz. *Medicine Science*, 4(1), 1796-1808.
- Kumcağız, H., & Çayır, G. A. (2018). Determining Views about the Effect of Sport on the Quality of Life of People with Physical Disabilities. *Journal of the Faculty of Education*, 19(3), 654-669.
- Kung, S. P., & Taylor, P. (2014). The use of public sports facilities by the disabled in England. *Sport management review*, 17(1), 8-22.
- Kurtoğlu, A. (2017). *Türkiye'deki görme engelliler okullarındaki spor yapan ve yapmayan görme engelli öğrencilerin fizyolojik ve motorik özelliklerinin karşılaştırılması* (Master's thesis, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Lastuka, A., & Cottingham, M. (2016). The effect of adaptive sports on employment among people with disabilities. *Disability and rehabilitation*, 38(8), 742-748.
- Martin, J. J., Byrd, B., Watts, M. L., & Dent, M. (2015). Gritty, hardy, and resilient: Predictors of sport engagement and life satisfaction in wheelchair basketball players. *Journal of clinical sport psychology*, 9(4), 345-359.
- McLoughlin, G., Fecske, C. W., Castaneda, Y., Gwin, C., & Graber, K. (2017). Sport participation for elite athletes with physical disabilities: Motivations, barriers, and facilitators. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 34(4), 421-441.
- MERİÇ, S., & TURAY, Ö. (2020). Tekerlekli sandalye basketbolcularının spora katılım motivasyonu ile yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 433-450.
- Merriam, S. B. (2015). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber. (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Mumcu, H. E. (2018). Engelli spor politikaları (avrupa birliği ülkeleri ile türkiye karşılaştırması). *Ankara: Akademisyen Yayınevi.*
- Nişli, M. Y., ACAR, Z. A., & Nişli, E. Ö. (2019). ENGELLİLERDE BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÇALIŞMALARININ ÇEŞİTLİ KRİTERLER AÇISINDAN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(2)*, 587-603.
- Osmanağaoğlu, T. (2016). *Spor yapan engellilerin sosyo-demografik, sosyo-kültürel ve sosyal kendilik değerlerinin incelenmesi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Öngören, B., Atalay, A., & Tan, Ö. (2007). Muğla özürlü programı. *Muğla İl Sağlık Müdürlüğü Yayını. Muğla.*
- Öztürk, M. A. (2011). Engellenen Bireylerin Gözünden Otizm Spektrumu Çeşitli İşlevlerin Gelişimi İçin Beden Eğitimi Önerileri. *ENGELLİLERDE BEDEN EĞİTİM VE SPOR KONGRESİ*, 63.
- Pagan, R. (2016). Are relational goods important for people with disabilities?. *Applied Research in Quality of Life, 11(4)*, 1117-1135.
- Pedersen, P. M., & Thibault, L. (Eds.). (2014). *Contemporary sport management, 5E.* Human Kinetics.
- Pelin, A. V. C. I., Karakullukçu, A., & İlhan, L. (2020) İşitme engelli öğrencilerin sosyal zekâ düzeylerinin incelenmesi. *Herkes için Spor ve Rekreasyon Dergisi, 2(2)*, 89-94.
- Pitts, B. G., & Shapiro, D. R. (2017). People with disabilities and sport: An exploration of topic inclusion in sport management. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education, 21*, 33-45.
- Požėrienė, J., Adomaitienė, R., Ostasevičienė, V., Rėklaitienė, D., & Kragėnienė, I. (2008). Sport participation motivation of athletes with intellectual disabilities. *Baltic Journal of Sport and Health Sciences, 3(70)*.
- Punch, K. F. (2009). *Introduction to research methods in education.* London: Sage Publications.
- Saltan, A., & Ergun, N. (2017). KADIN TEKERLEKLİ SANDALYE BASKETBOLCULARINDA FONKSİYONEL BAĞIMSIZLIK, YAŞAM KALİTESİ VE TEKERLEKLİ SANDALYE BECERİLERİNİN ARAŞTIRILMASI. *Fizyoterapi Rehabilitasyon, 28(2)*, 60-67.

- Saraç, C. (2014). *Engellilerde spor ile benlik saygısı ve sosyalleşme düzeyi arasındaki ilişki* (Master's thesis, Niğde Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- SARIKOL, E. (2021). Farklı branş sporcularının sporda ahlaktan uzaklaşmalarında antrenörlerin etik dışı davranışlarının etkisi.
- Savucu, Y. (2010). Influence of 12-week training on aerobic capacity and respiratory functions of adolescents with Down syndrome. *World Appl Sci J*, 11(10), 1292-6.
- Say, C. (2013). *İşitme engellilerde spor eğitimi ve serbest zaman aktivite doyumu (İstanbul ili örneği)* (Master's thesis, Sakarya Üniversitesi).
- Sonuç, A. (2012). *Zihinsel engellilerde sporun öfke üzerine etkisi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Söğüt, M. (2006). *Sporun bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerine etkisi* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- SULTANOĞLU, T. E., & ATAĞLU, S. COVID-19 Pandemisi Döneminde Romatizmal Hastalıklara Halkın İlgisi: Google Trends Verilerinin Analizi. *Sağlık Bilimlerinde Değer*, 12(1), 147-151.
- ŞAHİN, A., & ŞAHİN, F. (2020). Zihinsel Engelli Çocuklarda Spora Katılımın Sosyal Beceri Gelişimine Etkileri. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 236-242.
- ŞİRİN, E. F. (2008). FUTBOLCU KIZLARIN (12-15 YAŞ) SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ BELİRLENMESİ. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 1-7.
- ŞİRİN, E. F., & YETİM, A. A. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu yöneticilerinin dönüşümcü ve etkileşimci liderlik stillerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(4), 31-46.
- Tanrıoğen, A., & Sarpkaya, R. (Eds). (2011). Eğitim Bilimine Giriş, Anı Yayıncılık.
- Tatar, S. T. (2017). *Spor yapan bedensel engelliler ile spor yapmayan bedensel engellilerin yaşam doyum düzeylerinin karşılaştırılması* (Master's thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü).
- Top, E., & Akil, M. (2021). The Effect of Motivation to Participate in Sport on Prosocial and Antisocial Behaviors in Individuals with Physical Disabilities. *Iranian Journal of Public Health*, 50(11), 2183.
- TOY, A. B., TOROS, T., GÜNDOĞAN, U., ÖĞRAŞ, E. B., & CETİN, M. İşitme Engelli Güreşçiler ile İşitme Engelli Sedanter Bireylerin Bazı Değişkenler

- Açısından Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Sportive*, 3(2), 48-61.
- Wilson, P. E., & Clayton, G. H. (2010). Sports and disability. *Pm&r*, 2(3), S46-S54.
- YALÇIN, İ., TURĞUT, M., GACAR, A., & ÇALIK, F. (2017). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu'nda öğrenim gören kadın sporcuların spora katılım motivasyonlarının bazı değişkenlere göre araştırılması. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(Special Issue 2), 201-210.
- Yaşar, Y. (2017). *Engelli bireylerin tekerlekli sandalye basketboluna yönelme nedenlerinin incelenmesi* (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi). (Bozkurt ve Ark, 2019).
- Yıldız, S. (2018). *Spor yapan işitme engelli bireyler ile spor yapmayan işitme engelli bireylerin bazı psikolojik özelliklerinin karşılaştırılması* (Master's thesis, Batman Üniversitesi).
- Yılmaz, A. (2019). Türkiye'de spor bilimi alanında işitme engelli bireylere yönelik yapılan çalışmaların içerik analizi (2008-2018).
- YILMAZ, A., KIRIMOĞLU, H., & KAYNAK, K. (2019). TÜRKİYE GÖRME ENGELLİLER YÜZME ŞAMPİYONASINA KATILAN SPORCULARIN SPORA ÖZGÜ BAŞARI MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 270-281.
- YILMAZ, S. H., İLHAN, E. L., & YARAYAN, Y. E. Engelli Bireylerde Spora Katılımın Önündeki Zorlanmalar Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 26(3), 315-332.

EKLER**EK I KKTC Engelliler Federasyonu****KKTC Engelliler Spor Federasyonu****Konu:** Hasan Bekiroğulları'nın Anket Çalışması

15.06.2021

Yakın Doğu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora programı öğrencisi olan 20194228 okul no'lu Hasan Bekiroğulları'nın YDÜ Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulunca uygun bulunan "Ortopedik ve İşitme Engellilerde Spora Katılım Motivasyonları" tez çalışması ile ilgili anketin engelli bireylere uygulanması ile ilgili yazıları ekte sunulmuştur.

Söz konusu tez çalışmasının adı geçen okulda gerçekleştirilmesi yönetim kurulunca uygun görölmektedir.

Ahmet AKDENİZ

Federasyon Başkanı

EK II YDÜ Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

ARAŞTIRMA PROJESİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Toplantı Tarihi : 27.05.2021
Toplantı No : 2021/91
Proje No :1346

Yakın Doğu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Nazım Burgul'un sorumlu araştırmacısı olduğu, YDU/2021/91-1346 proje numaralı ve "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Ortopedik Engelli Bireylerle İşitme Engelli Bireylerin Spora Katılım Motivasyonlarının Karşılaştırılması ve Yaşanan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerilerinin Belirlenmesi." başlıklı proje önerisi kurumumuzca online toplantıda değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Rüştü Onur

Yakın Doğu Üniversitesi

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Başkanı

**EK III ENGELLİ BİREYLERDE SPORA KATILIM MOTİVASYONU
ÖLÇEĞİ (ESKMÖ)**

	Kesinlikle Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Spor, yetersizliklerimi en aza indirir.	1	2	3	4	5
2.Spor özgür hissettirir.	1	2	3	4	5
3.Spor zorluklarla mücadele edebilme özelliği kazandırır.	1	2	3	4	5
4.Spor kendi sınırimi bilmemi sağlar.	1	2	3	4	5
5.Spor sayesinde engelikle başa çıkabilirim.	1	2	3	4	5
6.Sporunda kazanmak bana haz verir.	1	2	3	4	5
7.Yeteneklerimi keşfetmek bana mutluluk verir.	1	2	3	4	5
8.Spor kişisel gelişimimi artırır.	1	2	3	4	5
9.Sporun fiziksel gelişimime olumlu etkisi olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4	5
10.Spor dayanıklılığımı artırır.	1	2	3	4	5
11.Spor kas kütlemini artırır.	1	2	3	4	5
12.Spor yapınca kendimi iyi hissederim.	1	2	3	4	5
13.Engelli arkadaşlarıma örnek olmak için spor yaparım.	1	2	3	4	5
14.Sporun bana statü kazandırdığına inanırım.	1	2	3	4	5
15.Medyadaki sportif başarı hikâyelerine özenirim.	1	2	3	4	5
16.Spor benim için sosyal güvence aracıdır.	1	2	3	4	5
17.Yeteneklerimi başkalarına göstermek hoşuma gider.	1	2	3	4	5
18.Spora zaman ve efor harcıyorum ama buna değer mi bilmiyorum.	1	2	3	4	5
19.Sporun bana ne kazandırdığından emin değilim.	1	2	3	4	5
20.Sporcuyum ama spor yapmak bana göre değil.	1	2	3	4	5
21.Sporcuyum ama elimde olsa spor yapmam.	1	2	3	4	5
22.Branşimde ne kadar ilerleyebileceğim ile ilgili bir fikrim yok.	1	2	3	4	5

EK IV**Ortopedik ve İşitme Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklere Katılım
Motivasyonlarına Yönelik Görüşme Formu**

Merhaba,

Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı doktora tez çalışmasında kullanılmak amacıyla yapılmaktadır. Soruların yanıtlanması yaklaşık 10 dakikalık bir zamanı almaktadır. Verilen cevaplar gizli tutulacaktır. Vereceğiniz cevapların doğru olması çalışmanın sağlığı açısından önem taşımaktadır. İsim belirtilmesine gerek yoktur. Katılarınız için teşekkür ederim.

Hasan Bekiroğulları

hasan_95bekir@outlook.com

05338575782

1. Engelli spor branşlarından birine katılmayı düşündünüz mü?
2. Düşünüp katılmadıysanız nedenini belirtiniz.
3. Katılım gösterdiyseniz hangi nedenle bıraktınız?
4. Hangi nedenlerden dolayı spor/egzersiz yapmıyorsunuz?
5. Maddi olanaklarınız spor/egzersiz yapmanız için yeterli mi?
6. Aileniz ya da arkadaşlarınız sizi spor/egzersiz yapmaya teşvik ediyor mu?
7. Ülkemizde hangi engelli spor branşlarının yapıldığını biliyor musunuz?
8. Ülkemizde engelli spor branşları ile ilgili bilgi ve organizasyon yeterli mi?
9. Ülkemizdeki engelli spor branşları konusunda devletten beklentiniz nelerdir?
10. Spor/egzersiz yapmanız için gereken koşullar yerine getirilirse katılmayı düşünür müsünüz?

EK V

Kişisel Bilgi Formu

Tarih:

1-Cinsiyet:

2-Yaş:

3-Engel Türü:

EK VI

Re: ESKMÖ

 SİZ
leventilhan@gazi.edu.tr kişisine 8 Ara ...

Hocam merhaba,
Ben Yakın Doğu Üniversitesi Spor Bilimleri Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Hasan Bekiroğulları. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimlerini Gazi Üniversitesinde tamamlayan Doç. Dr. Nazım Serkan Burgul hocamın danışmanlığında gerçekleştireceğim doktora tez çalışması için "Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (ESKMÖ): Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması" isimli çalışmanızda geliştirmiş olduğunuz ölçeği referans vermek kaydıyla kullanmak istencindeyim. Eğer sizin için de uygun ise hem ölçeğin kullanım iznini hem de ölçeğin bir örneğini sizden rica ediyorum. İlginiz için şimdiden teşekkür ederim. İyi çalışmalar. Saygılarımla

 EKREM LEVENT İLHAN
Siz kişisine 8 Ara ...

Sayın Bekiroğlu merhaba, öncelikle sağlıklı günler diliyorum. ESKMÖ adlı veri toplama aracını kullanma isteğiniz hem beni hem çalışma arkadaşım sayın Demir'i ziyadesiyle memnun etmiştir. Bizlerin bu araçları geliştirmedeki en temel gayemiz alana katkı sunmaktır. ESKMÖ detaylarını Sayın Demir en kısa sürede sizinle paylaşacaktır. Bu vesile ile çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz, sağlıklıca kalın

Prof.Dr. E. Levent İLHAN
<http://www.websitem.gazi.edu.tr/site/leventilhan>
Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi
Gazi Mahallesi Abant Sokak No:12 / 202
06330 Yenimahalle/Ankara
Cep Tel:5052997750
e-posta: levent-besyo@hotmail.com
leventilhan@gazi.edu.tr

Ynt: ESKMÖ

 Gönül Tekkursun Demir
Siz kişisine 9 Ara ...

 Engelli Bireylerde...
DOCX - 22 KB

 ESKMÖ
PDF - 524 KB

2 ek (546 KB)

Merhaba,

Çalışmanızda kullanmak üzere talep ettiğiniz "Engeli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği"imiz ektedir. Araştırmanızda ölçeğimizi kullanmanızdan onur duyuyoruz.

Akademik yaşamınızda başarılar dilerim.

Gönül Tekkursun Demir
Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi
[Gazi Mahallesi Abant Sokak No:12 / 208- 06330 Yenimahalle/Ankara](#)
e-posta: gonultekkursun@hotmail.com
gonultekkursun@gazi.edu.tr

EKVII

Hasan Bekiroğulları

Kişisel Bilgiler

Ad: Hasan

Soyad: Bekiroğulları

Doğum Yeri: 06.09.1995

Medeni Durum: Bekar

İletişim Bilgileri

Adres: Hürriyet Sokak No:4 Hamitköy

Telefon: 03922252567

Cep: 05338575782

E-Posta: hasan_95bekir@outlook.com

İş Deneyimi:

2013- Halen

Bekiroğulları Masa Tenisi Altyapı Derneği -Antrenör

2018- Halen

Lefke Avrupa Üniversitesi Masa Tenisi Takımı -Sporcu

2022- Halen

Girne Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Eğitim Bilgileri:

2019- Halen

Yakın Doğu Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Doktora)

2017-2019

Yakın Doğu Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Yüksek Lisans)

2013-2017

Yakın Doğu Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor Yöneticiliği (Lisans)

2009-2013

Yakın Doğu Koleji

-ÖSS Birimi, Yabancı Dil Bölümü

2006-2009

Yakın Doğu Koleji

Etkinlik, Faaliyet ve Katılımlar

2007

Okul Sporları (Ortaokul)

-Masa Tenisi Branşı, Şampiyon

2013

Uluslararası Masa Tenisi Dostluk Turnuvası, İstanbul

KKTC Milli Takımı

2013

Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu

1. Kademe Antrenör Kursu

2013

Türkiye Masa Tenisi Federasyonu, Türkiye Kupası

-KKTC Karması (Sporcu)

2013

Dr. Fazıl Küçük Oyunları

-Sporcu

2014

Üniversite Oyunları

Masa Tenisi Branşı; 3.lük

2014

Dr. Fazıl Küçük Oyunları

-Sporcu

2015

Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu

2. Kademe Antrenör Kursu

2015

Üniversite Oyunları

Masa Tenisi Branşı; 2.lük

2016

Dr. Fazıl Küçük Oyunları

-Antrenör

2018

XIII. Spor Şurası

-KKMTF temsilcisi

2018

15 Temmuz Haftası Anma Programı Etkinlikleri

-Türkiye Masa Tenisi Federasyonu Terfi Ligleri (Sporcu)

2019

Türkiye Masa Tenisi Federasyonu Süper Ligleri (Sporcu)

Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu Büyükler Kıbrıs Şampiyonası Genel Klasman
2.si

Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu

1. Kademe Antrenör Kursu

2021

Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu Ferdi Büyük Erkekler 2.si

Yetkinlikler

Spor

Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu, KKTC Milli Takımı

(Sporcu ve Antrenör)

TV

BRT 2 Bir Top İki Raket Programı (Sunucu)

Bilgisayar

Microsoft Office Programları (Orta)

Ek Bilgiler

Ehliyet

D Sınıfı

Referanslar

Doç. Dr. Nazım Burgul

Yakın Doğu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dekan Yardımcısı -Spor Yönetimi
Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Cevdet Tımazcı Yakın Doğu Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Diğer

Hobiler

Masa Tenisi, Vücut Geliştirme, Boks, Müzik

Kazanılan Başarılar

2013,2014 ve 2015- KKMTF Büyük Erkekler Ligi,3.lük, Bekiroğulları Masa Tenisi
Altyapı Derneği ile

2018, 2019- KTSYD Kupası Masa Tenisi, Şampiyonluk

2018-2019 Sezonu Türkiye Masa Tenisi Federasyonu 2. Lig Şampiyonluğu

2018-2019 Sezonu KKMTF Büyük Erkekler Ligi, 2.lig

2017-2018 ve 2018-2019 sezonu KKMTF Ferdi Büyükler Klasman 2.ligi

2018-2019 sezonu KKMTF Büyük Erkekler En İyi 8'ler Turnuvası, 2.ligi

2018-2019 Sezonu Türkiye Masa Tenisi Federasyonu Büyükler En İyi 12'ler

Turnuvası – Katılım

- Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu Büyükler Kıbrıs Şampiyonası Genel
Klasman 2.si

- Kuzey Kıbrıs Masa Tenisi Federasyonu Ferdi Büyük Erkekler 2.si

PHD

ORİJİNALLIK RAPORU

% **17****BENZERLİK ENDEKSİ**% **17****İNTERNET KAYNAKLARI**% **4****YAYINLAR**

%

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ**BİRİNCİL KAYNAKLAR**

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 2
2	hdl.handle.net İnternet Kaynağı	% 2
3	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	% 2
4	acikerisim.kku.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
7	aizonia.com İnternet Kaynağı	% 1
8	acikerisim.uludag.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
9	www.guvenplus.com.tr İnternet Kaynağı	% 1